

BÉKÉSCSABAI JÁRÁS FOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIÁJA 2016-2020

**KÉSZÜLT A
„BÉKÉSCSABAI JÁRÁSI FOGLALKOZTATÁSI PAKTUM”
CÍMŰ PROJEKT KERETÉBEN, AMELY A
TOP-6.8.2-15-BC1-2016-00001 „HELYI FOGLALKOZTATÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK
BÉKÉSCSABA MEGYEI JOGÚ VÁROS TERÜLETÉN ÉS A VÁROSTÉRSÉGBEN”
PÁLYÁZATI PROGRAM KERETÉBEN VALÓSUL MEG.**

TOP-6.8.2-15-BC1-2016-00001

BÉKÉSCSABAI JÁRÁS FOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIÁJA

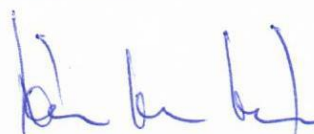
2016-2020

Megrendelő: Békéscsaba Megyei Jogú Város
Önkormányzata
Képviseli: Szarvas Péter polgármester
Kapcsolattartó: Hanó Miklós alpolgármester
Wittmann László osztályvezető

Vállalkozó: Békéscsabai Városfejlesztési, Beruházó
és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt
Felelősségű Társaság
Képviseli: Tóthné Svecz Valéria ügyvezető
Kapcsolattartó: Dr. Sódar Anita cégvezető

Békéscsabai Városfejlesztési
Nonprofit Kft.
5600 Békéscsaba, Szent István tér 7.

Békéscsaba, 2016. december 30.

.....
Tóthné Svecz Valéria
Békéscsabai Városfejlesztési
Nonprofit Kft.
5600 Békéscsaba, Szent István tér 7.
Békés Megyei Bíróság mint
Cégbíróság Cg. 04-09-009890

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

ALVÁLLALKOZÓK:

Agro-Alba Zrt.

ICG Ex Ante Tanácsadó Iroda

Városkutatás Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
1. JÖVŐKÉP, A STRATÉGIA CÉLJAI, KIEMELT TERÜLETEI, CÉLCSOPORTOK, ALAPELVEK.....	7
1.1. JÖVŐKÉP	7
1.2. A STRATÉGIA CÉLJAI.....	7
1.3. A STRATÉGIA KIEMELT BEAVATKOZÁSI TERÜLETEI	8
1.4. CÉLCSOPORTOK	8
1.5. A STRATÉGIA ALAPELVEI	9
2. GAZDASÁGI ÉS FOGLALKOZTATÁSI KONTEXTUS	10
2.1. A MAGYAR GAZDASÁGI MUTATÓK EURÓPAI KONTEXTUSA	10
2.2. MAGYARORSZÁG GAZDASÁGI ÉS FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE	12
2.3. BÉKÉS MEGYE GAZDASÁGI ÉS FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE	13
3. A BÉKÉSCSABAI JÁRÁS GAZDASÁGI ÉS FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE	18
3.1 GAZDASÁG	18
3.2 FOGLALKOZTATÁS	20
4. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI IRÁNYOK - STRATÉGIAI KÖRNYEZET.....	34
4.1 KÖZPONTI-KORMÁNYZATI GAZDASÁGÉLÉNKÍTŐ ELKÉPZELÉSEK	34
4.2 MEGYEI STRATÉGIAI ELKÉPZELÉSEK.....	35
4.3. A BÉKÉSCSABAI JÁRÁS STRATÉGIAI ELKÉPZELÉSEI	37
4.4. FOGLALKOZTATÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK, PAKTUM TAPASZTALATOK ÉS ELKÉPZELÉSEK A TÉRSÉGBEN	40
5. A SZAKKÉPZÉS HELYZETE, A LEHETSÉGES FEJLESZTÉSI IRÁNYOK	44
5.1 A SZAKKÉPZÉS ÁLTALÁNOS HELYZETE	44
5.2 BÉKÉS MEGYE SZAKKÉPZÉSI HELYZETE	45
5.3 A SZAKKÉPZÉS BÉKÉSCSABA MEGYEI JOGÚ VÁROSBAN.....	48
5.4. A SZAKKÉPZÉS KAPCSOLÓDÁSA A FOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIÁHOZ.....	59
6. A FOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIA PRIORITÁSAI, INTÉZKEDÉSI TERVE	62
6.1. PRIORITÁS: MUNKAERŐ UTÁNPÓTLÁS BIZTOSÍTÁSA	64
6.2. PRIORITÁS: MUNKAERŐ-PIACI SZEREPLŐK ALKALMAZKODÓKÉPESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE	70
6.3. PRIORITÁS: FOGLALKOZTATÁS ÖSZTÖNZÉSE	74
6.4. PRIORITÁS: FOGLALKOZTATÁSI PARTNERSÉG MŰKÖDTETÉSÉNEK TÁMOGATÁSA	79
6.5. AZ INTÉZKEDÉSEK ÜTEMEZÉSE	84
7. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERE	85
7.1. SZAKMAI FELTÉTELEK	85
7.2. SZERVEZETI FELTÉTELEK.....	85
7.3. A MEGVALÓSÍTÁSBAN RÉSZTVEVŐ SZEREPLŐK	86
7.4. FINANSZÍROZÁSI FELTÉTELEK	86
8. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LÉPÉSEI, NYOMON KÖVETÉSE	88
8.1. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MENETE, IRÁNYELVEI.....	88
8.2. HORIZONTÁLIS SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE	89
8.3. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK NYOMON KÖVETÉSE.....	90
9. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE	91

Vezetői összefoglaló

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Békés Megyei Kormányhivatal Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum (továbbiakban: Paktum) elnevezéssel foglalkoztatási partnerséget hoztak létre. A Paktum projekt részeként Foglalkoztatási Stratégiát alkotnak, amelynek tevékenységei a Békéscsabai járás területén valósulnak meg. A járás településeinek önkormányzatai partnerségi tagként kerülnek bevonásra.

A helyi gazdaság- és foglalkoztatás-fejlesztést ösztönző program keretében a foglalkoztatás támogatásának, a vállalkozásfejlesztésnek és a gazdasági fellendülésnek együttes, összehangolt támogatása valósul meg, amely térségi együttműködésen, igényfelmérésen és tervezésen alapul.

A munkaerő-kereslet és kínálat összehangolásával, a vállalkozások munkaerő-igényére alapozott, célzott toborzás és kiválasztás eredményeképpen hatékonyabb foglalkoztatás-ösztönzés valósul meg, amelyeket az újonnan alkalmazott munkavállalók foglalkoztatásához kapcsolódó átmeneti bér- és járuléktámogatási lehetőségek is támogatnak. Ettől a konzorciumi partnerek azt várják, hogy növekszik a munkavállalói mobilitás és a hátrányos helyzetű, álláskereső és inaktív emberek munkaerő-piacra történő visszatérésének esélye.

A stratégiai tervezés módszertanának alapeleme a kiindulási helyzet alapos ismerete, a legfontosabb problémák megnevezése, és ennek alapján határozott jövőkép és az ehhez társítható célok kialakítása. A Stratégia akkor lesz képes valós segítséget nyújtani, ha a békéscsabai munkaerő-piaci problémák azonosítása maradéktalanul sikerül. Mindezeket figyelembe véve a Partnerség tagjai a mai nappal Foglalkoztatási Stratégiát fogadtak el a 2016-2020-as időszakra vonatkozóan.

A Foglalkoztatási Stratégia alapvetően a foglalkoztatási partnerség meghatározott céljait tartalmazza és dokumentálja a partnerség valamennyi lényeges szereplőjének részvételét a paktum stratégiájának kialakításában.

A Stratégia az ágazati trendeket figyelő elemző és előrejelző gazdasági és foglalkoztatási gyorsjelentések adatain alapul, ezek összegzése alkalmas a paktumterület munkaerő tartalmának felmérésére, illetve a foglalkoztatás terén felmerülő problémák vázolására és elemzésére. Jelen dokumentum meghatározza a legfontosabb foglalkoztatási prioritásokat, tartalmazza a konkrét intézkedési tervet, kiemeli a kulcsfontosságú projekteket és magába foglalja a stratégia átlátható összegzését.

A Stratégia a gazdaságfejlesztésre és a foglalkoztatási szint emelésére irányul. Tartalmazza a helyzetelemzésen alapuló átfogó és specifikus célokat, prioritásokat, intézkedéseket; a fejlesztésekhez szükséges lehetséges források rendelkezésre állását, megnevezését, indikatív forrástérképet, valamint a monitoring és értékelés rendszerét, módszereit, folyamatát.

A Stratégia célja, hogy iránymutatást adjon a foglalkoztatás terén meghatározó szereplők részére Békéscsaba Megyei Jogú Város és várostérségében, különösen a Békéscsabai járás területén a foglalkoztatási színvonalának növelése, valamint az inaktivitás és a munkanélküliség mérséklése érdekében. A Stratégia tartalmazza azokat a kitörési pontokat, amelyeket a Foglalkoztatási Paktum aláírói közös célnak tekintenek, és amelyek megvalósításának segítése a paktum menedzsment szervezet feladata lesz.

A Stratégia a horizontális – esélyegyenlőségi és fenntarthatósági – szempontok figyelembevételével készült és összhangban áll a hazai és uniós szinten meghatározott célkitűzésekkel és fejlesztési irányokkal. Igazodik az Európai Unió elvárásaihoz, az országos koncepciókhoz, de elsődlegesen a 2014-20-as operatív programokhoz.

A Stratégia kialakítása során figyelembe vettük a paktum alapidokumentumát jelentő Együttműködési Megállapodást. Jelen Foglalkoztatási Stratégiára épül a paktum projekt

keretében elkészülő paktum munkaprogram és akcióterv is, ezért e három alapidokumentumot közösen, egymásra épülve kell értelmezni, illetve rendszeres felülvizsgálatuk során a szükséges módosításokat eszközölni.

Jelen Foglalkoztatási Stratégiában foglaltakat a partnerség tagjai konszenzusos módszerrel fogadták el, amelyeket aztán a paktum résztvevői közös célnak tekintenek, és amelyek megvalósításának segítése a paktum menedzsment szervezet feladata lesz.

1. Jövőkép, a Stratégia céljai, kiemelt területei, célcsoportok, alapelvek

1.1. Jövőkép

A stratégiai partnerség tagjai a 2020-ra az alábbi jövőképet fogalmazzák meg:

A paktum területén a meglévő munkaerő-hiány csökken, miközben a helyi gazdaság versenyképességi szempontból javul. A képzőintézmények és munkaadók között szorosabb kapcsolat alakul ki, szervezettebb a pályaaorientációs tevékenység, ebből adódóan tudatosabb pályaválasztás, illetve életpálya-tervezés valósul meg, és a gyakorlati szakképzésben a munkaadók a jelenleginél is aktívabb szerepet vállalnak. A szak- és felnőttképzési rendszer rugalmasan és gyorsan reagál a munkáltatói igényekre, és színvonalas képzési tematikával, gyakorlati oktatással készíti fel a munkavállalókat a munkába állásra.

A képzett munkavállalókat a foglalkoztatók versenyképes jövedelemmel és minőségi munkahelyek, munkakörülmények biztosításával tartják meg a térségben hosszú távon, és a rugalmas munkavégzés különböző módszereinek bevezetésével a munkavállalók még szélesebb körét képesek foglalkoztatni.

A szociális gazdaság prosperál, az arra rászoruló, elsődleges (nyílt) munkaerő-piacon helyt állni nem képes emberek számára nyújt munkalehetőséget, ezáltal a szociális ellátórendszer kiadásai csökkennek.

A Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum információs, tanácsadási, koordinációs-szervezési szolgáltatásaival hatékonyan segíti a vállalkozásokat, a képzőintézményeket, az önkormányzatokat, valamint a civil szervezetek együttműködését és szakmai továbbfejlődésüket. A partnerségi szemlélet, a munkaerő-piaci szereplők közötti élő kapcsolat a paktum projekt befejezése után is jellemző marad a térségben.

1.2. A Stratégia céljai

A Stratégia átfogó célja, hogy Békéscsaba Megyei Jogú Város önkormányzatának vezetésével, a megyei jogú város területén és várostérségében, különösen a Békéscsabai járás területén olyan foglalkoztatási együttműködések, partnerségek jöjjenek létre és működjenek együtt hatékonyan a konszenzussal kialakított képzési és foglalkoztatási programok megvalósításában, amelyek végrehajtásával a város foglalkoztatási szintje növekszik, a munkaerő-hiány csökken, a szakképzés intézményei pedig biztosítják a foglalkoztatók megfelelő szaktudással rendelkező munkaerő iránti igényeit.

A Stratégia kialakítása során prioritásként szerepelt a dokumentum az országos, a megyei és a helyi stratégia keretekhez és fejlesztési célokhoz való illeszkedésének, valamint Békés megye foglalkoztatási céljaihoz szoros kapcsolódásának biztosítása.

Közvetlen célként a helyi munkaerő-igényekhez illeszkedő szakképzési programok fejlesztését, a hatékony és célzott toborzás és munkaerő-kiválasztás került meghatározásra. A Stratégia valamennyi célkitűzése azt a célt szolgálja, hogy a paktumterület (Békéscsaba várostérsége, különösen a Békéscsabai járás térsége) munkaerő vonzó képessége növekedjen, a városban tapasztalható munkaerő-hiány csökkenjen.

1.3. A Stratégia kiemelt beavatkozási területei

Békéscsaba stratégiai dokumentumaiban szereplő célok alapján Békéscsaba a Körös-mente központjaként, a nemzetközi és a magyar gazdaságba ágyazott, nyitott, versenyképes gazdaságra épülő, közigazgatási, szakképző, kereskedelmi és szolgáltató központként, vonzó és élhető városként definiálja jövőképét. Ezzel összefüggésben a gazdaságfejlesztés átfogó célja, hogy Békéscsaba az ország éléskamrájának központjaként az élelmiszertermelés és -feldolgozás, valamint a gasztroturizmus hazai fellelővárá legyen. Ehhez kapcsolja húzóágazatait – az építőanyag-ipart, a textilipart, a gépipart, az élelmiszeripart és a nyomdaipart –, illetve kitörési pontjait – a malomipar újraindítását, a gasztroturizmust, a határon túli kapcsolatok erősítését, a helyi gazdaság élénkítését, a befektetések ösztönzését és a megyeszékhelyi funkciók megerősítését.

A Foglalkoztatási Stratégiához kapcsolódó programoknak, intézkedéseknek reflektálni szükséges a **Modern Városok Program** keretében végrehajtani kívánt gazdaságösztönző beavatkozásokra is. A program keretében a kormányzat támogatja a város ipari parkjának bővítését, az élelmiszeripar újjáélesztését, térségi vásártér kialakítását, nyomdaipari tudás- és képzőközpont létrehozását, turisztikai attrakciófejlesztéseket, amelyek kapcsán elengedhetetlen a munkaerő-piaci egyensúlyok megteremtése, a foglalkoztatási környezet fejlesztése, a képzési programok testre szabása és munkaadói igényekhez igazítása, valamint az aktívkorú népesség munkára ösztönzése.

Mindezekon felül a megyei programok és stratégiákhoz való kapcsolódás biztosítása érdekében kiemelten kell kezelni a Békés Megyei Önkormányzat stratégiai dokumentumaiban azonosított húzóágazatokat, amelyek az egészségügy, az élelmiszeripar, az építőipar, a gépipar, a gyógynövény stratégia, a kereskedelem, gépjárműjavítás, a logisztika, a mezőgazdaság, az oktatás, a turisztika, valamint a vegyipar.

1.4. Célcsoportok

A TOP-6.8.2-15 program munkaerő-piaci tevékenységeibe Békéscsaba Megyei Jogú Városban munkát vállalni szándékozó, hátrányos helyzetű álláskereső személyek és inaktívak vonhatók be, így ők jelentik a Stratégia és a hozzá kapcsolódó programok elsődleges célcsoportját. A programba vonás szempontjából hátrányos helyzetűnek minősülnek:

- az alacsony iskolai végzettségű személyek,
- a 25 év alatti fiatalok vagy 30 év alatti pályakezdő álláskereső, (gyakornoki programmal érintett kiemelt célcsoport)
- az 50 év felettiek,
- a Gyedről, Gyesről, ápolási díjról visszatérők, vagy legalább egy gyermeket egyedül nevelő felnőttek,
- a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők,
- a tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek,
- a megváltozott munkaképességű személyek,
- a roma nemzetiséghez tartozó személyek és
- a közfoglalkoztatottak.

A Stratégiához kapcsolódó programok, tevékenységek megvalósítása során fokozottan figyelemmel kell lenni a gazdaságilag inaktív személyekre, azaz a munkaerőpiactól távol levő, aktív korú, az állami foglalkoztatási szerv nyilvántartásában nem szereplő emberekre. A Stratégia egyik célja ezen személyek integrálása az elsődleges, nyílt munkaerő-piacra.

A térségben jelentkező munkaerő-hiány miatt a Stratégia közvetett célcsoportjába tartoznak azok a személyek is, akik a jövő potenciális Békéscsabai munkavállalói lehetnek, így különösen a szakképzési rendszerben tanuló fiatalok és a felsőoktatási rendszerben lévő hallgatók is.

1.5. A Stratégia alapelvei

A Foglalkoztatási Stratégia megalkotásakor az alábbi alapelvek kerültek meghatározásra:

- **Partnerség:** A Stratégia megvalósítása az egyes stratégiai célok megvalósításáért tevékenykedő partnerek megfelelő koordinációjára épül, ugyanakkor minden partnernek támogatnia kell az összes stratégiai cél megvalósítását. Ezért különösen fontos a térségi szereplők és különösen a kulcsfontosságú célcsoportok tudásának és véleményének értéként való kezelése és kiaknázása, valamint szerepük tudatosítása a stratégia megvalósításának folyamatában.
- **Integrált részvétel:** A Stratégia megvalósításában nélkülözhetetlen az érintett partnerek elkötelezettsége, ezért kulcsfontosságú a megvalósítók aktív részvétele a tervezés és megvalósítás folyamatában.
- **Megvalósíthatóság:** A Stratégia célkitűzései és prioritásai az elérhető erőforrások (pénzügyi, humán és időtényezők) és a térségi szereplők motivációjának határain belül helyezkednek el, és belátható időn belül megvalósíthatóak.
- **Egyenjogúság biztosítása:** A Stratégiát az egyenlőség és a diverzitás minden szempontjára folytatott küzdelem szükségessége iránti tudatosság jellemzi. Kiemelt figyelmet fordít a munkaerőpiac hátrányos helyzetben lévő szereplőire, különösen a munkaerő-piacról hosszabb rövidebb időre kiszoruló egyének (re)integrációjára.
- **Vállalkozások támogatása:** A fenntartható munkahelyeket elsősorban a vállalkozók (különösen a KKV-k) biztosítják, ezért a döntéshozókat ösztönözni kell, hogy a helyi politika alakításánál vegyék figyelembe a vállalkozások érdekeit, és megfelelő infrastruktúra, magas színvonalú közszolgáltatások biztosításával, ösztönzők nyújtásával segítsék a vállalkozások fejlődését.
- **Koncentrált intézkedések elve:** Az erőforrások (munkaerő, eszközök, pénz) és az idő korlátai miatt ki kell választani a megfelelő területeket, amelyekre összpontosítani érdemes, amelyek fejlesztésével a várható eredmények a térség általános foglalkoztatási lehetőségeit is támogatják.
- **Rugalmas alkalmazkodás:** A stratégiának fogékornak kell lennie a foglalkoztatás és a munkaerőpiac érdekelt és érintett szereplők, partnerek igényeire és elvárásaira. A stratégiának megvalósítása során alkalmasnak kell lennie a változó körülményekhez történő alkalmazkodásra.
- **Hálózatépítés fontosságának tudatosítása:** A lokális programok és gazdasági fejlesztések tervezése, szervezése és megvalósítása kapcsán kiemelt figyelmet kell fordítani a hálózatelvű együttműködésekre. Ez az alapja ugyanis a gyors problémaészlelésnek- és megoldásnak, valamint a hosszú távú kapcsolatok kiépítésének.

2. Gazdasági és foglalkoztatási kontextus

2.1. A magyar gazdasági mutatók európai kontextusa

Magyarország bruttó hazai terméke (GDP¹) 2014-ben érte el a gazdasági válság előtti szintet (ami 10.400 €/fő volt), köszönhetően az európai uniós források gyorsuló ütemű kifizetésének. A GDP 2015-ben további 2,9%-kal növekedett, elérve a 11.000 €/fő értéket. Az 1. táblázatban a magyar GDP értéket helyezzük el európai és a szomszédos országok kontextusában.

A táblázat alapján jól látható, hogy 2015-ben a szomszédos országok² közül Szlovákiában közel 30%-kal, Ausztriában több mint háromszor, Szlovéniában pedig több mint 60 százalékkal magasabb volt az egy főre jutó GDP, mint Magyarországon. A horvát érték 5 százalékkal, a szerb 60 százalékkal, a román pedig 35 százalékkal alacsonyabb a magyar értéknél.

A Visegrádi négyek közül egyedül Lengyelországban volt alacsonyabb 2015-ben az egy főre jutó GDP, mint Magyarországon, viszont a lengyel gazdaság fejlődésének dinamikája miatt vélhetőleg 2016-ban elhagyja Magyarországot.

1. táblázat. Magyarország és környezete GDP értékei (2015)

ORSZÁG	GDP 2015 (€/fő)	MEGJEGYZÉS
Luxemburg	80.800	a legmagasabb érték az EU-ban
Ausztria	36.000	szomszédos ország
Németország	34.200	Magyarország legfontosabb gazdasági és kereskedelmi partnere
Euró-övezet	29.200	az eurót használó tagállamok
EU28 - átlag	26.500	-
Szlovénia	18.000	szomszédos ország
Csehország	16.000	Visegrádi négyek (V4) tagja
Szlovákia	14.100	Visegrádi négyek (V4) tagja, szomszédos ország
Magyarország	11.000	Visegrádi négyek (V4) tagja
Lengyelország	10.900	Visegrádi négyek (V4) tagja
Horvátország	10.400	szomszédos ország
Románia	7.200	szomszédos ország (előzetes adat)
Bulgária	5.700	Az EU28 legalacsonyabb értéke
Szerbia	4.300	szomszédos ország, nem EU-tag

Forrás: KSH az EUROSTAT adatai alapján³

¹ A bruttó hazai termék (GDP) a gazdasági tevékenység mérőszáma, az összes megtermelt áru és szolgáltatás értéke csökkentve az előállításukhoz használt áruk és szolgáltatások értékével.

² Ukrajnai pontos adat ebből az évből nem áll rendelkezésre

³ https://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tablat/dec100.html

A magyar termelékenység⁴ mutatóit vizsgálja az európai adatokhoz viszonyítva egy közelmúltban megjelent tanulmány,⁵ Az egy foglalkoztatottra jutó hozzáadott értéket tekintve Magyarország 2014-ben az EU-átlag 71%-án állt, lemaradva a közép-kelet-európai országok nagy részétől, csak Horvátországot, Lettországot, Romániát és Bulgáriát előzte meg az egy foglalkoztatottra eső, vásárlóerő-paritáson mért GDP értékét tekintve. Az 1. táblázatban jól látható, hogy ezeknél az országoknál Magyarország az egy főre jutó GDP tekintetében is jobban áll (Lettország GDP-je 10.700 €/fő volt 2015-ben). Hozzá kell tenni, hogy a munkaóra alapján számított termelékenységben a magyar pozíció lényegesen jobb közép-kelet-európai összehasonlításban, mivel itt a 11 ország között az 5. helyen állt 2015-ben.

Az alapítványi formában működő World Economic Forum (Világgazdasági Fórum) felügyeletét a svájci szövetségi állam látja el. A szervezet tanulmányai és éves jelentései a gazdasági folyamatok jobb megértését segítik elő. A Világgazdasági Fórum minden évben kiadja versenyképességi indexét, amelyet 114 mutató (oktatás, felsőoktatás és szakképzés, egészségügy stb.) alapján állít össze, legutóbb a világ 138 országát megvizsgálva. A 2. táblázatban igyekeztünk megmutatni a trendeket a 2003. és 2015-2016. közötti időszakban. Magyarország teljesítménye jelentősen visszaesett Horvátországhoz, Szlovéniához és Szlovákiához hasonlóan, míg Csehország, Lengyelország, Románia és Bulgária, lassan, de javított helyzetén.

2. táblázat. A World Economic Forum versenyképességi rangsora az 1. táblázatban szereplő országok vonatkozásában.

ORSZÁG	RANGSOR (2003)	RANGSOR (2007-2008)	RANGSOR (2011-2012)	RANGSOR (2015-2016)
Luxemburg	21.	25.	23.	20.
Ausztria	17.	15.	19.	23.
Németország	13.	5.	6.	4.
Szlovénia	31.	39.	57.	59.
Csehország	39.	33.	38.	31.
Szlovákia	43.	41.	69.	67.
Magyarország	33.	47.	48.	63.
Lengyelország	45.	51.	41.	41.
Horvátország	53.	57.	76.	77.
Románia	75.	74.	77.	53.
Bulgária	64.	79.	74.	54.
Szerbia	77.	91.	95.	94.

Forrás: A World Economic Forum éves jelentései

A teljes bérköltséget vagy a nettó béreket számítva is jelentős lemaradásban van Magyarország az Európai Unió tagállamainak átlagához képest. Ahogy a tanulmány fogalmaz: „a munkaadók által fizetett – szintén vásárlóerő-paritáson számított – teljes bérköltség Magyarországon az EU-átlag 56%-án állt 2014-ben, ami 5 százalékponttal csökkent 2008-hoz képest (61%). (...) A nettó bérek terén a magyar helyzet a rosszabb: a magyar munkavállalók

⁴ A termelékenység nemzetközi összehasonlításának legjobb mérőszáma az egy munkaóra eső hozzáadott érték volumene vásárlóerő-paritáson

⁵ Palócz Éva: A magyarországi bérfelzárkózás tartalékai és korlátai. In.: Társadalmi riport – 2016. Tárki, 2016. Szerkesztette: Kolosi Tamás – Tóth István György. Elérhető: <http://www.tarki.hu/hu/publications/SR/2016/>

(pontosabban: az egyedülálló, gyermektelen és átlagbért keresők) az EU-átlag mindössze 50%-ának megfelelő nettó bérezésben részesültek 2014-ben, szintén vásárlóerő-paritáson számítva. E tekintetben is csak Romániát, Bulgáriát, Lettországot és Litvániát előzzük meg.”

2.2. Magyarország gazdasági és foglalkoztatási helyzete

2.2.1. Gazdaság

Magyarország külkereskedelmi mérlege 2015-ben 8,1 milliárd eurós többletet mutatott, az egyenleg 1,8 milliárd euróval javult az előző évhez képest.

A Nemzetgazdasági Minisztérium Államháztartásért Felelős Államtitkárságának 2016 elején kiadott közleménye⁶ szerint az államháztartás központi alrendszerének 2015. évi előzetes hiánya 1218,6 milliárd forint lett. Ezen belül a központi költségvetés 1195,9 milliárd forintos, a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai 24,9 milliárd forintos deficitel, míg az elkülönített állami pénzalapok 2,2 milliárd forintos szufficittel zárták az évet. 2015 utolsó hónapjában a központi alrendszer hiánya 247,8 milliárd forintot tett ki.

A KSH adatai alapján a mezőgazdasági számlarendszer előzetes adatai szerint 2015-ben a mezőgazdaság kibocsátásának volumene 3,0%-kal csökkent az árak 3,4%-os emelkedése mellett, a kibocsátási érték nem változott. Az ágazat kibocsátási értékének 58%-át adó növénytermesztés kibocsátásának volumene 8,6%-kal visszaesett, miközben az érték 35%-át adó állattenyésztésé 5,7%-kal emelkedett. 2015-ben a mezőgazdasági termelői árak 0,4 százalékkal nőttek. Ugyan a növényi termékek ára 6,4 százalékkal emelkedett, az élő állatok és állati termékeké azonban 8,4 százalékkal csökkent.⁷

2015-ben az ipari termelés volumene folyamatos bővülés mellett 7,5 százalékkal meghaladta az egy évvel korábbit. Az ipar nemzetgazdasági ágai közül az energiaiparban 6,2, a feldolgozóiparban 8,1 százalékkal nőtt, a csekély súlyt képviselő bányászatban 14 százalékkal csökkent a termelés az előző évihez képest.

A feldolgozóipari alágak döntő többségében bővült a kibocsátás, a legnagyobb mértékben (17 százalékkal) a legjelentősebb súlyú (30 százalék) járműgyártásban. Szintén jelentősen, a feldolgozóipari átlagot meghaladó mértékben növekedett az egyéb feldolgozóipar, valamint a gumi-, műanyag- és építőanyag-ipar kibocsátása (15-15 százalékkal). A szinte teljes egészében exportra termelő elektronikai ipar termelése 6,4, az élelmiszeriparé 4,3 százalékkal emelkedett. A külpiaci értékesítés csökkenése miatt a gép, gépi berendezés gyártásában 1,4, a kocsigyártás, kőolaj-feldolgozás területén 2,6 százalékkal csökkent a kibocsátás az előző évihez képest. 2015 során mindegyik magyarországi régióban bővült a termelés volumene.

A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások körében az egy alkalmazásban állóra számított termelés 2015-ben 4,9%-kal meghaladta az előző évit. A termelékenység növekedése 2,9%-os létszámemelkedés mellett következett be. Az ipari ágazatok többségében nőtt a termelékenység az egy évvel korábbihoz mérten.

2.3.2. Foglalkoztatás

Magyarországon 2015-ben bővült a foglalkoztatottság és mérséklődött a munkanélküliség az előző évi adatokhoz képest. A 15–74 éves foglalkoztatottak száma átlagosan 4 millió 210 ezer fő volt, 110 ezerrel több, mint 2014-ben (ebbe a létszámba beletartoznak a

⁶ Az államháztartás központi alrendszerének 2015. évi helyzete (2016. január 6.)

⁷ www.elelmiszer.hu

közfoglalkoztatottak is⁸). A 15–64 évesek közé 4 millió 176 ezer foglalkoztatott tartozott, számuk egy év alatt 106 ezer fővel (2,6%-kal) emelkedett, foglalkoztatási arányuk pedig 2,1 százalékponttal magasabb volt (63,9%). Nőtt a foglalkoztatottak száma és aránya a munkaerőpiacon kis számban jelen lévő 15–24 éves fiatalok, a legjobb munkavállalási korú, 25–54 évesek, továbbá az 55–64 évesek körében egyaránt. (Ezen korcsoportok foglalkoztatási aránya 25,7%, 80,6% és 45,3% volt).

A munkanélküliek száma – 2015-ben és a 15–64 éves népesség körében – átlagosan 307 ezer fő volt, 36 ezer fővel kevesebb, mint 2014-ben, miközben a munkanélküliségi ráta 1,0 százalékponttal, 6,8%-ra csökkent. A munkanélküliek 47,4%-a tartósan, azaz legalább egy éve munkanélküli, a munkakeresés átlagos időtartama 18,4 hónap volt.

2015-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók nemzetgazdasági szinten átlagosan havi bruttó 247.800 forintot kerestek, ennek – családi kedvezmény nélkül számított – nettó összege 162.300 forint volt. A nettó átlagkereset egyaránt 4,2%-kal magasabb volt a 2014. évinél.

2.3. Békés megye gazdasági és foglalkoztatási helyzete

2.3.1. Gazdaság

Békés megye az ország megyéi között több szempontból hátrányos helyzetűnek tekinthető: mind társadalmi, mind gazdasági, mind pedig infrastrukturális helyzet szempontból számos országos rangsor legvégén található. A megye három meghatározó települése Orosháza, Békéscsaba és Gyula, melyek közül utóbbi kettő „kiemelkedik” a többi település közül fejlettségi és foglalkoztatási mutatóit tekintve.

2012-ig a kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet szerint a megye több, akkori besorolás szerint kistérsége is kedvezményezettnek minősül a fejlettségi komplex mutató értékei alapján. Az Orosházi és Szarvasi kistérségek hátrányos helyzetű, a Szeghalomi és Békési kistérségek leghátrányosabb helyzetű, a Mezőkovácsházai és Sarkadi kistérségek pedig komplex programmal segítő térségi besorolást kaptak.

A közigazgatási és területfejlesztési politika megújulásával 2013-tól új besorolást alakítottak ki, a kistérségek helyett települési és járási szinten határozták meg azokat a térségeket, amelyek bizonyos mutatórendszer alapján a fejlesztéspolitika kedvezményezettjévé válnak a 2014-2020-as költségvetési időszakban.

A 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről rendelkezik. Olyan komplex mutatót határoz meg, mely a településeket három fő szempont alapján kategorizálja: társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett; jelentős munkanélküliséggel sújtott; mindkét szempontból kedvezményezett település. Ezek alapján Békés megyében Gyulai járás az egyetlen, amelyben nincs olyan település, mely valamelyik kategóriába tartozna. A Békéscsabai járás esetében Csabaszabadi település minősül társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezettnek. Békéscsaba Gyulánál és Orosházánál is előnyösebb helyzetű, a komplex mutató értéke alapján nem csak az említett két településnél, de országos átlagnál is magasabb eredményt mutat. Ez részben a település térséghez viszonyított relatív jónak mondható foglalkoztatási helyzetének köszönhető.

A 106/2015 (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról rendelkezik. A jelenleg hatályos jogszabály alapján a Sarkadi és Mezőkovácsházai járások változatlanul komplex programmal fejlesztendő, a Szeghalmi fejlesztendő, a Gyomaendrődi, Szarvasi,

⁸ A KSH adatai szerint 2015-ben 150.900 fő (március) és 211.700 fő (augusztus) között ingadozott a közmunkások száma.

Orosházi, Békési járások pedig kedvezményezett besorolásúak. Tehát a megye csupán két járása, a Békéscsabai és a Gyulai nem tekinthető „fejlesztendőnek”. Mindezek mellett a Békéscsabai járás területi szerkezete nem homogén, a jogalkotók Csorvás, Gerendás, Doboz településeket átmenetileg kedvezményezettnek minősítették, így ezek a települések is jogosultak különféle gazdaságfejlesztési eszközök igénybevételére.

3. táblázat – A Békés megyei járások az országos fejlettségi rangsorban

Járás	Lakó-népesség (2013. XII. 31.)	A komplex mutató értéke	Rangsorszá m a komplex mutató értéke alapján	Kedvezményezett járás (46,68 alatt)	Fejlesztendő járás (a népesség 15%-a)	Komplex programmal fejlesztendő járás (a népesség 10%-a)
Sarkadi	22 926	25,83	12	igen	igen	igen
Mezőkovácsházai	40 186	27,82	18	igen	igen	igen
Szeghalmi	29 760	34,57	54	igen	igen	nem
Gyomaendrődi	23 642	39,27	74	igen	nem	nem
Szarvasi	28 103	41,49	88	igen	nem	nem
Orosházi	50 893	41,78	89	igen	nem	nem
Békési	36 877	41,96	91	igen	nem	nem
Gyulai	41 118	52,21	132	nem	nem	nem
Békéscsabai	81 694	54,89	139	nem	nem	nem

Forrás: 106/2015. (IV. 23.) kormányrendelet 1. számú melléklete

Bár a 2008 és 2014 közötti időszakban a magyar GDP mintegy 19 százalékkal nőtt, Békés megye GDP-je csak 13 százalékkal emelkedett, a 2000-es bázisértékhez képest mindez 84,4 százalékkal magasabb. A megye bruttó hozzáadott értéke 30,5 milliárd forinttal emelkedett 2013-hoz képest, a 4,8 százalékos bővülés elmarad az országos 7,0 százalékos GDP bővüléstől. Békés megye GDP-je Magyarország bruttó hazai termékének csupán 2,08 százalékát adja, amely az egyik legalacsonyabb érték a magyarországi megyék között. Dél-Alföld gazdasági teljesítményét vizsgálva elmondható, hogy Békés megye csupán a régió GDP-jének 23,05 százalékát állította elő 2014-ben.

2013-hoz képest 6, 2000-hez képest 112,7 százalékkal nőtt az egy főre eső GDP a megyében, amely a legalacsonyabb növekedési ütemet jelenti a régióban és jócskán elmarad az országos 150,2 százalékos növekedéstől is. A megye egy főre eső GDP-je mindössze az országos átlag 58,2 százaléka, amely komoly elmaradást mutat. Ez az érték főleg annak tekintetében jelent súlyos jövedelmi különbséget, hogy 2000-ben még az országos átlag 68,5 százalékán állt Békés megye, vagyis relatív jövedelmi szintje 10,3 százalékponttal csökkent a vizsgált 15 év alatt.

4. táblázat – Dél-alföldi Régió GDP-jének alakulása (millió forint)

Területi egység	2000	2008	2013	2014	Részarány a teljes 2014-es GDP-hez viszonyítva	Részarány a régiós 2014-es GDP-hez viszonyítva
Bács-Kiskun	510 288	964 760	1 151 101	1 254 766	3,90%	43,15%
Békés	359 537	593 212	639 716	670 261	2,08%	23,05%
Csongrád	466 885	843 021	909 301	982 899	3,05%	33,80%

Dél-Alföld	1 336 710	2 400 993	2 700 118	2 907 926	9,04%	100,00%
Magyarország	13 310 357	27 038 115	30 065 005	32 179 666	100,00%	

Forrás: KSH Bruttó hazai termék (GDP) – ESA2010 (piaci beszerzési áron)

A megye 2014-es termeléséhez a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat 15,8 százalékkal, az ipar 22,4 százalékkal, az építőipar 5,5 százalékkal, míg a szolgáltatások összesen 56,3 százalékkal járult hozzá. Az ágazati megoszlás alapján elmondható, Békés megye szerkezete az országos átlagtól eltérő, hiszen a mezőgazdaság részaránya magasabb, a szolgáltatások részaránya pedig alacsonyabb az országos átlaghoz képest. Békés megyében mindemellett a legnagyobb hozzáadott értékkel a közigazgatás, oktatás, egészségügyi szolgáltatás rendelkezett 2014-ben, 23,5 százalékos részaránnyal az összes szolgáltatáson belül.

Békés megyében működő vállalkozások létszám kategóriánkénti megoszlása összességében megfelel az országos átlagnak. A megyében 2013-ban a működő vállalkozások száma 1306 darab volt, ez az országos vállalkozásszámhoz viszonyítva a vállalkozások 2,6%-át jelenti. A megyében a működő vállalkozások 94,48%-a mikro vállalkozás, közülük a legtöbb legfeljebb 4 fős (a megye vállalkozásainak 87,5%-a legfeljebb 4 fős volt 2013-ban). A kisvállalkozások aránya a megyében 4,8% volt, országosan ez az arány 4,4% volt. A kisvállalkozások közül a 20-49 fősök száma Békés megyében 2013-ban 279 darab volt a megye, működő vállalkozásinak 1,8%-a. A 50-249 fős vállalkozás 112 darab volt a megyében 2013-ban. 250 fő feletti működő nagyvállalat a megyében 12 darab volt.

5. táblázat – Működő vállalkozások száma 2013-ban, Békés megye (db)

LÉTSZÁM	MAGYARORSZÁG		BÉKÉS MEGYE	
	Működő vállalkozás (db)	Működő vállalkozás (%)	Működő vállalkozás (db)	Működő vállalkozás (%)
1-4 fő	511757	88,3	13306	87,5
5-9 fő	36870	6,4	1053	6,9
10-19 fő	16727	2,9	450	3,0
20-49 fő	8839	1,5	279	1,8
50-249 fő	4515	0,8	112	0,7
250 fő felett	871	0,2	12	0,1
Összesen	579579	100	15212	100,0

Forrás: KSH

Békés megyében a működő vállalkozások száma 2011. és 2013 között folyamatosan csökkent, a 18,2 ezer vállalkozás a megyében 2013-ra 15,2 ezerre apadt. A vállalkozások számának csökkenése ugyan az egész országra jellemző tendencia, azonban a megyében ennek üteme magasabb az országos átlagnál.

Békés megyében 2013-ban a kereskedelem, a szakmai, tudományos, művészeti tevékenység, az építőipar, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, a feldolgozóipar és a mezőgazdaság ágazatokban tevékenykedett a működő vállalkozások 66,9%-a. A megye jelentős feldolgozóipari adottságokkal rendelkezik, így egyrészt a hagyományokkal rendelkező feldolgozóipart, az építőipart, illetve mezőgazdaságra épülő élelmiszer-feldolgozást lehetne a jövőben erősíteni.

2.3.2. Foglalkoztatás

A kormányzat aktív foglalkoztatást támogató politikájának, illetve részben a magyar lakosság elvándorlásának hatására az országos átlagos foglalkoztatási ráta 2015-ben 55,9 százalékra emelkedett, amely mind a 2007-es, mind a 2011-es viszonyítási pontok értékeit is meglehetősen meghaladja. Magyarország 2007-ben 3,9 millió foglalkoztatottat jegyzett, ez a szám 2015-re 4,2 millió fő fölé emelkedett. Ehhez képest Békés megye foglalkoztatottsági rátája 2015-ben mindössze 52,1 százalékot volt, amely elmarad az országos átlagtól, de még Dél-Alföld átlagától is. Ugyanakkor az 52,1 százalékos foglalkoztatási ráta – amely 57,0 százalékos aktivitási aránnyal párosul – szignifikáns emelkedést jelent mind 2007-hez, mind pedig 2011-hez képest. Békés megyében átlagosan 139,3 ezer ember volt foglalkoztatva 2015-ben a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján.

A foglalkoztatási arány tehát 2009 és 2013 között folyamatosan javult, a foglalkoztatottak száma a 15-65 éves korosztályban közel négy százalékkal növekedett. Bár az elmaradó térségekben gyakran jelent problémát a fiatalok munkavégzése, a vizsgált időszakban Békés megye jelentősen javította a fiatalok foglalkoztatottsági arányát is, 15,2 százalékról 20,8 százalékra.

A foglalkoztatásban számos strukturális átalakulás is elindult, amely a térséget érintő elvándorlási folyamatokkal, illetve a gazdaság ágazati átrendeződésével magyarázható. 2006 és 2013 között csökkent az általános iskolai végzettségű és az érettségivel rendelkező munkavállalók száma. Pozitív foglalkoztatási folyamatnak tekinthető ugyanakkor, hogy bővült a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők aránya, a legnagyobb növekedés pedig a középfokú végzettségű, de érettségivel nem rendelkező szakmunkások esetében figyelhető meg. Bár a foglalkoztatás ilyen mértékű javulása pozitív fejlemény, az ezt indukáló folyamatok részben utalnak a térség nemzetgazdaságban betöltött, kevésbé domináns szerepére. A térségben jelenleg kevésbé vannak jelen tudás-intenzív ágazatok, követő régióként inkább a kisebb hozzáadott értéket termelő munka-intenzív ágazatokban találunk fő foglalkoztatókat.

Békés megyében 2014-es adatok alapján a havi bruttó átlagkereset 179.272 forint volt, amely a régió legcsekélyebb értéke és országos szinten is az egyik legalacsonyabb. Igaz, 2000-hez képest az országos átlag 167,9 százalékos bővüléséhez hasonló mértékben, közel 165 százalékkal nőtt a havi bruttó átlagkereset.

2.3.3. Munkanélküliség

Békés megyében a regisztrált álláskeresők száma 2015-ben átlagosan 14,3 ezer fő volt, 2016. I. félévben a havi átlagos számuk 14,1 ezer fő. Az álláskeresők havi átlagos létszáma 2012. óta folyamatosan csökkent, 2012-ben még 23,4 ezer álláskereső volt nyilvántartva Békés megyében.

Az álláskeresők életkor szerinti összetételéről elmondható 2016. I. félév adatai alapján, hogy a 25 év alattiak száma 1279 fő, az arányuk az álláskeresők között 17,5%. A fiatalok aránya 2012-től 2015-ig emelkedett 18,4%-ig, majd csökkent, 2016. I. félévben 17,5%-ra, ami elsősorban az idő közben elindult Ifjúsági Garancia Programnak köszönhető.

Az álláskeresők között a legnagyobb csoportot a 25-54 évesek alkotják, havi átlagos létszámunk 2016. I. félévben 8947 fő volt a megyében. Esetükben az átlagos létszám folyamatosan csökkent 2012. óta mintegy 7,7 ezer fővel, ezzel párhuzamosan az álláskeresőkön belüli arányuk is csökkent a 2012. évi 71,2%-ról a 2016. I. félévi 63,7%-ra.

Az 54 év feletti álláskeresők havi átlagos létszáma és az álláskeresőkön belüli aránya is nőtt 2012. óta. Abszolút számuk azonban csökkent a 2013. évi 3145 főről 2016. I. félévre 2642 főre, az álláskeresőkön belül mért arányuk 12,2%-ról 18,8%-ra ugrott.

6. táblázat – Békés megyei álláskereső mutatói járási bontásban, 2015

	BÉKÉSI JÁRÁS	BÉKÉSCSABAI JÁRÁS	GYOMAENDRÓDI JÁRÁS	GYULAI JÁRÁS	MEZŐKOVÁCS-HÁZAI JÁRÁS	OROSHÁZI JÁRÁS	SARKADI JÁRÁS	SZARVASI JÁRÁS	SZEGHALMI JÁRÁS	BÉKÉS MEGYE
ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA (FŐ)	2215	3020	805	1107	2192	1697	1292	706	1301	14334
ÁLLÁSKERESŐK ARÁNYA A TELJES NÉPESSÉGEN BELÜL (%)	6,1	3,7	3,4	2,7	5,5	3,4	5,7	2,6	4,4	4,1
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A 8. OSZTÁLYNÁL NEM MAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK SZÁMA (FŐ)	952	784	289	284	1086	551	697	208	577	5428
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A 8. OSZTÁLYNÁL NEM MAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK ARÁNYA (%)	43,0	26,0	35,9	25,6	49,5	32,5	54,0	29,5	44,4	37,9
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A SZAKMUNKÁSKÉPZŐ, VAGY SZAKISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK SZÁMA (FŐ)	685	913	276	325	636	569	340	219	414	4375
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A SZAKMUNKÁSKÉPZŐ, VAGY SZAKISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK ARÁNYA (%)	30,9	30,2	34,3	29,4	29,0	33,5	26,3	31,0	31,8	30,5
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A KÖZÉPISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK SZÁMA (FŐ)	530	1098	215	425	435	499	232	241	279	3953
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A KÖZÉPISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK ARÁNYA (%)	23,9	36,4	26,7	38,4	19,9	29,4	17,9	34,1	21,5	27,6
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK SZÁMA (FŐ)	49	225	25	74	35	79	23	38	31	579
ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL A FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK ARÁNYA (%)	2,2	7,4	3,1	6,7	1,6	4,6	1,8	5,4	2,4	4,0
A 25 ÉV ALATTI ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA (FŐ)	429	464	161	216	351	286	293	159	282	2640
A 25 ÉV ALATTIAK ARÁNYA AZ ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL (%)	19,4	15,4	20,0	19,5	16,0	16,9	22,7	22,5	21,7	18,4
AZ 55 ÉVNÉL IDŐSEBB ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA (FŐ)	329	533	146	173	490	333	182	110	197	2493
AZ 55 ÉVNÉL IDŐSEBBEK ARÁNYA AZ ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL (%)	14,9	17,7	18,1	15,6	22,3	19,6	14,1	15,5	15,2	17,4
A 3 HÓNAPNÁL NEM HOSSZABB IDEIG NYILVÁNTARTOTT ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA (FŐ)	779	1214	415	495	873	784	566	343	634	6104
A 3 HÓNAPNÁL NEM HOSSZABB IDEIG NYILVÁNTARTOTTAK ARÁNYA AZ ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL (%)	35,2	40,2	51,6	44,7	39,8	46,2	43,8	48,6	48,8	42,6
A 13-24 HÓNAPIG FOLYAMATOSAN NYILVÁNTARTOTT ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA (FŐ)	320	308	57	105	240	145	118	57	116	1466
A 13-24 HÓNAPIG FOLYAMATOSAN NYILVÁNTARTOTTAK ARÁNYA AZ ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL (%)	14,4	10,2	7,1	9,5	10,9	8,6	9,2	8,1	8,9	10,2
A 24 HÓNAPNÁL HOSSZABB IDEIG NYILVÁNTARTOTT ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA (FŐ)	271	412	38	106	268	137	137	24	154	1547
A 24 HÓNAPNÁL HOSSZABB IDEIG NYILVÁNTARTOTTAK ARÁNYA AZ ÁLLÁSKERESŐKÖN BELÜL (%)	12,2	13,7	4,7	9,6	12,2	8,1	10,6	3,3	11,9	10,8

Forrás: NFSZ, 2016

3. A Békéscsabai járás gazdasági és foglalkoztatási helyzete

3.1 Gazdaság

Békéscsaba várostérségének foglalkoztatási szerkezete az egyes gazdasági ágak tekintetében jelentős változáson ment keresztül, amelyben a 2008-ban kezdődött válságnak is nagy szerepe volt. Egyes ágazatokban, mint az adminisztratív szolgáltatások, illetve a pénzügyi szolgáltatások, 2008 és 2010 között majdnem harmadára csökkent a működő vállalkozások száma, az oktatás területén működő társas vállalkozások száma pedig ötödére csökkent. A vezető szerepkört a kereskedelem és gépjármű javítási nemzetgazdasági ág képviseli, amely alig szűkült a vizsgált időszakban. A működő társas vállalkozások számában ugyanakkor drasztikus csökkenés ment végbe a 2008-as válságot követően, amelyből lassú kilábalási folyamat indult meg az utóbbi években.

A vállalkozások mérete alapján Békéscsabán a nulla főt vagy ismeretlen számú alkalmazottat, valamint az 1-9 főt foglalkoztató kis (mikro) vállalkozások száma a legnagyobb. A regisztrált vállalkozások száma a válság kitörése óta dinamikusan növekedett mindkét létszám-kategóriában. Mindezek is bizonyítják a kkv-k támogatásának fontosságát, amik fontos szerepet töltenek be a város életében, serkentve annak gazdasági teljesítményét, valamint az európai uniós források potenciális kedvezményezettjeként indirekt módon is növelhetik a gazdasági tevékenységét, hozzájárulva a munkanélküliség csökkentéséhez.

Békéscsabán 2013-ban a kereskedelem, a szakmai, tudományos, művészeti tevékenység, az építőipar, a feldolgozóipar és az oktatás, humán egészségügy ágazatokban tevékenykedett a működő vállalkozások közel fele (48,0%). A város gazdasága jellemzően szolgáltatás és ipari adottságokkal rendelkezik, ezért ezeket az ágazatokat, illetve az élelmiszer feldolgozást szükséges erősíteni a jövőben.

Békés megye és Békéscsaba gazdasága elsősorban a hagyományos mezőgazdasági és ipari ágazatok mellett a kereskedelmi és szolgáltató szektor teljesítményére is épül. Békéscsaba, mint megyeszékhely mind tökefelvívó, mind munkaerő-felszívó képessége szempontjából kiemelkedik, bár egyes területeken Gyula és Orosháza versenytársaként lép fel a megyében. A Békéscsabai járás területén azonban lényegében valamennyi munkavállaló számára Békéscsaba és vonzáskörzete területén működő munkáltató biztosít munkalehetőséget.

A működő vállalkozásokat tekintve a Békéscsabai járásban jegyzik a megyei vállalkozások 31,24 százalékát, de azon belül a cégek 84,67 százaléka Békéscsaba területén működik. A cégek java a kereskedelem és gépjárműjavítás (884), a feldolgozóipar (355), az építőipar (299) és a szálláshely-szolgáltatás (209) területen folytat tevékenységet.

A Békéscsabán működő vállalkozások száma 2013-ban 3975 darab volt, ez a megye vállalkozásainak 26,1 százaléka. A megyeszékhely működő vállalkozásainak a létszámnagyság szerinti összetétele a megyei vállalkozások méretszerkezetéhez hasonlít. A mikro vállalkozások száma (1-9 fő) 3792 darab, ez Békéscsaba működő vállalkozásainak 95,4%-a. A kisvállalkozások száma 156 darab volt 2013-ban, ez a működő vállalkozások 3,9%-a, a megyében ez az arány 4,8% volt. A közepes vállalkozások száma 24 darab a város vállalkozásinak 0,6%-a. Békéscsabán három 250 fő feletti nagyvállalt működik.

7. táblázat – Működő vállalkozások száma 2013-ban, Békéscsaba (db)

LÉTSZÁM	BÉKÉS MEGYE		BÉKÉSCSABA	
	Működő vállalkozás (db)	Működő vállalkozás (%)	Működő vállalkozás (db)	Működő vállalkozás (%)
1-4 fő	13306	87,5	3518	88,5
5-9 fő	1053	6,9	274	6,9
10-19 fő	450	3,0	106	2,7
20-49 fő	279	1,8	50	1,3
50-249 fő	112	0,7	24	0,6
250 fő felett	12	0,1	3	0,1
Összesen	15212	100,0	3975	100,0

Forrás: KSH

A Békéscsabán a működő vállalkozások száma 2011. és 2013 között folyamatosan csökkent, bár a csökkenés üteme kisebb volt, mint a megye egészében. A 2011. évi 4809 vállalkozás 2013-ra 3975-re csökkent. A vállalkozások számának csökkenése ugyan az egész országra jellemző tendencia, Békéscsabán ugyanakkor a vállalkozás szám csökkenés üteme kisebb mind az országos, mind a Békés megyei átlagtól.

A Békéscsabán működő vállalkozások több mint egyötöde (21,8%-a) a kereskedelem, gépjárműjavítás területén működött 2013-ban. A szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (619 szervezet) és a feldolgozóipar (310 vállalkozás) együtt a város vállalkozásainak egynegyedét adja. Az építőipar a másik ágazat, amelyben nagy számú vállalkozás működik, 247 darab, amely a város vállalkozásainak 6,2%-a. Békéscsabának, mint megyei közigazgatási központnak jelentős szerepe van az oktatásban és az egészségügyi szolgáltatások terén, e két területen a város működő gazdasági szervezeteinek 12,3%-a tevékenykedik.

A 2015-ös árbevétel alapján a legnagyobb békéscsabai székhelyű vállalat a Hirschmann Car Communication Kft. volt. A legnagyobb foglalkoztató a Békéscsaba városában az Alföldvíz Regionális Víziközmű Szolgáltató Zrt., a cég foglalkoztatottjainak száma 2015-ben meghaladta az ezer főt. A kilenc legnagyobb békéscsabai vállalat összesen 2.563 főt foglalkoztat, árbevételük meghaladja a százmilliárd forintot. Főtevékenység szerint a legtöbb cég kereskedelmi tevékenységet folytat, a legnagyobb cégek között ugyanakkor több gyártó, termelő vállalkozást is találhatók.

Amennyiben a Békéscsabai járás területén működő további munkaadókat vizsgáljuk e tekintetben, megállapíthatjuk, hogy a kilenc legnagyobb cég 10 milliárd forintot meghaladó árbevételt realizált 2015-ben, az általuk foglalkoztatottak létszáma 400 fő feletti. A cégek elsősorban a mezőgazdaság területén tevékenykednek, de a szállítmányozás, kereskedelem, gyártó és szolgáltató ágazatok is képviseltetik magukat.

3.2 Foglalkoztatás

3.2.1 Demográfia és foglalkoztatás

A KSH adatai alapján Békéscsabai járás népessége 2000 és 2014 között több mint 10 százalékkal csökkent, ami kevesebb ugyan, mint a megyei érték (közel 13%), de az országos és a régió többi megyéjének értékét meghaladja. Mivel a járást az elvándorlás sem érinti olyan mértékben, mint azt a megyei arányok mutatják, a település és a járás demográfiai adottságai kedvezőbbnek nevezhetők a térségben megfigyelhető átlaghoz képest. Ezzel együtt a munkaerő megtartása és védelme komoly erőfeszítéseket igényel, amelyet célzott intézkedések nagymértékben szolgálhatnak. Különösen, hogy az ágazati heterogenitás okán a térséget egyszerre jellemzi a munkaerő hiánya, valamint a munkanélküliség a különböző szektorokban.

Egy város foglalkoztatási helyzetét alapvetően meghatározzák demográfiai viszonyai. Békéscsaba lakónépessége a 2001. és 2011. évi népszámlálás között 5918 fővel csökkent le 62.050 főre, ez a 8,7%-os népességvesztési arány háromszorosa az országos adatnak (2,55%). Békés megye egészében a két népszámlálás között még nagyobb volt a népességvesztés, 9,5%, a megyék között ez a legrosszabb adat. A KSH megállapítása szerint⁹ a csökkenésnek két oka volt, a természetes fogyás (3.050 fő), és a településről való elköltözés (2.868 fő). 2011 óta a népesség fogyása nem állt meg, hiszen a város lakossága 2015. január 1-én¹⁰ 60.334 fő volt, ez azt jelenti, hogy a népszámlálás óta eltelt öt évben a városban élők száma további 1716 fővel, 2,77%-kal csökkent. Ez a negatív változás két és félszerese az országos (-1,03%) változás mértékének.

A népességfogyás az egész járásra jellemző, a 8. táblázat a 2001. és a 2011. évek népszámlálási adatain keresztül mutatja be ezt a folyamatot.

8. táblázat. A Békéscsabai járás településeinek lakónépesség számának változása 2001. és 2011. között

TELEPÜLÉS NEVE	2001	2011	Különbség
BÉKÉSCSABA	67968	62050	- 5918
CSABASZABADI	391	331	- 60
CSORVÁS	5761	5060	-701
DOBOZ	4547	4217	-330
GERENDÁS	1565	1314	-251
KÉTSOPRONY	1559	1359	-200
SZABADKÍGYÓS	2951	2553	- 398
TELEKGERENDÁS	1647	1461	- 186
ÚJKÍGYÓS	5707	5196	- 511
ÖSSZESEN	92096	83541	- 8555

Forrás: KSH

⁹ 2011.évi népszámlálás 3. Területi adatok 3.4. Békés megye, Központi Statisztikai Hivatal, 2013.

¹⁰ [Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2015. január 1.](#) Központi Statisztikai Hivatal, 2015. szeptember 3.

A KSH tájékoztatójában kiemeli, hogy a megyén belül legsűrűbben a Békéscsabai járásban laknak, ahol egy négyzetkilométerre 131 személy jutott, közel négyszer annyi, mint a legritkábban lakott Gyomaendrődiben.

A lakosság előregedése meghaladja az országos átlagot és a megyei jogú városok átlagát is. A gyermekkorúak (0-14 évesek) és az aktív korúak (15-59 évesek) aránya 2001-hez képest csökkent, az időskorúak (60 év felettiek) aránya pedig egyúttal jelentősen, 5 százalékponttal romlott 2001 és 2011 között. Arányuk eléri a 25 százalékot a teljes népességen belül, azaz minden negyedik lakos 60 évnél idősebb.

Megvizsgálva a Békéscsabai népesség korcsoportos bontását 2005-ig visszamenőleg (9. táblázat), látható, hogy a munkaerő zömét adó 20-39 éves korosztály 10 év alatt közel járási szinten 4075 fővel, városi szinten pedig 3133 fővel csökkent, ezáltal a merítési lehetőség is jelentősen apadt a helyi cégek számára.

9. táblázat. Békéscsabai járás és Békéscsaba népessége korcsoportok szerint (2005-2015)

KORCSOPORT	2005 (FŐ)		2010 (FŐ)		2015 (FŐ)		KÜLÖNBÖZET (2005-2015, FŐ)	
	JÁRÁS	VÁROS	JÁRÁS	VÁROS	JÁRÁS	VÁROS	JÁRÁS	VÁROS
0-2 éves	2100	1511	1960	1420	1927	1399	-173	-112
3-5 éves	2168	1561	2098	1536	1869	1366	-299	-195
6-13 éves	6836	4841	5867	4165	5703	4163	-1133	-678
14 éves	1051	758	914	659	722	517	-329	-241
15-17 éves	3182	2296	2750	1954	2221	1594	-961	-702
18-59 éves	53869	39544	51365	37796	47844	35270	-6025	-4274
60 éves +	19190	13816	20789	15199	22725	16782	+3535	+2966
20-39 éves	26090	19230	24596	18043	22016	16097	- 4074	-3133

Forrás: KKEKH, 2016

A 2011. évi népszámlálás megvizsgálta a 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerinti eloszlását is. Békéscsabán ebben a korcsoportnak a 0,98 százaléka az általános iskola első évfolyamát sem végezte el (járási adat: 0,96%). Ez jobb arány az országos átlagnál, amely 1,18%. A megyeszékhelyen az általános iskola 1-7. osztályát végezte el a 7 évesek vagy annál idősebbek 9%-a, a járásban ez az adat 10,14%, az országos átlag 11,22%.

Az általános iskola 8. osztályát végezte el az adott népesség 21,28 százaléka Békéscsabán, a járásban valamivel többen esnek ebbe a kategóriába (23,8%). Az országos adat 25,03%. Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel rendelkezők aránya a megyei jogú városban 18,54%, a Békéscsabai járásban 20,43%, az országos átlag pedig a kettő között található (19,43%).

Az érettségivel rendelkezők aránya mind Békéscsabán (32,46%), mind a járásban (29,8%) magasabb az országos átlagnál (27,53%). Az egyetem, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya 2011-ben Magyarországon a 7 éves és idősebb népesség körében 15,54% volt a KSH kimutatása szerint. Ezt a megyeszékhelyen meghaladták (17,72%), míg a járásnál kevéssel ez alatti arány (14,85%) volt kimutatható. Összességében elmondható, hogy az iskolai végzettséget tekintve mind Békéscsaba, mind a járás a legtöbb esetben egy kicsit jobb arányokkal rendelkezik, mint az országos átlag.

Bár Békéscsaba a megye foglalkoztatási központja, a megyeszékhely elérhetősége kifejezetten rossz a megye többi településéről. Békés megye hagyományos értelemben vett alföldi mezővárosokat tömörít, a megyeközpontból 2008-ban mégis csupán hat, 2014-ben pedig már csak négy település volt elérhető 15 percen belül. A Békéscsabára való ingázás tehát nem könnyű, a munkaerő-piaci környezet okán mégis jellemző a megye munkavállalóira. A népszámlálás idején, 2011-ben például 9.213 fő ingázott Békéscsabára, amely a helyben foglalkoztatottak 29,8 százaléka. Békéscsaba ingázási egyenlege többletet mutat, csaknem kétszer többen utaznak be a településre, mint amennyien onnan utaznak el munkahelyükre. Ebből az a következtetés is leszűrhető, hogy Békéscsaba munkaerőigénye nagyobb, mint a helyben megtalálható munkaerő-kínálat mértéke.

Békéscsaba munkaerő-piaci vonzáskörzete ugyanakkor relatíve kis területű, aminek egyik oka, hogy Gyula és Orosháza is meghatározó foglalkoztatónak minősül. A megyeszékhelyre ingázók átlagosan valamivel több, mint 16 km-t tesznek meg munkába járás céljából, vagyis jellemzően a Békéscsabai járás területéről érkeznek¹¹. Ugyanakkor munkaerő-felszívó képessége meghatározó Békés település munkaereje számára is, a békési foglalkoztatottak jellemzően Békéscsabára ingázva találnak munkalehetőséget.

Az ingázás ugyanakkor nem csak a munkaerőpiac szempontjából meghatározó. A megyeszékhelyre bejáró általános iskolások száma 2006 óta dinamikus növekszik. Ennek oka egyrészt az időszakban meginduló oktatási átszervezési folyamat, amely meghatározta a közoktatási intézmények minimális diák létszámát, illetve eltörölte a bejáró normatív támogatást. Az átszervezéseket a demográfiai folyamatokból következő gyermekszám-csökkenés és az új oktatási intézmények – speciális iskolák, magániskolák – megjelenése is indokolta. Az átszervezés kisebb iskolák összevonását, megszüntetését eredményezte, mindez pedig a Békéscsabára bejáró általános iskolások számának növekedéséhez vezetett. A középiskolába ingázók száma mintegy tízszerese az általános iskolai bejáróknak, esetükben az éves adatok közötti alacsonyabb ingadozás figyelhető meg.

A városi iskolák még a nagymértékű ingázás ellenére sem tekinthetők túlszűfolttnak. Az egy osztályra jutó osztályteremk száma egy alatti értéket vesz fel, ezzel Békéscsaba a megye többi oktatási központját – Gyulát vagy Szarvast – is megelőzi. A hátrányos helyzetű diákok száma országos és megyei tekintetben is alacsonynak mondható, amely indirekt módon befolyásolja a város mindennapi képzési lehetőségeit. Az utóbbi négy évben ráadásul a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma is nagymértékben csökkent Békéscsaba általános iskoláiban.

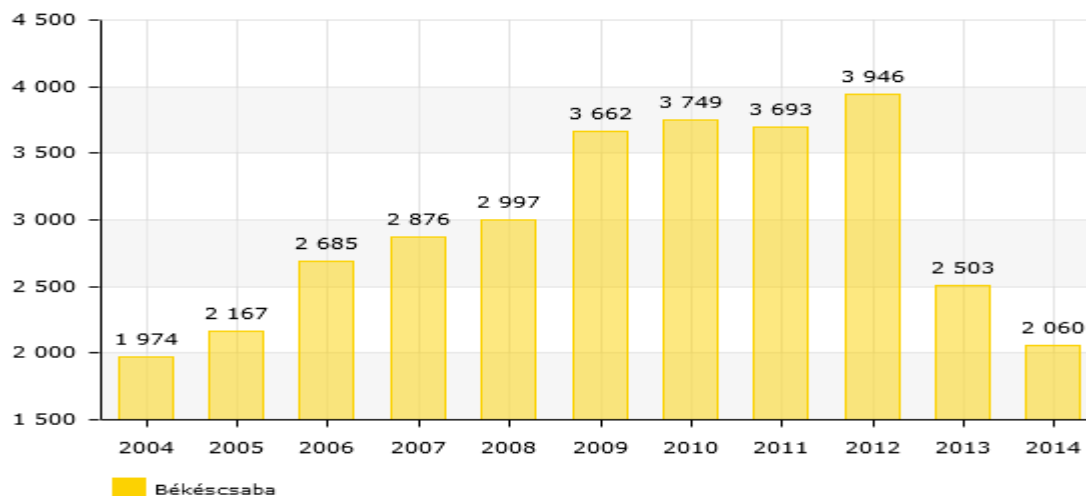
A regisztrált álláskereső¹² számát tekintve Békéscsabán 2013 óta javuló tendencia figyelhető meg. Amennyiben a 2004-2014 időszakot vizsgáljuk, jól látható, hogy a regisztrált álláskereső száma – 2011 kivételével – folyamatosan növekedett, 2012-ben elérve a csúcst, a 3946 főt (1. ábra). 2013-ban azonban az előző évi létszám több mint harmadával esett vissza, összesen 2503 főre, egy évvel később pedig ez a létszám is közel ötödével zsugorodott.

¹¹ Békéscsaba vonzáskörzet települései: Újkígyós, Kétsoprony, Kétegyháza, Kamut, Békés, Murony, Telekgerendás, Köröstarcsa, Pusztatölke, Mezőberény, Csorvás, Szabadkígyós, Doboz, Csabasabadi (KSH, 2016)

¹² Regisztrált álláskereső az a személy, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik, és oktatási intézmény nappali tagozatán nem folytat tanulmányokat, és öregségi nyugdíjra nem jogosult, valamint rehabilitációs járadékban nem részesül, és az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony kivételével munkaviszonyban nem áll és egyéb kereső tevékenységet sem folytat, és elhelyezkedése érdekében az illetékes kirendeltséggel együttműködik, és akit az illetékes kirendeltség álláskeresőként nyilvántart.

1. ábra. A regisztrált álláskeresők száma Békéscsabán (2004-2014.)

(c) 2016 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

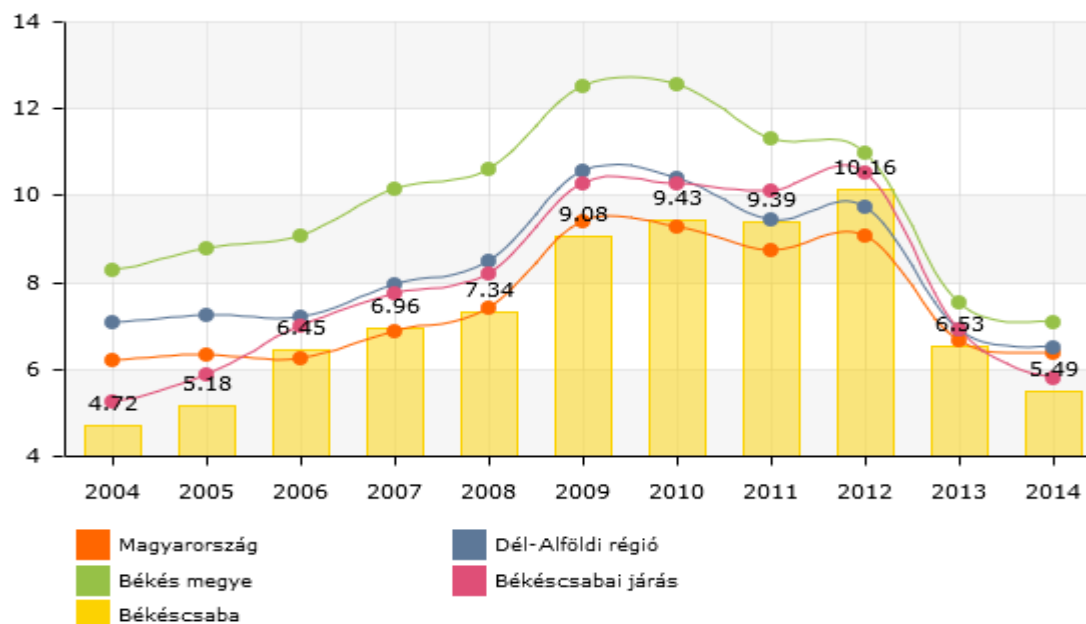

Forrás: TeIR

A regisztrált álláskeresők létszámának változásával együtt mozgó munkanélküliségi ráta¹³ 2004 és 2014. közötti változását a 2. ábrán területi kontextusba helyeztük.

2. ábra. A munkanélküliségi ráta alakulása Békéscsabán (2004-2014.)

(c) 2016 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TeIR

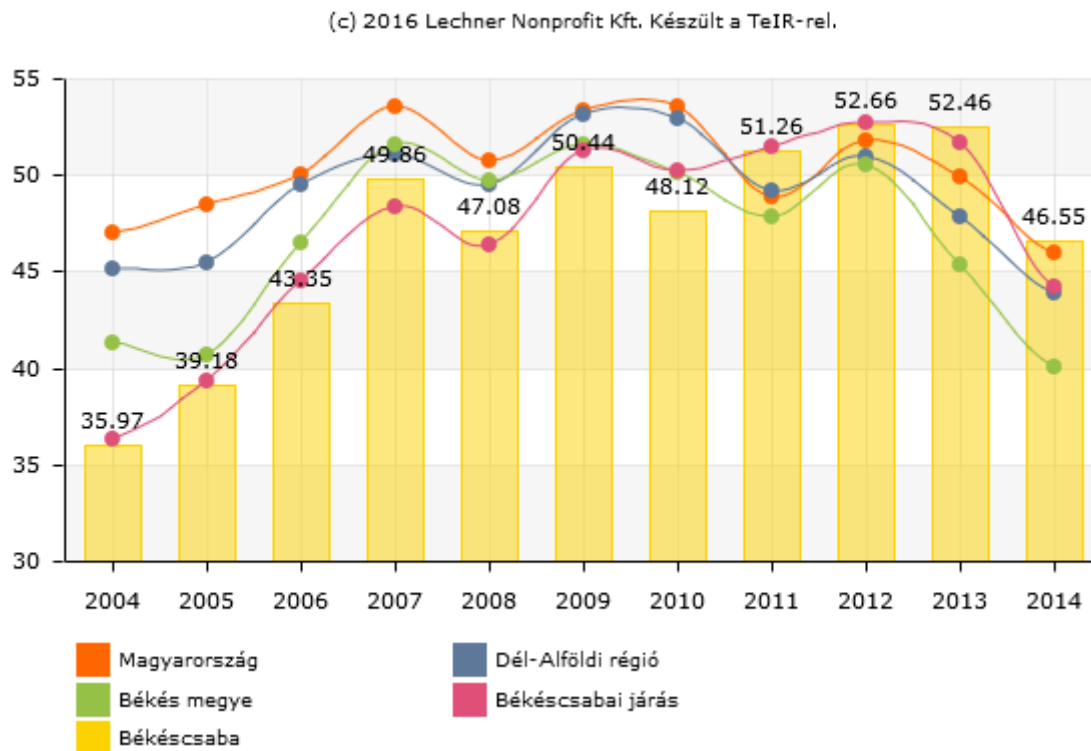
Jól látható, hogy Békéscsaba munkanélküliségi rátája 2004. és 2014. között mindig alacsonyabb volt, mint Békés megye és a Békéscsabai járás mutatói. A Dél-alföldi régió munkanélküliségi rátája 2012 kivételével mindig magasabb volt, mint a békéscsabai mutató.

¹³ Regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra.

2010. és 2012. között a békési megyeszékhelyen magasabb értéket ért el a munkanélküliségi ráta, mint az országos átlag, 2013 óta azonban alacsonyabbat.

A Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum szempontjából Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) Helyzet – Tér – Kép adatbázisából még egy adatsor elemzésére érdemes kitérni: a tartós munkanélküliek arányára.¹⁴ A 3 ábrán jól látszik, hogy 2011 óta a magyar átlagnál magasabb az álláskeresők között a tartós munkanélküliek aránya, az értékük 46,5 és 52,66 százalék között mozog. Mivel a tartós munkanélküliek Békéscsaba Megyei Jogú Város foglalkoztatási paktum projektjének célcsoportjába tartoznak, a munkaerő-piaci szolgáltatásokba történő bevonásuk különösen indokolt.

3. ábra. A tartós álláskeresők aránya Békéscsabán (2004-2014.)

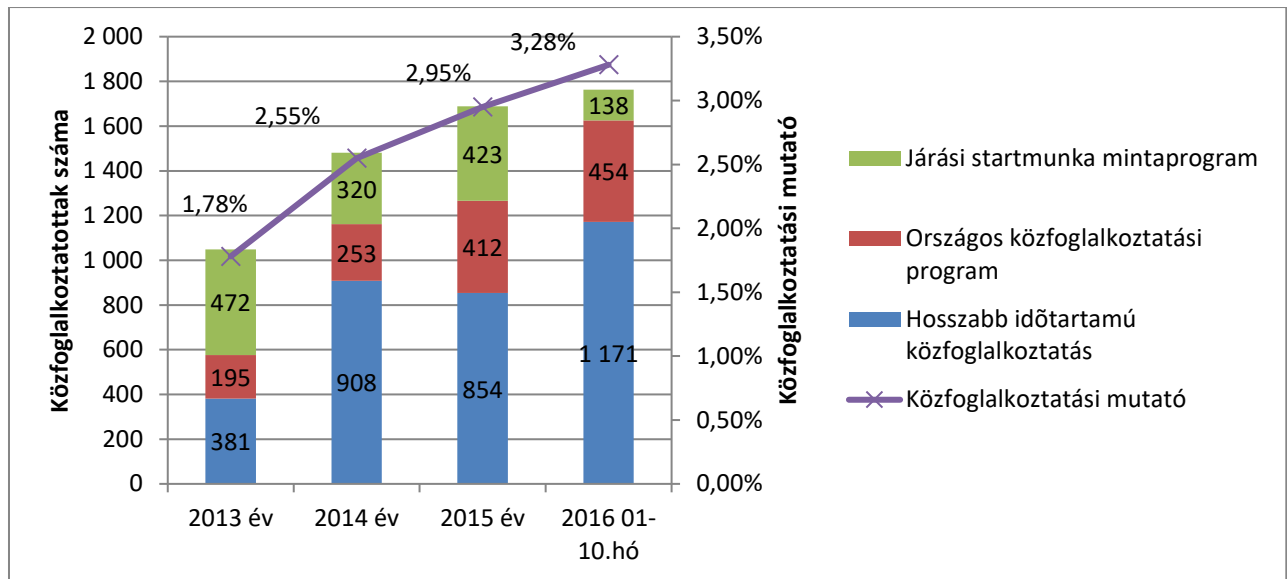

Forrás: TeIR

Békéscsaba és a Békéscsabai járás országos viszonylatban is nagyszámú közfoglalkoztatottat dolgoztat. A Békéscsabai járásban a közfoglalkoztatottak száma 2013 óta jelentősen nőtt, 2013-ban még 1048 fő, 2016 októberéig pedig 1764 fő volt közfoglalkoztatásban. Ennek megfelelően a népesség arányos relatív közfoglalkoztatási mutató is nőtt.

¹⁴ 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek az összes munkanélküli százalékában.

4. ábra: Közfoglalkoztatottak számának és a közfoglalkoztatási mutatójának alakulása a Békéscsabai járásban

Forrás: <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/>

Az önkormányzat által közfoglalkoztatottak száma ugyanakkor Békéscsabán 2015-től kezdve jelentősen csökken, 2016-ban gyorsuló ütemben, hiszen szeptember végéig már csak 270 fővel van az önkormányzatnak szerződése. A csökkenés elsődleges oka, hogy sokan találtak munkát a munkaerőpiacon, köztük olyanok is, akik évek óta közfoglalkoztatottak voltak. Mindez alapvetően pozitív fejlemény, ugyanakkor az önkormányzat számára megoldandó kihívás a legjobb munkaerő „ elvesztését követően ” a közfeladatok ellátása.

3.2.2 Munkanélküliség

A gazdasági világválság által indukált negatív munkaerő-piaci trendek a 2000-es évek végén és a 2010-es évek elején a térségben is erőteljesen éreztették hatásukat, 2011-ben a régiós munkanélküliségi ráta a 10,5 százalékot is elérte. Ezen azonban az elmúlt időszakban lényegesen sikerült javítani. A Központi Statisztikai Hivatal munkaerő-piaci adatai alapján a dél-alföldi régió megyéi 2015-ben negatívan tértek el az országos átlagtól. 2014-ben Békés megye munkanélküliségi rátája 8,7 százalék volt, mindez 2,1 százalékponttal magasabb, mint az országos átlag és 0,8 százalékponttal magasabb, mint a régió átlaga. A munkanélküliség tekintetében Békéscsaba kiváltságos helyzetben van a megye többi településéhez képest, azonban nagyjából hasonló a munkanélküliek aránya a megye három jelentősebb települése Orosháza, Gyula és Békéscsaba esetében.

A megye termelési és foglalkoztatási mutatói elmaradnak ugyan az országos szinttől, a megyét ráadásul a demográfiai kihívások (előregedés, elvándorlás) is fokozottan érintik, a Békéscsabai járás gazdasági és munkaerő-piaci mutatói kedvezőbb képet mutatnak. A nyilvántartott álláskereső aránya (3,63%) a teljes lakossághoz képest a megyei (4,43%) és országos érték (3,97%) alatti, az álláskeresőknél belül a 180 napon túl nyilvántartottak száma is alacsonyabb arányaiban (44,16%), mint az országos érték (45,94%), viszont a megyei értéket (40,07%) meghaladja. A Békéscsabai járásban ugyanakkor az országos (25,2%) és megyei arányt (20,99%) is meghaladja a nyilvántartott álláskeresőknél belül az egy éven túl nyilvántartottak aránya (26,1%).

Békéscsabán a regisztrált álláskeresők száma 2015-ben átlagosan 2.182 fő volt, 2016. I. félévben a havi átlagos számuk 2086 fő. Az álláskeresők havi átlagos létszáma 2012-től jelentős mértékben csökkent, 2012. évi 3507 fő álláskeresőről a 2016.I. félévi 2086 főre.

A városban az álláskeresők életkor szerinti összetétele hasonló tendenciát mutat, mint a megye egészében. 2016. I. félévben a 25 év alattiak száma 319 fő, az arányuk az álláskeresők között 15,3% volt. A fiatalok aránya 2012. óta lényegesen nem változott 14,5% és 15,3% között változott 2016. I. félévig, abszolút számuk, azonban kis mértékben csökkent 2012-ben még 462 fő volt 2016. I. félévben, pedig már 397 fő.

Az álláskeresők között a legnagyobb csoportot a 25-54 évesek alkotják, havi átlagos létszámunk 2016.I. félévben 1370 fő volt. Az átlagos létszám folyamatosan csökkent 2012. óta közel 1,2 ezer fővel, ezzel párhuzamosan az álláskeresőkön belüli arányuk is csökkent a 2012. évi 72,3%-ról a 2016. I. félévi 65,7%-ra. Az 54 év feletti álláskeresők havi átlagos létszáma a vizsgált időszakban valamelyest csökkent, ugyanakkor az álláskeresőkön belüli arányuk jelentősen nőtt 2012. óta. Az álláskeresőkön belül mért arányuk 13,2%-ról 2016.I. félévre 19,0%-ra változott.

10. táblázat – Regisztrált álláskeresők havi átlagos létszáma életkor szerint, Békéscsaba

	2012	2013	2014	2015	2016. I. FÉLÉV
18 év és alatta	12	13	15	19	18
19 év	33	34	30	35	40
20 - 24 év	464	484	339	263	261
25 - 29 év	398	406	300	254	245
30 - 34 év	408	383	268	205	188
35 - 39 év	494	474	339	252	224
40 - 44 év	457	453	314	279	259
45 - 49 év	384	394	306	264	256
50 - 54 év	396	374	264	232	199
55 - 59 év	407	404	273	228	207
60 - 62 év	54	84	96	151	188
62 év felett	1	1	2	1	2
Összeg	3507	3502	2545	2182	2086

Forrás: NFSZ 2016

11. táblázat – Regisztrált álláskeresők száma a Békéscsabai járásban iskolai végzettség szerint 2016 augusztusában

	ált. iskolai végz. nélkül	általános iskola	szakiskola	szakmunkásképző	gimnázium	szakközépiskola	technikum	egyetem	főiskola	Összeg
BÉKÉSCSABA	11	319	24	425	255	372	65	52	124	1647
CSABASZABADI		2		1	0	1				4
CSORVÁS	2	49	2	44	15	13	7		1	133
DOBOZ	3	54	6	45	13	14	3		3	141
GERENDÁS		9	1	7	2	3				22
KÉTSOPRONY		10	1	10	2	3				26
SZABADKÍGYÓS	1	17		23	4	6	7	1	1	60
TELEKGERENDÁS		16	1	14		6	2		1	40
ÚJKÍGYÓS	5	50		49	13	35	9	2	4	167
046 Békéscsabai Járás	22	526	35	618	304	453	93	55	134	2240

Forrás: Békés Megyei Kormányhivatal adatszolgáltatása, 2016

12. táblázat – Regisztrált állás keresők száma a Békéscsabai járásban a nyilvántartás időtartama szerint 2016 augusztusában

	1-3 hónap	4-6 hónap	7-12 hónap	13-24 hónap	> 24 hónap	Összeg
BÉKÉSCSABA	602	262	273	246	264	1647
CSABASZABADI	1	0	1	2		4
CSORVÁS	51	20	23	20	19	133
DOBOZ	46	29	31	19	16	141
GERENDÁS	9	2	4	5	2	22
KÉTSOPRONY	11	7	6	2		26
SZABADKÍGYÓS	30	7	14	5	4	60
TELEKGERENDÁS	15	5	8	8	4	40
ÚJKÍGYÓS	67	26	36	20	18	167
046 Békéscsabai Járás	832	358	396	327	327	2240

Forrás: Békés Megyei Kormányhivatal adatszolgáltatása 2016

13. táblázat – Hátrányos helyzetű regisztrált állás keresők száma a Békéscsabai járásban 2016 augusztusában

	megváltozott munkaképességű	nem megváltozott munkaképességű	Megv. munkaképesség	roma	GYES-en lévő	GYED-en lévő	Terh.gy.segély, GYES, GYED	anyasági ellátást kap
BÉKÉSCSABA	48	1599	1647	4	11	1	1	13
CSABASZABADI		4	4					
CSORVÁS	8	125	133					
DOBOZ	4	137	141		2			2
GERENDÁS		22	22					
KÉTSOPRONY	1	25	26		2			2
SZABADKÍGYÓS	1	59	60	1	1			1
TELEKGERENDÁS	2	38	40		1			1
ÚJKÍGYÓS	6	161	167	1	4			4
046 Békéscsabai Járás	70	2170	2240	6	21	1	1	23

Forrás: Békés Megyei Kormányhivatal adatszolgáltatása 2016

3.2.3. Az inaktívok helyzete a munkaerőpiacon

Gazdaságilag inaktívnak tekintjük mindazon munkaképes korú, vagyis 15 és 74 év közötti személyt, aki nem tartozik a munkaerő-állományba. Legnagyobb csoportjuk a 74 évnél fiatalabb nyugdíjasoké. Ebbe a csoportba sorolhatók még többek között az úgynevezett passzív munkanélküliek is, akik bár a köznap szöhasználat szerint munkanélküliek, nem regisztráltatják magukat a lakóhelyükhöz tartozó kormányhivatalnál, vagyis nem vesznek igénybe állami segítséget az állás kereséshez.

A KSH (2016) megfogalmazása szerint gazdaságilag nem aktívak azok, akik a vonatkozó héten nem dolgoztak, illetve nem volt rendszeres, jövedelmet biztosító munkájuk és nem is kerestek munkát, vagy kerestek, de nem tudtak volna munkába állni. Ide tartoznak – többek között – a passzív munkanélküliek, akik szeretnének ugyan munkát, de kedvezőtlennek ítélve elhelyezkedési esélyeiket, meg sem kísérik az állás keresést.

A gazdaságilag nem aktív népesség inaktív keresőkből és eltartottakból áll.

Az **inaktív keresők** azok a személyek, akik a felvétel eszmei időpontjában kereső tevékenységet nem folytattak, de keresettel, jövedelemmel rendelkeztek, különösen

- a saját jogú nyugellátásban, nyugdíjszerű ellátásban, járadékban részesülők,
- a hozzátartozói jogon folyósított nyugdíjban vagy egyéb ellátásban részesülők,
- a gyermekgondozás (nevelés) címen ellátásban részesülők,

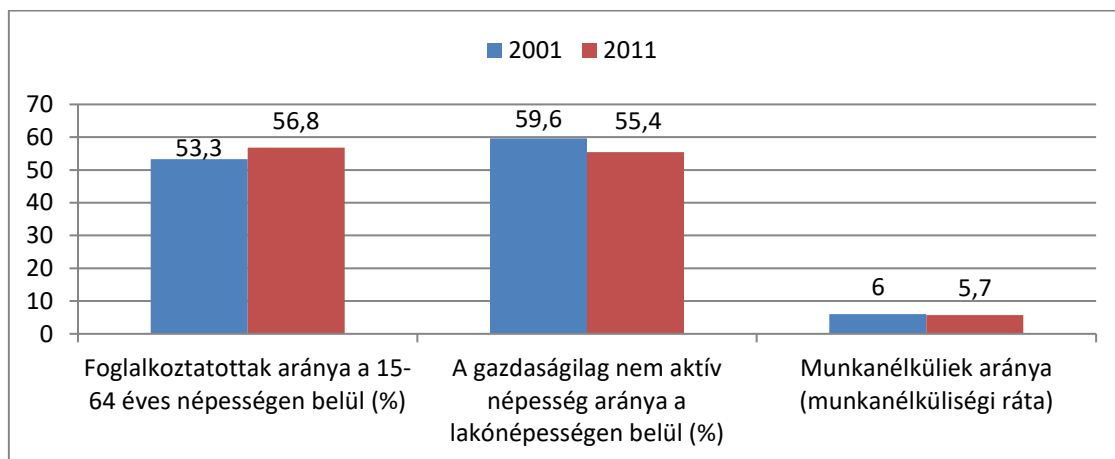
- a szociális ellátásban részesülők, (ápolási díjban részesülők, szociális segélyezettek) valamint
- a vagyonukból vagy egyéb, nem munkával kapcsolatos jövedelemből élők (pl. akik földjük, nyaralójuk, lakásuk bérbeadásából, bankbetétjük kamataiból, albérlő tartásából élnek).

Az **eltartottak** nem tartoznak az előbbieken felsorolt kategóriák egyikébe sem, mert általában keresettel, jövedelemmel nem rendelkeznek, és megélhetésükről magánszemély vagy intézmény gondoskodik. Ilyenek például:

- a 15 éven aluli nem tanuló gyermekek;
- a keresőtevékenységet nem folytató, inaktív keresőnek nem minősülő nappali tagozaton tanulók (mindazok, akik az iskolarendszerbe tartozó alap-, közép-, illetve felsőfokú oktatási intézmények valamelyikének nappali tagozatán folytatják tanulmányaikat, függetlenül attól, hogy részesülnek-e ösztöndíjban);
- az egyéb eltartottak (a 15 éves és idősebb, nappali tagozaton nem tanuló eltartottak, mint pl. a háztartásbeliek).

A Foglalkoztatási Stratégia célterületén a lakónépesség gazdasági aktivitása átlagosnak mondható (5. ábra): a 2011-es census adatai alapján a népesség foglalkoztatottsága, a foglalkoztatási ráta ugyan kissé elmarad az országos átlagtól (57,9%) és az inaktívak aránya magasabb, mint az országos (54,6%), azonban a munkanélküliek aránya megegyezik az országos eredményekkel.

5. ábra: A népesség aktivitásának változása a Békéscsabai járásban (2001, 2011)

Forrás: TeIR

A foglalkoztatási szint emelésének előmozdítása érdekében olyan munkahelyekre van szükség, amelyet a munkaerő-piactól tartósan távollévő társadalmi csoportok is képesek betölteni. A gazdaságilag nem aktívak csoportjába tartozó legjellemzőbb csoportok:

- az alacsony iskolázottsággal vagy elavult szakképzettséggel rendelkező álláskereső
- a 25 év alatti fiatalok, vagy 30 év alatti pályakezdő álláskereső célcsoportja
- az 50 év feletti célcsoportja
- a Gyesről, Gyedről ápolási díjról visszatérni kívánó nők
- a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők
- a tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek
- a megváltozott munkaképességű személyek
- a roma nemzetiséghez tartozó személyek és
- a közfoglalkoztatottak.

Békéscsaba vonatkozásában kiemelhető gazdaságilag inaktív csoportjainak jellemzői

A gazdaságilag inaktívak összetételének valamint létszámadatának kalkulációja és felmérése igen komplex feladat. Ugyanakkor számos közvetett adatból következtethetünk az egyes célcsoportok főbb jellemzőire. Az alábbiakban 3 olyan csoport jellemzésére vállalkozunk, amelyek munkaerő-piaci integrálása viszonylag kevésbé jellemző a hazai munkaerőpiacon.

3.2.4.1. Hajléktalanok

Győri és munkatársai 2013-ban¹⁵ országos felmérést végeztek közel tízezer hajléktalan élethelyzetben lévő ember bevonásával munkaerő-piaci helyzetükről, lehetőségeikről. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a hajléktalan élethelyzetben lévő emberek mindössze 7 százaléka jutott rendszeres munkából származó munkabérhez, azaz mindösszesen ilyen arányban tekinthetők a hivatalos munkaerőpiac viszonylag stabil tagjainak. A legnagyobb csoportot az alkalmi munkából élők jelentik (22%) a munkaerőpiac margóján mozogva. Őket követik azok, akik a munkaerőpiacon kívül, de mégiscsak dolgoznak, el nem ismert „kereső tevékenységet” folytatnak, vagyis gyűjtögetésből, kukázásból tartják fenn magukat (18%), vagy közfoglalkoztatásban vesznek részt (3,5%). Mindezek alapján elmondható, hogy minden második hajléktalan ember valamiféle munkából tartja fenn magát, még ha csak töredéküknek is adatott meg, hogy a tényleges, legális munkaerőpiac stabil résztvevője lehessen.

14. táblázat: A válaszadók hány százalékának származik jövedelme az egyes jövedelemforrásokból – korcsoportok szerint

Korcsoport	Rendszeres munkából	Öregségi (vagy özvegyi) nyugdíjból	Alkalmi munkából	Közmunkából	Önkormányzati segélyből	Kéregetésből, koldulásból	Gyűjtögetésből, kukázásból	Munkanélküli ellátásból	Rokkantsági nyugdíjból, járadékából
18–29 éves	10,8	0,2	30,4	3,5	16,6	13,9	15,0	5,2	2,5
30–39 éves	11,9	0,6	31,4	4,3	17,0	13,8	21,6	4,7	6,1
40–49 éves	7,8	0,4	27,6	4,5	22,0	14,4	23,2	5,3	10,0
50–59 éves	6,9	1,9	20,8	4,2	23,9	9,0	18,3	5,6	19,7
60 évesnél idősebb	2,4	41,8	9,5	0,8	15,4	4,8	9,2	3,5	21,0
Összes	7,0	9,7	21,9	3,5	20,4	10,3	17,9	4,9	15,0

Forrás: Győri, 2014

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a hajléktalan élethelyzetben lévő emberek körében a 60 évesnél idősebbek (1971 fő, 21%) többsége inaktívnak tekinthető: 42%-uk öregségi vagy özvegyi nyugdíjban, 21%-uk rokkantsági járadékban részesül, 15%-uk (303 fő) önkormányzati segélyt említett megélhetése forrásául. Azért a gyűjtögetés/kukázás (9%), illetve az alkalmi munkák (10%) is előfordulnak náluk, ha nem is túl gyakran. A teljes jövedelemhiányt összesen 95 ember említi közülük (5%)

¹⁵ Győri Péter (2014): Hajléktalan élethelyzetben lévő emberek a munkaerőpiacon, In: Fehér Boróka et al.(2014, szerk): Képzés- lakhatás-foglalkoztatás- Integrációs programok hajléktalan élethelyzetben lévő emberek számára, BMSZKI, Menhely Alapítvány, Budapest

A 60 év alattiak körében a fiatalabbak (18–39 évesek) jutnak inkább rendszeres munkához illetve a fiatal-középkorúak (18–49 évesek) elsősorban alkalmi munkalehetőségekhez. Ők azok, akik nagyobb arányban kéregetnek/koldulnak, gyűjtögetnek és körükben fordul elő a leggyakrabban, hogy semmilyen jövedelemmel nem bírnak. A 40 év fölöttiek között nő a pénzbeli ellátásokhoz hozzájutók száma: a 40–59 évesek 22-24%-a kap önkormányzati segítyt, 5-6%-uk munkanélküli ellátást, az 50 év fölöttiek 20%-a rokkantsági járadékot.

A hajléktalan élethelyzetben lévő emberek számának alakulásáról a Békéscsabai járásban a 15. táblázat adatai ad információt.

**15. táblázat: Hajléktalan személyek ellátását támogató intézmények főbb jellemzői
Békéscsabai járásban**

MUTATÓK	2010. ÉV	2011. ÉV	2012. ÉV	2013. ÉV	2014. ÉV	2015 ÉV
Hajléktalanok nappali intézményeinek száma (db)	1	1	1	1	1	1
Hajléktalanok nappali intézményeinek napi átlagos forgalma (fő)	10	14	30	29	26	31
Hajléktalanok nappali intézményeinek befogadóképessége (fő)	20	20	20	20	20	20
Hajléktalanok nappali ellátásában foglalkoztatottak száma (fő)	1	1	1	1	1	1

Forrás: KSH 2016

A táblázat adatai arra engednek következtetni, hogy a Foglalkoztatási Stratégia megvalósítási területén is számolhatunk hajléktalan élethelyzetben lévő emberekkel. Békéscsabán 1 nappali intézmény működik, ahol ezt a célcsoportot fogadják napközben, átlagos forgalmuk az elmúlt időszakban 25-30 fő körül mozog, amely jóval túlmutat a rendelkezésre álló intézményi kapacitáson. Népkehely nem működik a térségben.

3.2.4.2. Nyugellátásban, nyugdíjszerű ellátásban, járadékban részesülők

Az inaktívak legnagyobb csoportját a nyugdíjasok, azok a nyugellátásban, vagy a nyugdíjszerű ellátásban, járadékban részesülők jelentik. Békéscsaba vonatkozásában létszámuk alakulását a 17. sz. táblázat tartalmazza.

Látható, hogy létszámuk fokozatosan csökken, közöttük a nők aránya magasabb. Ugyanakkor a kategóriának csupán 68-73 százaléka az, amelyben öregségi, vagy életkoron ellátásban részesülők tartoznak, azonban arányuk a kategóriában az elmúlt időszakban egyre növekszik. Ez egyrészt a nyugdíjrendszer átalakulásával, másrészt a munkaerő-piaci lehetőségek kiszélesedésével magyarázható.

16. táblázat: Nyugellátásban, nyugdíjszerű ellátásban, járadékban részesülők száma a Békéscsabai járásban (2005-2015)

MUTATÓK	2005. ÉV	2010. ÉV	2013. ÉV	2014. ÉV	2015 ÉV
NYUGDÍJBAN, ELLÁTÁSBAN, JÁRADÉKBAN ÉS EGYÉB JÁRANDÓSÁGBAN RÉSZESÜLŐ FÉRFIAK SZÁMA (FŐ)	12636	11921	10677	10231	9893
NYUGDÍJBAN, ELLÁTÁSBAN, JÁRADÉKBAN ÉS EGYÉB JÁRANDÓSÁGBAN RÉSZESÜLŐ NŐK SZÁMA (FŐ)	17764	17094	16396	15918	15657
ÖSSZESEN	30400	29015	27073	26149	25550
ÖREGSÉGI NYUGDÍJBAN RÉSZESÜLŐ FÉRFIAK SZÁMA (FŐ)			7142	6953	6818
ÖREGSÉGI NYUGDÍJBAN RÉSZESÜLŐ NŐK SZÁMA (FŐ)			11441	11442	11553
ÖSSZESEN			18583	18395	18371
ÉLETKORON ALAPULÓ ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐ FÉRFIAK SZÁMA (FŐ)			359	295	254
ÉLETKORON ALAPULÓ ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐ NŐK SZÁMA (FŐ)			324	256	182
ÖSSZESEN			683	551	436

Forrás: KSH 2016

3.2.4.3. Megváltozott munkaképességűek járó ellátásban részesülők

A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal statisztikai jelentése¹⁶ alapján Békés megyében 2014-ban 0,7 százalék volt a rehabilitációra javasoltak aránya a 10.000 munkavállalási korú népességen belül. Ez az arány az országos átlag (1,2%) alatt van. Foglalkoztatás szempontjából a B1 (foglalkoztathatósága rehabilitációval helyre állítható), és C1 (tartós foglalkoztatási rehabilitáció javasolt) kategóriákba tartozók tekinthetők potenciális munkaerő-piaci résztvevőknek. 2014-es adatok alapján Békés megyében számuk 733, illetve 247 fő volt, amelyek összességében a szakértői vélemények 14 százalékát jelentették megyei szinten. (országos átlag 18,1%)

17. táblázat: Megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásban részesülők száma Békéscsabai járásban

MUTATÓK	IDŐSZAK				
	2011. ÉV	2012. ÉV	2013. ÉV	2014. ÉV	2015 ÉV
MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰEKNEK JÁRÓ ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐ FÉRFIAK SZÁMA (FŐ)	2912	2665	2454	2310	2185
MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰEKNEK JÁRÓ ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐ NŐK SZÁMA (FŐ)	3620	3382	3213	3028	2819
ÖSSZESEN	6532	6047	5667	5338	5004

Forrás: KSH 2016

¹⁶ Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal (2015): Előzetes statisztikai jelentés a Rehabilitációs Hatóságok szakértői bizottságainak 2014. évi vizsgálatairól

Békéscsabán megváltozott munkaképességű személyeknek járó ellátásban részesülők számát a 17. számú táblázat tartalmazza. Látható, hogy számuk csökkenő tendenciát mutat, illetve hogy a csoporton belül a nők aránya felülreprezentált.

3.2.4. A munkaerőigény alakulása a térségben

Békés megyében 2015-ben mintegy 69,6 ezer üres álláshely volt, 2016. első félévben ez a szám 43,3 ezer volt. Ebből a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás ágazatban volt a legtöbb (40,1 ezer), 2015-ben az összes bejelentett álláshely 57,6%-a. A magas bejelentett álláshely szám első sorba a közfoglalkoztatási munkahelyek bejelentéséből következett. A feldolgozóiparban a bejelentett álláshelyek 8,2%, és az építőiparban 5,7%-a volt 2015-ben, 2016. I. félévben csökkent e két ágazatban bejelentett üres álláshelyek száma. Békéscsabán 2015-ben több mint 12,2 ezer üres álláshely volt, 2016. első félévben ez a szám kevéssel több, mint 7,2 ezer volt. Ebből a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás ágazatban volt a legtöbb (1,5 ezer), 2015-ben az összes bejelentett álláshely 43,6%-a. Ez a megyei aránytól (72,9%) jelentősen elmarad. A bejelentett álláshely szám első sorba a közfoglalkoztatási munkahelyek bejelentéséből következett. A feldolgozóiparban volt 2015-ben a bejelentett álláshelyek 12,2%-a, 2016. I. félévben már csak a 9,7%-a tartozott ide.

18. táblázat – Bejelentett álláshelyek száma Békéscsabán, 2015, 2016. I. félév

TERÜLET	2015		2016. I. félév	
	db	%	db	%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	83	0,7	93	1,3
Feldolgozóipar	1492	12,2	693	9,7
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, szennykezelés	118	1,0	16	0,2
Építőipar	873	7,2	405	5,6
Kereskedelem, gépjárműjavítás	1672	13,7	713	9,9
Szállítás, raktározás	202	1,7	69	1,0
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	725	5,9	330	4,6
Információ, kommunikáció	118	1,0	55	0,8
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	723	5,9	230	3,2
Ingatlanügyletek	319	2,6	163	2,3
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	486	4,0	479	6,7
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	678	5,6	1334	18,6
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	2630	21,6	1529	21,3
Oktatás	512	4,2	210	2,9
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	827	6,8	438	6,1
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	510	4,2	228	3,2
Egyéb szolgáltatás	223	1,8	194	2,7
ÖSSZESEN	12191	100,0	7179	100,0

Forrás: NFSZ 2016

A Békéscsabai járásban összességében munkaerőhiány jellemző, egyes szakmákban nem találnak megfelelő munkaerőt a vállalkozások, amely visszaveti a gazdasági növekedést. A munkaerőhiány szerkezetével kapcsolatban nem készült kutatás, így nem nevezhetőek meg olyan ágazatok, szakmák, amelyekben a legnagyobb a probléma és emellett – felmérések hiányában – azt sem lehet állítani, hogy általános lenne a munkaerőhiány.

A Békés Megyei Kormányhivatal tájékoztatása¹⁷ szerint a bejelentett üres álláshelyek az elvárt végzettség és szaktudás alapján széles körben mozognak a Békéscsabai járásban. Az új, bejelentett üres álláshelyeknél az alapfokú iskolai végzettséghez kötött középfokú szakképzettséghez kötött szakmák esetén a legalább 10 főt elérő munkaerő-kereslet a következő: számítógép-kezelő, kőműves, könnyűgépkész, tehergépkocsi-vezető, autóbuszvezető, ABC eladó, élelmiszer- és vegyiáru eladó, pincér, szakács, vendéglátó eladó. A középiskolai végzettséghez kötött középfokú szakképesítésű szakmák között 10 főt meghaladó igény az autószerelő és az áruházi-üzletházi eladó képesítések esetében jelentkezik. A felsőfokú szakképzettségek között pedig a mérlegképes könyvelők iránt van a legnagyobb igény. A felsőfokú végzettséget kívánó üres álláshelyek esetében a gépészmérnök (54) és az építőmérnök (8) a legkeresettebb.

¹⁷ Adatszolgáltatás ideje 2016. december

4. Gazdaságfejlesztési irányok - stratégiai környezet

4.1 Központi-kormányzati gazdaságélénkítő elképzelések

A **Nemzeti fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** a 1254/2012. (VII. 19.) kormányhatározat alapján készült el. Az OFTK az egyes megyékről rövid jellemzést ad és megjelöli a fejlesztési irányokat. A dokumentum szerint: „Jelentős természeti értékekkel, turisztikai vonzerővel rendelkezik. A megye kulturális örökségét a nemzetiségek színesítik. A kiemelkedően jó agráradottságok miatt kiemelkedő mezőgazdasága elsősorban gabonatermesztéséről, zöldségtermesztéséről és bizonyos állatfajták tenyésztéséről ismert, kapcsolódó feldolgozóipar nélkül. Kül- és belföldi tőkevonzó képessége egyaránt alacsony, az egy főre jutó GDP-t tekintve a harmadik legrosszabb helyzetű. A rendszerváltás óta a megye munkaerő megtartó képessége folyamatosan romlik, a munkaképes korú lakosság egyre növekvő számban hagyja el a térséget. A foglalkoztatottak folyamatosan és jelentősen csökkenő aránya az utóbbi években csekély növekedést mutat, amelyhez minimálisan javuló munkanélküliségi mutatók társultak.” A fejlesztési irányok közül azokat emeljük ki, melyek jelen stratégia szempontjából relevánsak:

- (...) a megközelíthetőség és a logisztikai feltételek javításával, a térségi kohézió erősítésével, minőségi környezet kialakítása mellett.
- (...) munkahelyteremtés ösztönzésével a hozzáadott érték növelése, hungarikumok támogatása, környezetkímélő energiatermelés, valamint az öko-, horgász-, vadász-, kerékpár- és egészségturizmus fejlesztése.
- (...) a szakképzés gazdasági igényekhez alakításával, a civil együttműködések erősítésével és a helyi kulturális értékek megőrzésével.
- Határon átnyúló együttműködések segítése a gazdaságfejlesztés támogatásával, együttműködési programok szervezésével és helyi termékekre épülő piac beindításával.
- Békéscsaba fejlesztése, különös tekintettel az élelmiszer alapanyag előállítására és – feldolgozásra, valamint a gasztroturizmusra.

A dokumentumban a város fejlesztési elképzeléseit ismertetve kiemeli, hogy Békéscsaba az ország éléskamrájának központjaként az élelmiszertermelés és –feldolgozás, valamint a gasztroturizmus hazai fellegvára pozíciót célozza meg. Ehhez kapcsolja húzóágazatait: az építőanyag-ipar, a textilipar, a gépipar, az élelmiszeripar, a nyomdaipar; illetve kitörési pontjait: a malomipar újraindítása, a gasztroturizmus, a határon túli kapcsolatok erősítése, a helyi gazdaság élénkítése, a befektetések ösztönzése, a megyeszékhelyi funkciók megerősítése. A megyeszékhely szorosabb vonzáskörzetébe esik: Békés, Sarkad, Gyula és az általuk körbezárt Körös-menti vidék.

A magyar Kormány a Foglalkoztatáspolitikai Stratégiában határozta meg egy modern, versenyképes, rugalmas hazai munkaerő-piac kialakítását. Kiemelt cél, hogy számottevő munkahelyteremtés valósuljon meg az elsődleges munkaerőpiacon, megfelelően képzett versenyképes munkaerő álljon rendelkezésre, gyors és hatékony munkaerő-piaci státusz-váltások valósuljanak meg, a munkanélküliek és inaktívak elhelyezkedését hatékony, személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatások segítsék, a leghátrányosabb helyzetűek számára átmeneti foglalkoztatási lehetőségek álljanak rendelkezésre, a munkaerő-piaci szereplők a változásokhoz rugalmasan tudjanak alkalmazkodni, valamint a foglalkoztatási formák és képzési utak figyelembe vegyék az egyéni élethelyzeteket. Mindehhez hazai szinten mind a munkaerő kereslet bővítésére, mind a munkaerő-kínálat mennyiségi és minőségi fejlesztésére van szükség. A kereslet élénkítése elsősorban a gazdaságpolitika, gazdaságfejlesztés eszközeivel érhető el, míg a munkaerő aktiválása és foglalkoztathatóságának javítása a foglalkoztatáspolitikai egyik legfőbb feladata.

A 2015-2020 közötti időszakban az uniós forrásoknak nagy jelentősége van a munkahelyteremtést és a foglalkoztatást ösztönző gazdaságfejlesztési intézkedések támogatásában, valamint az aktív munkaerő-piaci politikák megerősítésében, a szociális gazdaság fejlesztésében, és a gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzési rendszer támogatásában. A **Nemzeti Reform Program** kiemelt célja a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű csoportok aktivizálását segítő programok támogatása (az aktív munkaerő-piaci program a hátrányos helyzetűek számára munkanélküliek és inaktív munkába állását segítő intézkedések megerősítése, a fiatalok megfelelő foglalkoztatásának támogatása (Ifjúsági Garancia elemek), valamint a foglalkoztatási szolgálat szolgáltatásainak fejlesztése).

Kiemelt célként fogalmazódik a fiatalok foglalkoztatási helyzetének erősítése, és annak hosszú távú fenntarthatóságára. A 2012-ben indult „Első munkahely garancia” program szerves folytatásaként értékelhető az **Ifjúsági Garancia Program**, mely 2015-től – a fiatalkori munkanélküliség leküzdésére irányuló új megközelítés egyik megjelenési formájaként – garantálta, hogy a 25 év alatti fiatalok az iskolai tanulmányaik befejezését vagy a munkanélkülivé válását követő 4 hónapon belül megfelelő színvonalú, konkrét foglalkoztatási vagy továbbképzési ajánlatot kapjanak. Az Ifjúsági Garancia elvét az EU tagállamai támogatásukról biztosították, és a tagállami kiadások mellett az EU is hozzájárul az ifjúsági garanciarendszerek működéséhez az Európai Szociális Alap keretein belül.

Jelen Foglalkoztatási Stratégia épít a 2016 áprilisában megkötött a **Modern Városok Program** keretében Békéscsaba és Magyarország Kormánya között született megállapodásra, tekintettel annak jelentős gazdaságösztönző beavatkozásaihoz való kapcsolódására. A megállapodás értelmében a kormányzat támogatja a város ipari parkjának bővítését, az élelmiszeripar újjáélesztését, térségi vásártér kialakítását, nyomdaipari tudás- és képzőközpont létrehozását, turisztikai attrakciófejlesztéseket, amelyek kapcsán elengedhetetlen a munkaerő-piaci egyensúlyok megerősítése, a foglalkoztatási környezet fejlesztése, a képzési programok testre szabása és munkaadói igényekhez igazítása, valamint az aktívkorú népesség munkára ösztönzése.

4.2 Megyei stratégiai elképzelések

A Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum és jelen stratégiai dokumentum illeszkedik Békés megye területi fókuszú integrált gazdaságfejlesztési projektsomagokhoz, illetve a megyei szakképzési-fejlesztési koncepcióban foglaltakhoz.

A Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlése által a 3/2014. (II. 14.) KGY határozattal elfogadott **Békés Megye Területfejlesztési Koncepcióban** nevesített jövőkép szerint „Békés megyének 2030-ra el kell érnie, hogy értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív meg-újításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje lehessen.”

A jövőkép elérését támogató átfogó célkitűzés alapján kiemelt cél „a megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megerősítése, a foglalkoztatás javítása.”

Az átfogó célkitűzést négy stratégiai cél támogatja, melyek:

- Versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés,
- Térségspecifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein;
- Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között;
- Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható továbbfejlesztése.

Az első stratégiai cél megvalósítását közvetlenül is támogatja Békéscsaba Megyei Jogú foglalkoztatási paktuma.

A Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum illeszkedik a **Békés Megye Integrált Területi Programban** (2014)¹⁸ megfogalmazott területi fókuszú integrált gazdaságfejlesztési projektcsomagokhoz, melyek feladata, hogy támogassák a Békés Megye Területfejlesztési Koncepciójában megfogalmazott célok elérését.

A Békés Megyei Integrált Területi Program a megyei területfejlesztési koncepcióban rögzített célrendszeréhez illeszkedő célkitűzései az alábbiak:

- Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén;
- A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében;
- A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periferikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása;

A megyeszékhely foglalkoztatási paktuma elsősorban a harmadik célkitűzéshez illeszkedik, hiszen célcsoportja hátrányos helyzetű, a munkaerő-piacról kiszorult emberek.

Békés Megye Területfejlesztési Stratégiai Programjának (2014)¹⁹ célja, hogy meghatározza azokat a középtávú fejlesztési célokat és tevékenységeket, melyek a megyében megvalósulhatnak. A célok elérése és finanszírozhatósága érdekében a megyei stratégiai program figyelembe vette a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program követelményeit és igazodott annak a finanszírozási feltételeihez. A stratégiai program céljai kapcsolódnak Békés megye Területfejlesztési Koncepciójának átfogó és stratégiai fejlesztési irányaihoz.

A stratégiai program négy prioritást határozott meg, amelyek a következők:

- gazdasági struktúra megújítása;
- fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése;
- megye térszerkezetének továbbfejlesztése;
- emberi erőforrás fejlesztése.

A foglalkoztatási paktum az első prioritáshoz úgy kapcsolódik, hogy a foglalkoztatási szint növelésére tett erőfeszítések eredményeként a megújult gazdasági környezet számára a megfelelő munkaerő biztosított lesz.

A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése keretében a cél nem csupán a környezetszempontról fenntarthatóság biztosítása, hanem a társadalmi szempontok figyelembe vétele is – ehhez a prioritáshoz a paktum keretében a hátrányos helyzetű emberek számára tervezett munkaerő-piaci programok szintén hozzájárulhatnak.

A harmadik prioritás abból a szempontból érinti a békéscsabai paktum projekt, hogy a projekt számít a Békéscsabai járás potenciális munkavállalóira, ezért a megyeszékhely elérhetőségének javítása kulcskérdés.

A megye negyedik prioritása, az emberi erőforrás fejlesztése pedig hozzájárulhat mind a gazdasági növekedés biztosításához, mind pedig a fenntartható társadalom megteremtéséhez. A paktum projekt képzései révén fog tudni hozzájárulni ehhez a prioritáshoz. A négy prioritás közül ehhez kapcsolódik legszorosabban Békéscsaba TOP 6.8.2 projektje.

¹⁸ Felülvizsgált ITP (v2.1 verziószám): 2016. június 9.

¹⁹ Elfogadta a Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2014. szeptember 9-én a 81/2014. (IX. 9.) KGY számú határozatával.

Békés Megye Területfejlesztési Operatív Programja a korábbiakban ismertetett stratégiai programra épül. Mivel leginkább a stratégiai program negyedik prioritásához kapcsolódik a paktum projekt, így annak céljait nevezzük meg. Ahogy a megyei operatív program megfogalmazza:

„A megye negyedik prioritása az emberi erőforrás fejlesztése. A gazdaság növekedéséhez, a fenntartható társadalom feltételeinek megteremtéséhez elengedhetetlen az alábbi tématerületek kiemelt kezelése:

- a szegénység csökkentése, a társadalmi befogadás ösztönzése,
- az oktatás, a képzési kínálat igényorientált fejlesztése,
- a közösségi szinten irányított foglalkoztatási programok,
- az egészségügyi, szociális infrastruktúra fejlesztése,
- egészségfejlesztés, azon releváns tényezők kedvezővé tétele, amelyek az egészségre hatást gyakorolnak,
- a közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése,
- a közlekedés kisebb léptékű fejlesztése,
- civil kezdeményezése ösztönzése,
- közigazgatás hatékonyságának javítása,
- környezettudatos nevelés elősegítése, környezeti nevelési képzések, programok megvalósítása,
- a tehetséges hátrányos helyzetűek, fogyatékkal élők felsőoktatásban való részvételének elősegítése,
- a fiatal tehetségek felsőoktatási képzési, szakképzési és kutatás-fejlesztési programokba történő bevonására és lemorzsolódásuk csökkentése.

Az emberi erőforrás fejlesztése prioritás a következő EU tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz kapcsolódik:

8. A fenntartható és minőségi foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása (Helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása munkahelyek teremtése érdekében, amennyiben ezek a tevékenységek a(z) 1304/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (1) alkalmazási körén kívül esnek. Munkaerő-piaci hozzáférés a munkakeresők és az inaktív személyek számára többek között helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén).

9. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és a diszkrimináció elleni küzdelem (Beruházás a nemzeti, regionális és helyi fejlődést szolgáló egészségügyi és szociális infrastruktúrába, az egészségügyi státuszbeli egyenlőtlenségek csökkentése, valamint átállás az intézményi szolgáltatásokról a közösségi alapú szolgáltatásokra. Aktív befogadás, különös tekintettel a foglalkoztathatóság javítására).

4.3. A Békéscsabai járás stratégiai elképzelései

A nagy hagyománnyal bíró mezőgazdasági, agrár- és könnyűipari ágazatok mellett egyre nagyobb hangsúllyal jelenik meg Békéscsabán és várostérségében a kereskedelem és a szolgáltató ágazat. Miközben földrajzi adottságai – Románia közelségéből fakadó határ menti kapcsolatok előnyei, kedvező természeti környezete – okán a megye és a megyeszékhely is jelentős gazdasági potenciállal rendelkezik, gyenge megközelíthetősége és a kedvezőtlen demográfiai folyamatok okán mégis kihívásokkal küzd a gazdasági teljesítmény területén. Az erősségek és gyengeségek feltárásával 2014 szeptemberében **Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS)** készült, amely meghatározza a település gazdasági vízióját és célkitűzéseit a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan.

A gazdasági stratégia megalkotásához kapcsolódóan elkészült háttér tanulmányok közül a gazdasági jövőképet és célrendszert felvázoló elemzés alapján a gazdasági tevékenységeket és fejlesztéseket ezen felül erőteljesen befolyásolják az elmúlt évtizedek kedvezőtlen demográfiai folyamatai (előregedés, elvándorlás), ezért elengedhetetlen a térség népességmegtartó képességének növelése is. A működő vállalkozások száma pedig a kétezres években mérsékelten növekszik, így a térségi elérhetőség javításának és a helyi befektetési környezet további javításának ösztönző hatása lehet ezen a területen is.

Mindezekkel összhangban Békéscsaba a Körös-mente központjaként, a nemzetközi és a magyar gazdaságba ágyazott, nyitott, versenyképes gazdaságra épülő, közigazgatási, szakképző, kereskedelmi és szolgáltató központként, vonzó és élhető városként definiálja jövőképét. Ezzel összefüggésben a gazdaságfejlesztés átfogó célja, hogy Békéscsaba az ország éléskamrájának központjaként az élelmiszertermelés és -feldolgozás, valamint a gasztroturizmus hazai fellegvára legyen, ehhez kapcsolja húzóágazatait – az építőanyag-ipart, a textilipart, a gépipart, az élelmiszeripart és a nyomdaipart –, illetve kitérési pontjait – a malomipar újraindítását, a gasztroturizmust, a határon túli kapcsolatok erősítését, a helyi gazdaság élénkítését, a befektetések ösztönzését és a megyeszékhelyi funkciók megerősítését.

A stratégia (ITS) alapján a gazdasági jövőképet meghatározó, középtávú célok között szerepel a tökevonzó képesség növelése, egyrészt a helyben fellelhető sokrétű szaktudásra és elhivatottságra, valamint a megvalósuló, város elérhetőségét javító fejlesztésekre alapozva, amelytől Békéscsaba gazdasági-központi szerepkörének markáns növekedése várható. A cégek betelepülésének elősegítése azért is szükséges, mert munkaerő-piaci szereplők meglátása szerint a járás egyik gyengesége a nagy foglalkoztatók jelenlétének hiánya. További célkitűzésként az infrastrukturális előkészített, jó területi és műszaki adottságokkal rendelkező barnamezős területek újrahasznosítása is lehetőséget nyújt a gazdasági teljesítmény fokozására. A betelepült iparágak sokszínűségének megtartása stratégiai fontosságú, hiszen az a város gazdasági, ezen felül üzemeltetési, fenntartási stabilitásának biztos alapjait is megteremti. A turizmus fellendülése szintén növekvő bevételeket generálhat Békéscsaba számára, így nagy hangsúlyt szükséges fordítani a célzott idegenforgalmi fejlesztésekre. Bővülő szálláshelykínálat biztosításával lényegesen növelhető a városban eltöltött vendégéjszakák száma, mindez pedig az idegenforgalom gazdasági súlyának erősödésére irányába mutathat.

Ennek megfelelően a stratégiai dokumentumban szereplő tematikus cél a gazdasági teljesítmény növelése és a versenyképesség javítása, elsősorban a helyi és térségi erőforrásokra támaszkodva. A kapcsolódó részcélok között szerepelnek a város elérhetőségét segítő alap-infrastrukturális fejlesztések, a vállalkozási tevékenység erősítése a mezőgazdaság és élelmiszeripar terén, a turisztikai potenciál fejlesztése, valamint a potenciállal rendelkező egyéb iparágak rugalmas kiszolgálása.

A. A város elérhetőségét segítő alpinfrastruktúrák fejlesztése

Az infrastrukturális fejlesztések kapcsán nevesített, lehetséges beavatkozások az alábbi területekre terjednek ki:

- Autóútszakaszok és csomópontok kialakítása, elsősorban a leendő M44-es út tekintetében. A gyorsforgalmi- és főúthálózat hosszú távú fejlesztési programjának részeként az M44-es autópálya Kondoros-kelet és Békéscsaba-nyugat közti részének kiépítése várható 18,3 km hosszan.
- A 2007-2013-as időszak vasúti fejlesztéseinek (vasúti pálya és vasútállomás rekonstrukció) továbbvezetése Lőkösháza irányába, erősítendő a határon átnyúló kapcsolatok intenzitását.

- A Reptér többcélú hasznosításának elősegítése, figyelembe véve a környező repterek kapacitásait és profilját (beleértve a már tradíciókkal rendelkező sportreptér erősítését, amely kuriózumnak számítana a térségben).
- A környező településekkel való kerékpáros kapcsolat megteremtése.
- A határ-menti együttműködések erősítését szolgáló autópálya fejlesztések, elsősorban Románia (Arad) irányába, lényegesen rövidebbé téve a nagyvárosok közti közvetlen úthálózati kapcsolódásokat.

B. Vállalkozási tevékenység erősítése a mezőgazdaság/élelmiszergazdaság terén

A beavatkozások elsődleges célja az alacsony felvásárlói árak miatt leépült mezőgazdasági termelés élénkítése. Ehhez egyrészt szükséges a termelők élelmiszer-feldolgozásba való közvetlen bevonása, másrészt magas minőségű élelmiszeripari termékek létrehozása, azok piacra jutásának és marketingjének uniós támogatásokkal való elősegítésével. Az alapok megteremtése érdekében szükséges az öntözés alá vont területek nagyságának növelése. Ugyanakkor, mivel a vízkivétel jelenlegi mennyisége közel megegyezik a hasznosítható vízkészlettel, az öntözés intenzitásának növelése újabb vízforrások létrehozását és bevonását fogja igényelni. A magas hozzáadott értéket képviselő élelmiszeripari termékek létrehozását uniós támogatások bevonásával az alábbi területen tudja az önkormányzat segíteni:

- Hosszú megtérülési idejű infrastruktúrák létrehozása és bérbeadása termelők szövetkezetei számára (pl. hűtőház, malom, tárolási kapacitások)
- Élelmiszeripari inkubáció
- Kutatás-fejlesztés elősegítése közösségvezérelt kezdeményezések segítségével (pl. mezőgazdasági és tájhasznosítási, és az ezekhez kapcsolódó vízgazdálkodási fejlesztések témakörében, „agrár népfőiskola” létrehozása)
- A város belterületi határában lévő önkormányzati tulajdonú termőföld egy részének felhasználása mezőgazdasági inkubációra, gyümölcsfa telepítésre, mezőgazdasági szociális szövetkezetek kialakítására
- Marketing, brandépítés (pl. helyi védjegyek, fesztiválok, piacok)
- Képzési struktúra adaptivitásának elősegítése (kamarával együttműködve)
- Klasterek, pl. „kolbászklaszter”, „pálinkaklaszter” megerősödésének elősegítése

A beavatkozások különösen a Csaba-park és térségét, mint élelmiszeripari és gasztronómiai „látványteret”, valamint a hűtőházak esetében a Déli Iparterületet érintik.

A mezőgazdaság, élelmiszeripar bővítése nem csupán infrastrukturális fejlesztéseket igényel. A versenyképességhez új szemlélet megteremtésére van szükség a képzés, a termelői integrációk és szövetkezési kultúra, valamint a prémium termékek piacra juttatását segítő marketing és logisztikai megoldások kidolgozása terén. Békéscsaba elsősorban a termelőkkel, az élelmiszeripari és kereskedelmi vállalkozásokkal, a vendéglátóhelyekkel és a megyei agrárkamarával együttműködve tudja elősegíteni a fent említett magasabb szintű élelmiszertermelési kultúra kialakítását.

C. Turisztikai potenciál fejlesztése

Békéscsabán kiemelkedő építészeti és kulturális értékekben gazdag, a város építészeti arculata is fejlődött az elmúlt években, azonban az attrakciók önmagukban nem indukálják megfelelően a turizmust, nem működnek attrakciók hálózataként és kevésbé ismertek a hazai és külföldi turisták számára. A potenciálok kiaknázása érdekében egyrészt térségi összefogásra épülő tematikus attrakciók – aktív-, gasztro-, örökség-, egészség- és sportturizmus – kialakítására van szükség, valamint fejleszteni szükséges a belső rekreációs, szabadidős szolgáltatások turisztikai attrakció funkcióját. A turizmus terén természetesen szükséges a szállodai kapacitások fejlesztése, fejlődési potenciált hordoz továbbá a Jamina városrészben található bányatavak hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata is. A konkrét

attrakciófejlesztéseken túlmenően a turisztikai potenciál kiaknázását szolgálhatja az intenzív városmarketing, desztináció menedzsment szervezet felállítása, valamint információs pontok kialakítása.

D. Potenciállal rendelkező egyéb iparágak flexibilis kiszolgálása

A Békéscsabán működő cégek részéről a korábbi tapasztalatok alapján igény mutatkozik nagyobb raktározási és termelési kapacitásokra, vagyis telephelybővítésre. Ezen igényeket a város belső részein egyre nehezebb kiszolgálni, így ilyen jellegű iparterületek kialakításával az önkormányzat jól szolgálhatja a már működő cégek bővülését, valamint új vállalkozások betelepülését.

A telephely meglétén túl a fejlődő iparágak a megfelelő munkaerő kínálatot is igénylik, vagyis szükséges a képzési rendszer adaptivitásának növelése és a duális képzés gyakorlatban való megvalósítása. A célok eléréséhez a képző intézmények és a nagyobb vállalkozások közt kialakuló együttműködések folytatása mellett a városi önkormányzat és a Klebelsberg intézményfenntartó további közreműködése, valamint uniós források bevonása is szükséges.

A stratégiai elképzelések járási szintű kiterjesztése rendkívül fontos, hiszen a járásszékhely városban munkaerő-hiány tapasztalható, a potenciális munkavállalók pedig éppen a földrajzi közelség miatt a járás többi településéről is érkehetnek. Az elmúlt időszakban járási szintű stratégia nem készült, így a paktum projekt végrehajtása során kiemelten szükséges kezelni a 9 település közötti információáramlást. A projekt végrehajtása során nagy hangsúlyt kell helyezni arra, hogy a járás településein a gazdaságfejlesztéssel, foglalkoztatási szint emelésével járó nyertes európai uniós projektek a Békéscsabai járás foglalkoztatási paktum lehetőségei szerint támogassa.

4.4. Foglalkoztatási együttműködések, paktum tapasztalatok és elképzelések a térségben

Békés megye esetében van történelmi előzménye a foglalkoztatási együttműködéseknek, lévén 2005 és 2010 között két foglalkoztatási együttműködés, a Paktum-Start és a Paktum-Progress paktum is működött a megyében. A Paktum-Start elsősorban megyei szinten szerveződő együttműködés volt, amelyet a Paktum-Progress nevű program követett, mely már a megye több járására kiterjesztette működését. Így a paktumban Békéscsaba és a Békéscsabai járás oktatási intézményei, mezőgazdasági, ipari, szolgáltató cégei, civil szervezetei is részt vettek. Bár a két projekt eltérő pályázati forrásból, különböző időszakokban valósult meg, azokat nem lehet egymástól teljesen külön kezelni. A Paktum-Progress program lényegében a Paktum-Start program kezdeményezéseit, aktivitásait folytatta, a korábbi paktummal megegyező belső megvalósító körrel és támogató partnerséggel.

Paktum-Start

A kétezres évek elején osztrák mintára egyre több hazai térségben, jellemzően településeken és kistérségekben indultak el munkaerő-piaci együttműködések. 2004-ben a Békés Megyei Munkaügyi Központ is felismerte, hogy a helyi foglalkoztatási problémák kezeléséhez a munkaerő-piaci szereplők – munkaadók, munkavállalók, önkormányzatok, képző intézmények, civil és érdekképviselői szervek – széles körű összefogása szükséges, így az ország első megyei hatókörű Foglalkoztatási Paktum alapítását kezdeményezte.

A projekt átfogó célja Békés megye foglalkoztatási szintjének növelése és a munkanélküliség csökkentése volt. 2005-től 2007-ig tartott a megvalósítás, az elnyert támogatás mértéke 50.000.000 forint volt. A foglalkoztatási együttműködésben résztvevő legfontosabb szervezetek az alábbiak voltak:

- Békés Megyei Munkaügyi Központ

- Békés Megyei Önkormányzat
- Békéscsabai Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központ
- Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
- Békés Megyei Agrárkamara
- Békés Megyeért Vállalkozásfejlesztési Közhasznú Közalapítvány
- Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesülete
- A „Művelt Cigányifjúságért” Alapítvány
- Békés Megyei Területfejlesztési Tanács
- Békés Megyei Munkaügyi Tanács

A paktum keretében a megye foglalkoztatási helyzetének felmérésére, helyzetelemzésre, illetve a foglalkoztatási helyzet javítására vonatkozó stratégiai elképzelések megfogalmazására került sor. A célok elérése érdekében azonban szükség volt a megyei munkaerő-piaci szereplők képviselőinek széles körű együttműködésére, egy fenntartható, megyei partnerségi hálózat létrehozására, ahol a helyi fejlesztésben és foglalkoztatásban érintett szereplők a foglalkoztatás és a megye versenyképességének növelése, valamint a helyi fejlesztések és erőforrások összehangolása érdekében működtek együtt egymással. A hálózat volt hivatott képviselni továbbá az érintettek érdekeit, valamint rendelkezni azokkal az információkkal, pénzügyi és egyéb erőforrásokkal, melyek lehetővé tették a kitűzött célok elérését. A partnerek az együttműködési hajlandóságukkal kapcsolatos szándékukat szerződésben is megerősítették, az így létrejövő Foglalkoztatási Paktum intézményesített keretbe foglalta az aláírók együttműködési szándékát, amely a foglalkoztatási kihívások kezelésére, a megye fenntartható gazdasági fejlődésének elősegítésére irányult. A helyi foglalkoztatáspolitikai szereplők és a lakosok együttműködése következtében biztosíthatóvá vált a különböző helyi fejlesztések előkészítése és a később elkészített megyei foglalkoztatási stratégia intézkedéseinek egységes, átfogó együttműködésen alapuló megvalósítása. Munkavállalói oldalon a paktum keretében kiemelt figyelem irányult a foglalkoztatási szempontból hátrányos helyzetben lévők, a nők, a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térségben élők, a roma lakosság, a fogyatékkal élők, a pályakezdő fiatalok és a munkaerőpiacról tartósan kiszorultak elhelyezkedési esélyeinek javítására. A paktum keretében olyan projekttervek is születtek, melyek a kiemelt célcsoportok munkaerőpiacra való visszatérése érdekében megvalósítandó konkrét intézkedéseket tartalmazták. Az együttműködési hálózat kialakításában résztvevő partnerek biztosítják a programban szereplő valamennyi kedvezményezett célcsoport képviselőjét. A partnerek a projektben való részvételükkel abbéli szándékukat nyilvánították ki, hogy együttműködésük során a rendelkezésükre álló forrásokat a projekt végrehajtása során meghatározásra kerülő foglalkoztatáspolitikai célrendszerrel összhangban kívánták felhasználni. A hálózat munkája teljesen nyilvános volt ezzel is lehetőséget adva valamennyi érdeklődő számára a véleménynyilvánításra, hozzászólások, javaslatok megtételére, valamint arra, hogy az együttműködés céljával egyetértők csatlakozhatnak a paktumhoz.

A projekt hatására forráskoordináció és partneri együttműködés alakult ki a megyei foglalkoztatáspolitikai alakításában jelentős szerepet játszó szervezetei és intézményei között. A folyamatos együttműködés biztosította annak a lehetőségét, hogy az együttműködők között az információk közvetlenül áramoljanak. A projekt legfőbb eredményeként a nyolc alapító partner mellett további 126 szervezet nyilvánította ki együttműködési szándékát. 2006-ban a 8 alapító tag ünnepélyes keretek között írta alá a Békés Megyei Foglalkoztatási Paktum együttműködési megállapodását, melyet a csatlakozó partnerek nyilatkozatai egészítettek ki. A projekt időtartam alatt 5 rendezvény valósult meg, ahol több mint 470 fő jelent meg.

Paktum-Progress

A 2007-ben véget érő pályázat folytatására valamennyi érintett szereplő részéről igény és szándék mutatkozott. A Békés Megyei Foglalkoztatási Paktum fenntartására az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány által meghirdetett pályázati kiírás segítségével nyílt lehetőség.

A kiírásra a Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ, mint a Békés Megyei Munkaügyi Központ jogutódja sikeresen pályázott. A „PAKTUM PROGRESS” A Békés Megyei Foglalkoztatási Paktum fenntartása című projekt megvalósítása 2008. április 1-én kezdődött és 2010. március 31-én zárult le. A Paktum-Progress program célja a Paktum-Start program keretében létrejött Békés Megyei Foglalkoztatási Együttműködés további működésének biztosítása volt a helyi munkaerő-piaci szereplőinek szoros együttműködésével, valamint a szervezetek kapcsolatrendszerének javításával, ezáltal a foglalkoztatás bővüléséhez való hozzájárulással. Cél volt a partnerségi hálózat további bővítése, a paktum minél szélesebb körben történő megismertetése a helyi gazdasági szereplőkkel, ezért a Paktum-Progress keretein belül is folyamatosan lehetőség volt a paktum céljaival azonosuló szervezeteknek a csatlakozásra.

A projekt 2 éves időtartama alatt 5 Irányító Csoport ülésen ültek össze az alapító partnerek képviselői.

A projekt időtartama alatt két megyei foglalkoztatási fórum került megrendezésre, valamint 9 alkalommal valósult meg kistérségi foglalkoztatási fórum, a foglalkoztatási szervezet kirendeltségeinek vonzáskörzetéhez igazodóan.

A projekt keretében 2010 februárjában Projektvásár került megrendezésre, ahol összesen 28 stand került felállításra, ebből 24 standon a kiállító szervezetek, 4 standon pedig a meghívott pályázatkíró szervezetek mutatkoztak be. A rendezvény kiemelt célja volt, hogy a jelenlévők, közvetlenül a pályázatokat kiíró szervezetek képviselőitől a szakmai fórumon, előadások keretében ismerjék meg az aktuális és várható országos, regionális pályázati lehetőségeket. A rendezvényen a partnerkereső program keretében a résztvevők ötleteket gyűjtöttek, megismerkedtek egymás kezdeményezéseivel és pályázók is egymásra találhattak.

A projektvásárra elkészített „Jó gyakorlatok” Projektgyűjtemény” kiadványban a partnerek által megvalósított, vagy megvalósítási szakaszban lévő sikeres projekteket kerültek bemutatásra, amelyek foglalkoztatási szempontból leginkább szolgálják a Békés Megyei Foglalkoztatási Stratégia megvalósulását.

A „Paktum-Progress” projekt eredményeként összesen 116 új munkahely teremtése történt meg, további 45 partner csatlakozott a paktumhoz, melyből 33 vállalkozás volt. Ezzel már összesen 177 szervezet csatlakozott a Békés Megyei Foglalkoztatási Paktumhoz.

A kistérségi és megyei foglalkoztatási fórumokon összesen közel 700 fő vett részt, a megye munkaerő-piaci szereplői nagy érdeklődést mutattak a rendezvényeink iránt. A projekt befejezését követően a Békés Megyei Foglalkoztatási Paktum tovább működött, 2011-ben a foglalkoztatási partnerség tagjainak részére munkáltatói fórumok szerveződtek, ahol az aktuális pályázati lehetőségeket ismerhették meg a résztvevők.

A Paktum-Progress keretében tehát eredményesen sikerült tovább vinni a Paktum-Start program kezdeményezéseit, aktivitásait, továbbá bővíteni az együttműködő kört és a pályázati aktivitást is. Mindezek a tapasztalatok és eredmények garantálják jelen Foglalkoztatási Stratégia megvalósítása kapcsán az érintett szereplők együttműködési hajlandóságát, valamint a Stratégiához kapcsolódó programok, projektek realizálásának sikerességét.

A Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktummal párhuzamosan Békéscsaba számos TOP projekt megvalósítását tervezi, illetve megvalósítására nyert már támogatást, amelyek a következők:

- TOP-1.1.3-15 – Helyi gazdaságfejlesztés: meglévő piaci terület (termelői piac), felújítása, bővítése, korszerűsítése, helyreállítása
- TOP-1.2.1-15 – Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés: Békéscsaba – Szabadkígyós – Újkígyós turisztikai célú kerékpárút kialakítása,

fejlesztése. A Szabadkígyósi Wenckheim Kastélyra építve turisztikai vonzerőket összekötő, turisztikai célú kerékpáros útvonal kialakítása és fejlesztése

- TOP-1.4.1-15 – A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével: Óvoda - Bölcsőde fejlesztése, épület felújítása
- TOP-4.1.1-15 – Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése: Új háziorvosi rendelő építése.
- TOP-4.2.1-15 – Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése: szociális alapellátó épület bővítése (családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás)
- TOP-6.2.1-15-BC1 – Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése: családbarát, munkába állást segítő közszolgáltatás fejlesztése a békéscsabai Lenkey és Tábor utcai óvodákban, illetve a Százszorszép Művészeti Bázisóvodában
- TOP-6.3.2-15-BC1 – Zöld város kialakítása: „Belváros rehabilitáció III. ütem – Munkácsy-negyed program”
- TOP-6.6.1-15-BC1 – Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése: Erzsébethelyi (Jaminai) városrész egészségügyi alapellátás komplex fejlesztése
- TOP-6.9.1-15-BC1 – A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok: a társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok Békéscsaba MJV területén

A Békéscsabai járásban a Megyei Jogú Város területén kívül TOP és a GINOP keretében eddig egyedül Újkígyóson vannak nyertes pályázatok (4 darab GINOP projekt). A paktum projekt keretében a gazdaságfejlesztési céllal megvalósuló pályázatok munkaerő-igényének kielégítésére kiemelten szükséges figyelni a járás valamennyi településén.

A projektek, programok megvalósítása során ezért kiemelt figyelmet kell szentelni arra, hogy a térség fejlesztését meghatározó stratégiai dokumentumokkal és elképzelésekkel, különösen jelen Foglalkoztatási Stratégiában foglaltakkal összhangban működjenek és realizálódjanak.

5. A Szakképzés helyzete, a lehetséges fejlesztési irányok

5.1 A szakképzés általános helyzete

Egy Foglalkoztatási stratégiában központi helyet kell, hogy kapjon a szakképzés területe, hiszen a képző intézményeknek rugalmasan reagálniuk szükséges a paktum terület munkaerő-szükségletére.

Az elmúlt időszakban a szakképzés rendszere teljes mértékben átalakult, elsőként ezeket a változásokat mutatjuk be.

Az Országgyűlés 2015. május 27-i ülésnapján fogadta el a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény, a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény és az ezekkel összefüggő törvények módosítását.

A törvénymódosításokat megelőzően került kihirdetésre a 1040/2015. (II. 10.) kormányhatározat, amely a „Szakképzés a gazdaság szolgálatában” című koncepció elfogadásáról szólt. A koncepció a szakképzés legfontosabb szerkezeti és tartalmi szabályozását érintő változásokat mutatja be, és adja magyarázatát a változások szükségességének. A szakképzési rendszerben tervezett változások azt a célt kívánták szolgálni, hogy a gazdasági élet szereplői és a szakképzési intézményrendszer megfelelő módon legyenek képesek a munkaerő-piac igényeinek megfelelni.

Az intézményi struktúrában, illetve a szakmai képzésben bekövetkező változások 2016. szeptember 1-jén léptek hatályba. Ezek röviden összefoglalva a következők:

- **A szakközépiskolai képzést a szakgimnázium váltotta fel.** A szakgimnáziumok szakmai érettségi végzettséget adó érettségire és ehhez kapcsolódó szakképesítés megszerzésére, szakirányú felsőfokú iskolai továbbtanulásra, szakirányú munkába állásra felkészítő, valamint általános műveltséget megalapozó négy középiskolai évfolyamra és a szakképzésről szóló törvény alapján az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott számú szakképzési évfolyamra épülnek. A képzés keretein belül szakmai érettségi vizsga, továbbá az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott, a szakmai érettségi vizsga ágazatához tartozó szakképesítés szerezhető. Mindezek következményeként a tanulók a 4+1 éves oktatás keretében piacképes szakképesítéseket szerezhetnek, ez pedig jelentősen javíthatja elhelyezkedési esélyeiket a munkaerő-piacon, de a felsőoktatás keretei között is folytathatják tanulmányaikat.
- **A szakiskolai képzés szakközépiskolai keretben került megszervezésre,** a három, komplex szakmai vizsgára felkészítő évfolyamok további két érettségire felkészítő évfolyammal egészültek ki. Az érettségi vizsgatárgyak tekintetében az OKJ-s szakmai bizonyítvány középszintű szakmai érettséginek minősül, tehát azok a tanulók, akik ezt a képzési formát választják, csak négy érettségi vizsgatárgyból kell számot adni tudásukról.
- **A speciális szakiskolák szakiskola néven működnek tovább.**
- A 25/2016. (II.25.) Kormányrendelet módosította az Országos Képzési Jegyzéket, a felére csökkentve a szakképesítések számát, 1303-ról 632-re.
- **Kamarai garanciavállalás:** A szakképzési rendszerben a tanuló gyakorlati képzése a 9. évfolyamot követő nyári összefüggő gyakorlattól kezdve **csak abban az esetben történhet iskolai tanműhelyben, ha a kamara igazolja, hogy a diák képzése vállalati körülmények között nem megoldható.**

- A pedagógus életpálya modellhez illeszkedő, de a szakképzésben oktatók képesítéseit jobban figyelembe vevő szabályok kialakítása.
- A szakképzési törvény 2012. január 1-jén hatályba lépett rendelkezése írta elő, hogy a külső gyakorlati helyen tanulókat foglalkoztató gazdálkodó gyakorlati oktatójának mestervizsgával kell rendelkezni, ezt eredetileg 2015. szeptember 1-jéig kellett teljesíteni. A törvény módosítása ezt a határidőt 2016. szeptember 1-jére tolta ki, és bizonyos esetekben (megfelelő felsőfokú végzettség és gyakorlat, 60. életév, kiemelkedő színvonalú vendéglátó-ipari egység) mentesül a gyakorlati oktató ez alól a kötelezettség alól.
- Ingyenessé vált – szabályozott keretek között – a második szakma megszerzése.

A szakképző intézmények 2015 nyarán fenntartót is váltottak. A 120/2015. (V. 21.) kormányrendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) fenntartásában működő egyes szakképzési feladatot ellátó köznevelési intézmények fenntartóváltásával összefüggő intézkedésekről rendelkezett. Az egyes szakképző intézmények szakképzési centrumokba olvadtak be, tagintézményi státuszban. Az intézmények 2015. július 1-től kerültek a szakképzési centrumokhoz. Az átadás-átvételt a KLIK fenntartásában működő egyes szakképző intézmények átadásáról, valamint egyes kormányrendeleteknek a szakképzés intézményrendszerének átalakításával összefüggő módosításáról szóló 146/2015. (VI. 12.) kormányrendelet tartalmazta.

5.2 Békés megye szakképzési helyzete

Békés megyében 2015-ben két szakképzési centrum alakult. A megyeszékhely állami fenntartású képzési intézményeit – egy kivétellel – a Békéscsabai Szakképzési Centrum felügyeli, Békés megye többi szakiskoláját, szakközépiskoláját és szakgimnáziumát a Gyulai Szakképzési Centrum, utóbbinak egy-egy tagintézménye található a Békéscsabai járás területén, Szabadkígyóson és Békéscsabán.

A Békéscsabai Szakképzési Centrumról a következő fejezetben lesz szó. A Gyulai Szakképzési Centrum (GYSZC) hat városban működteti tagintézményeit: Gyulán, Orosházán, Szarvason, Szeghalmon, Sarkadon és Dévaványán. A tagiskolák telephelyei az előbbieken megnevezett települések mellett Békéscsabán, Eleken és Szabadkígyóson találhatóak.

A Gyulai Szakképzési Centrum tagiskolái a következők:

- GYSZC Harruckern János szakképző Iskolája és Kollégiuma (5700 Gyula, Szent István út 38 és további tizennégy telephelyen működik az iskola: Gyulán, Békéscsabán, Eleken, Orosházán és Szabadkígyóson);
- GYSZC Ady Endre – Bay Zoltán Szakképző Iskolája (5720 Sarkad, Vasút u. 2.);
- GYSZC Székely Mihály Szakképző Iskolája és Kollégiuma (5540 Szarvas, Vajda Péter utca 20. és további négy telephely Szarvason);
- GYSZC Kossuth Lajos Szakképző Iskolája és Kollégiuma (5900 Orosháza, Kossuth tér 1. és tovább hat telephely Orosházán);
- GYSZC Dévaványai Szakképző Iskolája és Kollégiuma (5510 Dévaványa, Mezőtúri út 2. és további két telephely Dévaványán);
- GYSZC Szigeti Endre Szakképző Iskolája (5520 Szeghalom, Ady Endre utca 3. és további két telephely Szeghalmon).

A 2016/17-es tanévben **9. évfolyamon indítható szakgimnáziumi** (volt szakközépiskolai) képzések a Gyulai Szakképzési Centrum intézményeiben:

- GYSZC Ady Endre - Bay Zoltán Szakképző Iskolája (Sarkad): informatika, kereskedelem.
- GYSZC Dévaványai Szakképző Iskolája és Kollégiuma (Dévaványa): szépmészet ágazat, vendéglátóipar ágazat, ügyviteli ágazat, kereskedelmi ágazat.
- GYSZC Harruckern János Szakképző Intézménye és Kollégiuma: (Gyula): egészségügy, szociális ágazat, hang-, film és színháztechnika, épületgépészet, informatika, építőipar, faipar, kereskedelem, vendéglátóipar, közműgazdaság, rendészet, gépészet, turisztika, könnyűipar, ügyvitel.
- GYSZC Székely Mihály Szakképző Iskolája és Kollégiuma: (Szarvas): faipar ágazat, informatika ágazat, kereskedelem ágazat, ügyvitel ágazat, pedagógia ágazat, szépmészet ágazat, vendéglátóipar ágazat.
- GYSZC Szigeti Endre Szakképző Iskolája: (Szeghalom): informatika, gépészet.
- GYSZC Kossuth Lajos Szakképző Iskolája és Kollégiuma: (Orosháza): egészségügy, gépészet, ügyvitel, kereskedelem, vendéglátóipar, szépmészet, rendészet.

A 2016/17-es tanévben **9. évfolyamon indítható szakközépiskolai** (volt szakiskolai) képzések a GYSZC tagintézményeiben:

- GYSZC Dévaványai Szakképző Iskolája és Kollégiuma (Dévaványa): hegesztő, szociális gondozó és ápoló, kőműves és hidegburkoló, eladó, pincér, számítógépszerelő és karbantartó, mezőgazdasági gazdasszony, falusi vendéglátó.
- GYSZC Harruckern János Szakképző Intézménye és Kollégiuma: (Gyula): asztalos, ács, kőműves és hidegburkoló, festő, mázoló, tapétázó, cukrász, pincér, központi-fűtés- és gázhálózat rendszerszerelő, víz-, csatorna- és közmű-rendszerszerelő, hegesztő, gépi forgácsoló, épület- és szerkezetlakatos, szerszámkészítő, ipari gépész, mechatronikus –karbantartó. Továbbá: villanyszerelő, elektromos gép- és készülékszerelő, eladó, húsipari termékgyártó, pék, szociális gondozó és ápoló, női szabó, szakács, mezőgazdasági gazdasszony, falusi vendéglátó.
- GYSZC Székely Mihály Szakképző Iskolája és Kollégiuma: (Szarvas): asztalos, eladó, kőműves és hidegburkoló, festő, mázoló, tapétázó, női szabó, pék, szociális gondozó és ápoló, pincér, szakács.
- GYSZC Szigeti Endre Szakképző Iskolája: (Szeghalom): hegesztő, ipari gépész, női szabó.
- GYSZC Kossuth Lajos Szakképző Iskolája és Kollégiuma: (Orosháza): festő, mázoló, tapétázó, gépi forgácsoló, épület- és szerkezetlakatos, hegesztő, kőműves és hidegburkoló, női szabó, szociális gondozó és ápoló, villanyszerelő, asztalos, eladó, ipari gépész, pincér, szakács, mezőgazdasági gazdasszony, falusi vendéglátó, szerszámkészítő.

2015-ben került elfogadásra a „**Békés megye szakképzés-fejlesztési koncepciója 2013-2020**” című dokumentum, amelynek felülvizsgálatára a szakképzési törvény teljes és átfogó felülvizsgálatát követően vállalkozik a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara.

Az elkészített koncepció általános célja annak elősegítése, hogy Békés megye foglalkoztatási szintje emelkedjen, javuljanak a megye társadalmának életkilátásai. A koncepció közvetlen célja a nemzetgazdaság érdekeivel és a munkaerő-piaci igényekkel összehangolt szakképzési rendszer kialakítása. A dokumentum deklarált társadalmi célja a társadalmi egyenlőség, az együttműködés és a hátrányos megkülönböztetés megakadályozása.

A szakképzés-fejlesztés stratégiai céljai a következők:

- a foglalkoztatás elősegítése;
- Békés megye gazdasági igényeinek megfelelő szakképzett munkaerő biztosítása;
- a jövő generációk életkilátásainak javítása;
- a társadalmi különbségek csökkentése az egész életen át tartó tanulás elvének szem előtt tartásával.

A célokhoz kilenc fejlesztési prioritást rendelt a dokumentum:

- a duális szakképzési struktúra elterjesztése;
- elsősorban a megyei, azon túl a hazai munkaerő-piac igényeinek kielégítésére alkalmas és a fejlesztési irányoknak megfelelő szakképzési szerkezet és kínálat kialakítása;
- a megye adottságait figyelembe vevő szakmai képzési elemek meghonosítása és megtartása;
- új alapokon nyugvó pályaaorientációs és pályaválasztási rendszer megteremtése;
- a szakképzésbe bevonható tanulók számának növelése;
- a lemorzsolódás további csökkentése;
- a szakképzésre fordítható források hatékony felhasználása;
- a duális képzésben részt vevő gyakorlati képzőhelyek fejlesztése;
- a gazdaság szerepének erősítése a szakképzési feladatok megvalósításában.

A szakképzés-fejlesztés stratégia behatóan foglalkozik a megye demográfiai viszonyaival is, kitérve annak az oktatás felvevőképességére gyakorolt hatására. A prognózis szerint, az évenkénti elveszületések számát figyelembe véve 2016-os adatokhoz képest:

- 2017-ben 4,4%-os,
- 2018-ban 10%-os,
- 2019-ben 6,7%-os,
- 2020-ban pedig 11,5%-os csökkenés várható a 14 éves gyerekek létszámában.

A koncepció adatokat közöl az egyes iskolatípusok kapacitásainak kihasználtságáról: *„Békés megyében a 2012/13. tanévben átlagosan a gimnáziumok kihasználtsága 60%-os, a szakközépiskoláké 47%-os, a szakiskoláké 26,75%-os volt. Elképzelhető azonban, hogy az egyes oktatási intézmények részéről a meghirdetett férőhelyek száma volt eltúlzott. Még ha a meghirdetett képzőhelyek száma túlzó is, megállapítható, hogy bőven van kapacitás felesleg Békés megye középfokú oktatási intézményeiben. A tanulók száma nem igényel ennyi férőhelyet.”* Mindez azt jelenti, hogy a szakképzési rendszerben kapacitásproblémákról egyáltalán nem beszélhetünk.

Fontos kérdést tesz fel a koncepció az elemzett adatok alapján: *„A gyermeklétszám alapján meg kell vizsgálni, hogy érdemes-e fenntartani Békés megyében tanévenként több mint 8400 férőhelyet a középfokú iskolarendszerű oktatásban, amikor a belépő gyermeklétszám 3571-ről 3115-re csökken. A statisztikai adatok jól mutatják, hogy a szakképzésbe bevonható tanulók számának emelésében a születésszám emelkedésre nem számíthatunk.”*

A kamara (a Békés Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság) koncepciója elemzi az álláskereső iskolai végzettségét is. Megállapítja: *„A felmérésekből megállapítható, hogy sok a hiányszakma, a munkanélküliségi ráta mégis magasabb a szakiskolát és szakmunkásképzőt végzettek körében. Ráadásul a diplomás munkavállalók a szakiskolát végzettek béreinek többszörösét keresik meg, de már érettségivel is jelentősen javulnak a fizetéssel kapcsolatos kilátások. Emiatt pedig nem elég vonzó a pálya a diákok körében, alacsony a szakképzés presztízse. Az is közismert, hogy az alacsony presztízsz miatt elsősorban azok választják a*

szakiskolákat, akiknek nem sikerül bejutni egy szakközépiskolába vagy gimnáziumba. Ide jár a legtöbb hátrányos helyzetű diák, továbbá a nyolcadik évfolyamot sikeresen befejező roma származású diákok körében a szakiskolai képzés választása gyakoribb, mint a nem roma tanulók esetében, akik inkább szakközépiskolában vagy gimnáziumban tanulnak tovább. A szakiskolákban koncentrálnak tehát a társadalmi kirekesztődés veszélyének kitett tanulók, ezért az oktatás által a munkaerőpiacra történő bevezetésükre különös figyelmet kell fordítani.”

A koncepció ágazati szinten is meghatározott prioritásokat a megyei szakképzési kínálat fejlesztésének kialakításával kapcsolatban, elsősorban a munkaerő-keresletre alapozva: „a szakképzés vállalati igények mentén való átalakítása csak ott, ahol erre ágazati igények vannak (fa-, fémipar, autó-, autóbuszgyártás, gépgyártás, építő-anyagipar, számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása, egyéb feldolgozóipar, javítási ágazat, kereskedelem, szolgáltatóipar, vendéglátás, mezőgazdaság, állattenyésztés, növénytermesztés).

5.3 A szakképzés Békéscsaba Megyei Jogú Városban

5.3.1. Szakképző intézmények összetétele

A Békéscsabai Szakképzési Centrum tagiskolái a következők:

- BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakgimnáziuma és Kollégiuma (5600 Békéscsaba, Kazinczy utca 7.);
- BSZC Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakgimnáziuma (5600 Békéscsaba, Gábor köz 1.);
- BSZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája (5600 Békéscsaba, Gyulai út 32.);
- BSZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma (5600 Békéscsaba, Puskin tér 1.);
- BSZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája (5600 Békéscsaba, Kazinczy utca 8.);
- BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma (5600 Békéscsaba, Irányi utca 3-5.);
- BSZC Vásárhelyi Pál Szakgimnáziuma és Kollégiuma (5600 Békéscsaba, Deák utca 6.);
- BSZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma (5600 Békéscsaba, Gyulai út 53-57.).

A 8 tagiskola 15 telephelyen működik a megyeszékhelyen. A BSZC mottója: „Békéscsabai Szakképzési Centrum - A szakképzés élvonalában.”

A Békéscsabai Szakképzési Centrumban oktatott szakmacsoportok a következők:

• egészségügy,	• vegyipar,
• szociális szolgáltatások,	• építészet,
• oktatás,	• könnyűipar,
• művészet,	• faipar,
• közművelődés,	• nyomdaipar,
• kommunikáció,	• közlekedés,
• gépészet,	• környezetvédelem,
• elektrotechnika-elektronika,	• közgazdaság,
• informatika,	

- ügyvitel,
- kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció,
- vendéglátás-turisztika,
- egyéb szolgáltatások,
- élelmiszer,
- rendészet, honvédelem és közszolgálat,
- vízügy.

Az utolsó lezárt tanévben (2015/2016.) a BSZC tagintézményeiben több mint 5 ezer diák tanult, a négy kollégiumban pedig 904 tanuló került elhelyezésre. A diákok 76,46%-a szakközépiskolai, 21,26%-a szakiskolai keretek között folytatta tanulmányait, gimnáziumi oktatásban mindössze 2,28 százalékuk vett részt.

19. táblázat: A Békéscsabai Szakképzési Centrum tanulói létszámadatai (2015/2016)

TAGINTÉZMÉNY	SZAKKÖZÉP-ISKOLA	SZAKISKOLA	GIMNÁZIUM	ISKOLA ÖSSZESEN.	KOLLÉGIUM
BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskolája	344			344	
BSZC Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakközépiskolája	339			339	
BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakközépiskolája és Kollégiuma	719			719	185
BSZC Trefort Ágoston Szakképző Iskolája és Kollégiuma	723	420	33	1176	155
Békéscsabai SZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakképző Iskolája	273	228		501	
Békéscsabai SZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskolája	412	514		926	
Békéscsabai SZC Vásárhelyi Pál Szakközépiskolája és Kollégiuma	543			543	291
Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Szakközépiskolája és Kollégiuma	826		91	917	273
Békéscsabai SZC összes	4179	1162	124	5465	904

Forrás: Főigazgatói pályázat, 2016.

A 2015. július 1-jén a törvényi szabályozásnak megfelelően a Klebelsberg Intézményellátó Központ Békéscsabai Tankerületétől 703 fő átkerült a Békéscsabai Szakképzési Centrumhoz, közülük 501 fő volt pedagógus státuszban.

Az intézmény (és egykori elődintézményei) fontos alapelvnek tekintették a duális képzés támogatását, annak érdekében, hogy diákjaik a termelési, illetve szolgáltatási környezetben szerezzenek közvetlen tapasztalatokat választott szakmájukkal kapcsolatban, ezzel is segítve képzésük gyakorlatorientáltságát. A 2015/2016-os tanévben a Békéscsabai Szakképzési Centrum diákjai 73%-ban teljesítették gyakorlatukat külső munkahelyen. Ez komoly eredmény, hiszen a szakképzési koncepció 2018-ra célozta meg a 70%-os részvételi arányt.

A duális képzés gyakorlatilag az összes szakmában megoldott, egyetlen kivétel van létszámproblémák miatt a számítógép-szerelő, karbantartó szakma esetében.

A 2016/2017-es tanévben a Békéscsabai járásban 191 tanulói szerződést kötöttek, többségüket békéscsabai céggel együttműködve (95,3%). A járásban kötötték meg a megye tanulószervezőinek közel harmadát.

A duális képzésben résztvevő, a kamara által kihelyezett tanulók ösztöndíjban részesülhetnek, mely a hiányszakmák esetén akár 30.000,- Ft is lehet. A 2015/2016-os tanévben a Békéscsabai Szakképzési Centrum 17 hiányszakmát²⁰ oktatott, így a tanulók jelentős része élhetett az ösztöndíj nyújtotta lehetőséggel. Léteznek olyan szakmák, amelyekben a duális képzés megvalósítása nehézségekbe ütközik. Ilyen a nyomdaipar, ahol a nyomdaipari gépmesterek külső gyakorlati foglalkoztatása azért nem valósítható meg, mert nincs olyan nyomda, amely az összes nyomtatási formát alkalmazná, ezáltal a potenciális gyakorlati helyek csupán egyes modulokat lennének képesek oktatni, a többire nincs lehetőségük. Megoldás lehet, ha bizonyos modulokat a Békéscsabai Szakképzési Centrumban oktatnánk, ezzel kiegészítve a városban rendelkezésre nyomdaipari gyakorlati helyek kapacitásait.

A stratégia megalkotása során áttekintésre került a Békéscsabai Szakképzési Centrum tagintézményeiben induló (9. évfolyam) képzések keretszámai és a ténylegesen betöltött helyek - szakmánként.

A BSZC tagintézményeiben a 2015/2016-os tanévben összesen 2086 fős keretszámot állapítottak meg (ld. 19. táblázat), ennek 57,47%-át sikerült betölteni, összesen 1199 diák kezdte meg a 9. évfolyamon a szakképzési karrierjét. **Nem sikerült osztályt indítani az épület- és szerkezetlakatos, ipari gépész, szerszámkészítő, hűtő-és légtechnikai rendszerszerelő, víz-, csatorna-és közmű rendszerszerelő, finommechanikai műszerész, bádogos, elektronikai műszerész, elektromos-gép és készülékszerelő, elektromechanikai műszerész, mechatronikus karbantartó szakmákban és a gépészet szakmacsoportban a BSZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiumában.**

Szintén nem indultak képzések BSZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájában a 9. évfolyamon a szárazépítő, kárpitos, bőrdíszműves, cipőkészítő, fehérnemű-készítő és kötöttáru összeállító, férfiszabó, **járműkarosszéria előkészítő, felületbevonó szakmákban.**

A felsoroltak közül a hiányszakmák közé tartoztak a tanévben: épület- és szerkezetlakatos, víz-, csatorna-és közmű rendszerszerelő, bádogos.

Három tagintézménynél az engedélyezett keretszámok felét sem sikerült betölteni. A keretszámokhoz képest a beiskolázott diákok aránya:

- Trefort: 32,33%,
- Kós: 40,35%,

²⁰ Bádogos; épület- és szerkezetlakatos; erősáramú elektrotechnikus; festő, mázoló, tapétázó; gépi forgácsoló; gyakorló ápoló; hegesztő; kőműves és hidegburkoló; központi-fűtés- és gázhálózat rendszerszerelő; magasépítő technikus; mélyépítő technikus; női szabó; nyomdai gépmester; szociális gondozó- és ápoló; útépítő; villanyszerelő; víz-, csatorna- és közmű-rendszerszerelő.

- Vásárhelyi: 22,5%.

A BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakgimnáziuma és Kollégiumában a gépészeti és az informatikai ágazat betöltésre kerültek a meghatározott keretszámok. Ugyanez elmondható a BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiumának pénzügyi-számviteli ügyintéző és turisztikai szervező, értékesítő szakjairól.

A legnépszerűbb szakmák a BSZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájában a cukrász, a szakács és a vendéglátás-turisztika szakmacsoport vendéglátóipari ágazata.

BSZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiumában a rendészet iránt kiemelt az érdeklődés, hiszen 7 fővel több diák kezdte ezt a szakmát tanulni, mint amennyi a keretszám volt, de a képző- és iparművészet szakirányt is egy fő híján sikerült feltölteni.

20. táblázat: A Békéscsabai Szakképzési Centrum tagintézményeinek engedélyezett keretszámai a 9. évfolyamon a 2015/2016-os tanévben és a ténylegesen beiratkozott tanulólétszám

SAKMA NEVE	2015/2016-ES TANÉVRE ENGEDÉLYEZETT KERETLÉTSZÁM	2015/2016-OS TANÉVBEN TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM	AZ ENGEDÉLYEZETT ÉS A TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM KÜLÖNBSEGE (FŐ)
BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
Gépészet ágazat	34	34	0
Informatika ágazat	68	69	+1
Összesen	102	103	+1
BSZC Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakgimnáziuma			
Autószerelő	34	32	-2
Logisztikai ügyintéző	34	33	-1
Szállítmányozási ügyintéző	34	29	-5
Összesen	102	94	-8
BSZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája			
Kereskedelem- marketing, üzleti adminisztrációs csoport (Kereskedelem ágazat)	34	27	-7
Vendéglátás-turisztika szakmacsoport (Vendéglátóipari ágazat)	34	34	0
Vendéglátás-turisztika szakmacsoport (Vendéglátóipari ágazat) – nyelvi előkészítő	17	14	-3
Vendéglátás-turisztika szakmacsoport (Turisztika ágazat) – nyelvi előkészítő	17	13	-4
Eladó	28	24	-4
Vendéglátó eladó	28	27	-1
Cukrász	28	29	+1
Pincér	56	47	-9
Szakács	56	56	0
Összesen	298	271	-27
BSZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma			
Gépi forgácsoló	40	25	-15

SZAKMA NEVE	2015/2016-ES TANÉVRE ENGEDÉLYEZETT KERETLÉTSZÁM	2015/2016-OS TANÉVBEN TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM	AZ ENGEDÉLYEZETT ÉS A TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM KÜLÖNBSEGE (FŐ)
Épület- és szerkezetlakatos	15	0	-15
Ipari gépész	24	0	-24
Szerszámkészítő	12	0	-12
Hegesztő	40	27	-13
Hűtő-és légtechnikai rendszereszerelő	15	0	-15
Központifűtés és gázhálózati rendszereszerelő	15	13	-2
Víz-, csatorna-és közmű rendszereszerelő	12	0	-12
Finommechanikai műszerész	12	0	-12
Bádogos	12	0	-12
Karosszéria lakatos	30	12	-18
Számítógép szerelő-karbantartó	25	17	-8
Elektronikai műszerész	18	0	-18
Elektromosgép és készülék szerelő	12	0	-12
Elektromechanikai műszerész	12	0	-12
Mechatronikus karbantartó	12	0	-12
Villanyszerelő	30	14	-16
Elektrotechnika-elektronika szakmacsoport	30	8	-22
Gépészet szakmacsoport (épületgépészet)	15	4	-11
Gépészet szakmacsoport	15	0	-15
Közlekedés szakmacsoport	40	21	-19
Összesen	436	141	-295
BSZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája			
Ács	28	17	-11
Kőműves és hidegburkoló	28	17	-11
Festő, mázoló és tapétázó	28	10	-18
Szárazépítő	14	0	-14
Asztalos	28	22	-6
Kárpitos	14	0	-14
Járműfényező	14	9	-5
Bőrdíszműves	14	0	-14
Női szabó	28	21	-7
Cipőkészítő	14	0	-14
Fehérnemű-készítő és kötöttáru összeállító	14	0	-14
Férfiszabó	14	0	-14
Járműkarosszéria előkészítő, felületbevonó	14	0	-14
Ács	28	17	-11

SAKMA NEVE	2015/2016-ES TANÉVRE ENGEDÉLYEZETT KERETLÉTSZÁM	2015/2016-OS TANÉVBEN TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM	AZ ENGEDÉLYEZETT ÉS A TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM KÜLÖNBSEGE (FŐ)
Összesen	280	113	-167
BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
XXIV. Közgazdaság ágazat, pénzügyi-számviteli ügyintéző	75	79	+4
XXVIII. Turisztika ágazat, turisztikai szervező, értékesítő	75	76	+1
Összesen	150	155	+5
BSZC Vásárhelyi Pál Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
Bányászat	40	17	-23
Építőipar	160	44	-116
Földmérés	80	9	-71
Környezetvédelem- vízgazdálkodás	120	28	-92
Közlekedésépítő	80	10	-70
Összesen	480	108	-372
BSZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
Egészségügy	102	88	-14
Képző- és iparművészet	34	33	-1
Nyomdaipar	34	18	-16
Rendészet	68	75	+7
Összesen	238	214	-24
Mindösszesen (9. évfolyam)	2086	1199	-887

Forrás: Békéscsabai Szakképzési Centrum 2016

A BSZC tagintézményeiben a jelenlegi (2016/2017-es) tanévben az előző tanévhez képest 184 fővel (mindösszesen 1902 fős) alacsonyabb keretszámot állapítottak meg, ennek 65,08%-át sikerült feltölteni, ez pedig 7,5%-os javulást jelent az előző évhez képest. Így összesen 1238 diák (39 fővel több, mint az előző évben) kezdte meg a 9. évfolyamon a szakképzési tanulmányait. **Nem sikerült osztályt indítani az ipari gépész, szerszámkészítő, hűtő-és légtechnikai rendszerszerelő, finommechanikai műszerész, elektronikai műszerész, elektromechanikai műszerész, mechatronikus karbantartó szakmákban és a gépészet szakmacsoportban a BSZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiumában.** Megállapítható, hogy az előző tanévben több szakmai képzés elindítása vált lehetségessé.

Továbbra sem volt érdeklődés a BSZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájában a 9. évfolyamon a szárazépítő, bórdíszműves, cipőkészítő, fehérnemű-készítő és kötöttáru összeállító, férfiszabó, **járműkarosszéria előkészítő, felületbevonó szakmák** iránt.

A BSZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiumában a Gyakorló csecsemő- és gyermekápoló képzés indítására nem volt lehetőség az érdeklődés hiánya miatt.

A tanévre vonatkozó hiányszakmák²¹ között nem volt olyan, amelyre lehetőség lett volna a diákoknak Békéscsabán jelentkezni, azonban mégsem indult volna el a képzés.

²¹ Bádógos; épület- és szerkezetlakatos; erősáramú elektrotechnikus; festő, mázó, tapétázó; gazda; gépi forgácsoló; gyakorló ápoló; hegesztő; kőműves és hidegburkoló; központi-fűtés- és gázhálózat rendszerszerelő;

BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakgimnáziuma és Kollégiuma képzései (**gépészeti, informatikai, rendészeti és közszolgálati ágazatok**) iránt **az előző tanévhez hasonlóan nagy volt az érdeklődés.** Ugyanez elmondható a BSZC Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakgimnáziumának **autószerelő képzéséről, és bár a keretszámot nem tudták feltölteni, 57 fővel tudták elindítani a logisztikai és szállítmányozási ügyintézői osztályokat.**

Az előző tanévhez képest már csak két tagintézménynél fordult elő, hogy az engedélyezett keretszámok felét sem sikerült betölteni. A keretszámokhoz képest a beiskolázott diákok aránya:

- Trefort: 27,89%,
- Kós: 40,07%.

Öröndetes, hogy a Vásárhelyiben az előző tanév 22,5%-os kihasználtsága (9. évfolyamon az engedélyezett keretszámokhoz képest) jelentősen javult, 60,79 százalékra emelkedett.

21. táblázat: A Békéscsabai Szakképzési Centrum tagintézményeinek engedélyezett keretszámai a 9. évfolyamon a 2016/2017-es tanévben és a ténylegesen beiratkozott tanulólétszám

SAKMA NEVE	2016/2017-ES TANÉVRE ENGEDÉLYEZETT KERETLÉTSZÁM	2016/2017-OS TANÉVBEN TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM	AZ ENGEDÉLYEZETT ÉS A TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM KÜLÖNBSEGE (FŐ)
BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
Gépészet ágazat	34	35	+1
Informatika ágazat	68	68	0
Rendészet és közszolgálat ágazat (külön BM-es)	0	46	+46
Összesen	102	149	+47
BSZC Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakgimnáziuma			
Autószerelő	20	22	+2
Logisztikai és szállítmányozási ügyintéző	68	57	-11
Összesen	88	79	-9
BSZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája			
Kereskedelem- marketing, üzleti adminisztrációs csoport (Kereskedelem ágazat)	34	20	-14
Vendéglátás-turisztika szakmacsoport (Vendéglátóipari ágazat)	34	28	-6
Vendéglátás-turisztika szakmacsoport (Turisztika ágazat)	34	13	-21
Eladó	28	31	+3
Vendéglátó eladó	28	28	0
Cukrász	28	27	-1
Pincér	56	55	-1

lovász; magasépítő technikus; mélyépítő technikus; mezőgazdasági gépész; női szabó; nyomdaipari gépmester; szociális gondozó és ápoló; útéptető; villanyszerelő; víz-, csatorna- és közmű- rendszerszerelő.

SZAKMA NEVE	2016/2017-ES TANÉVRE ENGEDÉLYEZETT KERETLÉTSZÁM	2016/2017-OS TANÉVBEN TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM	AZ ENGEDÉLYEZETT ÉS A TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM KÜLÖNBSÉGE (FŐ)
Szakács	56	57	+1
Összesen	298	259	-39
BSZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma			
Gépi forgácsoló	44	29	-15
Épület- és szerkezetlakatos	28	9	-19
Ipari gépész	28	0	-28
Szerszámkészítő	28	0	-28
Hegesztő	44	23	-21
Hűtő- és légtechnikai rendszereszerelő	16	0	-16
Központifűtés és gázhálózati rendszereszerelő	28	11	-17
Víz-, csatorna- és közmű rendszereszerelő	28	4	-24
Finommechanikai műszerész	16	0	-16
Bádogos	16	4	-12
Karosszéria lakatos	28	8	-20
Számítógép szerelő-karbantartó	28	9	-19
Elektronikai műszerész	16	0	-16
Elektromosgép és készülék szerelő	28	5	-23
Elektromechanikai műszerész	16	0	-16
Mechatronikus karbantartó	12	0	-12
Villanyszerelő	28	14	-14
Elektrotechnika-elektronika szakmacsoport	50	15	-35
Gépészet szakmacsoport (épületgépészet)	34	0	-34
Gépészet szakmacsoport	34	12	-22
Közlekedés szakmacsoport	20	16	-4
Összesen	570	159	-411
BSZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája			
Ács	28	8	-20
Kőműves és hidegburkoló	28	23	-5
Festő, mázoló és tapétázó	28	16	-12
Szárazépítő	14	0	-14
Asztalos	28	22	-6
Kárpitos	14	7	-7
Bőrdíszműves	14	0	-14
Női szabó	28	17	-11
Cipőkészítő	14	0	-14
Fehérnemű-készítő és kötöttáru összeállító	14	0	-14

SZAKMA NEVE	2016/2017-ES TANÉVRE ENGEDÉLYEZETT KERETLÉTSZÁM	2016/2017-OS TANÉVBEN TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM	AZ ENGEDÉLYEZETT ÉS A TÉNYLEGESEN BETÖLTÖTT LÉTSZÁM KÜLÖNBSÉGE (FŐ)
Férfiszabó	14	0	-14
Járműfényező	14	8	-6
Járműkarosszéria előkészítő, felületbevonó	14	0	-14
Összesen	252	101	-151
BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
XXIV. Közgazdaság ágazat, pénzügyi-számviteli ügyintéző	75	78	+3
XXVIII. Turisztika ágazat, turisztikai szervező, értékesítő	75	80	+5
Összesen	150	158	+8
BSZC Vásárhelyi Pál Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
Bányászat	34	12	-22
Építőipar	68	56	-12
Közlekedésepítő	20	11	-9
Környezetvédelem- vízgazdálkodás	34	16	-18
Földmérés	20	12	-8
Összesen	176	107	-69
BSZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma			
Gyakorló ápoló	50	65	+15
Gyakorló csecsemő- és gyermekápoló	18	0	-18
Grafikus	12	18	+6
Divat- és stílustervező	22	8	-14
Nyomdaipari technikus	50	34	-16
Kiadványszerkesztő technikus	18	7	-11
Közszolgálati ügyintéző	96	94	-2
Összesen	266	226	-40
Mindösszesen (9. évfolyam)	1902	1238	-664

Forrás: Békéscsabai Szakképzési Centrum

A megyeszékhelyen több alapítványi, illetve piaci alapon működő cég által fenntartott szakképző intézmény is működött a 2015/2016-os tanévben. Ezekben az intézményekben (OPERANDO Általános Iskola és Középiskola, ILS Közös Igazgatású Köznevelési Intézmény Szakközépiskola, Szakiskola, Felnőttképző Intézmény, Kézműves Szakiskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Eötvös József Iskolaalapítvány Szakközépiskolája) a 2015/2016-os tanévben a nappali rendszerű képzés keretei között 353 fő tanult, közel 90 százalékuk a 13. és 14. évfolyamokon.

5.3.2. Tanulói összetétel

A Békéscsabai Szakképzési Centrum tagiskoláiban a **sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók száma a 2015/2016-os tanévben 399 fő volt, az az összes diák 7,3 százaléka**. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 2. fejezetének (Értelmező rendelkezések) 4. §-ának 25. pontja szerint sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő

gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. Az SNI gyermekekkel való foglalkozás a szakképzés területén is speciális feladat, hiszen oktatásuk különleges odafigyelést igényel, ez pedig komoly pedagógiai feladat. A BSZC átlagához viszonyítva kiugróan magas az SNI gyermekek aránya a BSZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájában (16%), a BSZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájában (13%) és a BSZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiumában (9,4%). Ebben a tanévben a Trefortban a keretek feltöltöttsége a 9. évfolyamon 32,33%-os, a Kós Károlyban 40,35%, a Zwackban 90,93%-os volt.

A BSZC átlagánál lényegesen alacsonyabb volt az SNI tanulók aránya a BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiumában (0,7%), a BSZC Vásárhelyi Pál Szakgimnáziuma és Kollégiumában (1,3%) és a BSZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiumában (3,1%).

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő (BTM) tanulók száma 273 a BSZC tagintézményeiben, ez az összes tanulójuk 5 %-a volt a 2015/2016-os tanévben. A köznevelési törvény szerint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Az 5%-os átlagnál lényegesen magasabb arányban tanultak BTM tanulók a BSZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiumában (7,1%), a BSZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájában (6,8%) és a BSZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiumában (6,5%).

A BSZC 5 százalékos BTM aránynak kevesebb mint felét két tagintézményben lehet kimutatni, a BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakgimnáziuma és Kollégiumában (1,5%) és a BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiumában (2,2%).

A BSZC diákjainak tehát 12,3 százaléka igényelt speciális gondoskodást, ezért az intézménynek ezzel a területtel kiemelten kell foglalkoznia.

5.3.3. Felnőttképzés

A BSZC 80 szakmában hirdet képzéseket a honlapján,²² ahol arra is felhívják a figyelmet, hogy az intézmény tagiskoláiban az iskolarendszerben oktatott szakképesítéseket iskolarendszeren kívüli keretek között is elindítják kellő számú jelentkező esetén.

A BKSZ honlapja hangsúlyozza, hogy az intézmény az OKJ-s szakképesítésekre való felkészítésen túl vállalja cégek egyéni képzési igényeire kidolgozott programok lebonyolítását is.

Emellett a BSZC vizsgaszervezési engedéllyel is rendelkezik, ezért vállalni tudják más képző intézmények felnőttképzésben indított OKJ szakmák vizsgáinak megszervezését az ország teljes területén. A következő szakmák esetén van erre lehetőségük: kisteljesítményű kazánfűtő, építő- és anyagmozgató gép kezelője (emelőgép-kezelő (kivéve targonca) szakmairány), építő- és anyagmozgató gép kezelője (földmunka-, rakodó- és szállítógép

²² <http://www.bszc.hu/felnottkepzes>

kezelő szakmairány), építő- és anyagmozgató gép kezelője (targoncavezető szakmairány), építő- és anyagmozgató gép kezelője (útépítő- és karbantartó gép kezelője szakmairány).

A Békés Megyei Kormányhivatallal közösen európai uniós forrásból finanszírozva a következő képzéseket indította az intézmény a 2016/2017-es tanévben:

Vendéglátás-turisztika szakmacsoport:

- szakács (23 fő),
- cukrász (24 fő);
- pincér 16 fő);
- szállodai recepciós (14 fő).

Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció:

- kereskedő (13 fő);
- eladó (16 fő);
- boltvezető (11 fő).

Gépészet szakmacsoport:

- hegesztő és tűzvédelmi szakvizsga I. (19 fő);
- hegesztő+tűzvédelmi szakvizsga II. (19 fő);
- központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő (15 fő).

Egészségügy szakmacsoport:

- ápolási asszisztens (16 fő);
- egészségügyi asszisztens (12 fő).

Informatika szakmacsoport:

- CAD-CAM informatikus (15 fő).

Közgazdaság szakmacsoport:

- vállalalkozási és bérügyintéző (14 fő).

Szociális szolgáltatások szakmacsoport:

- szociális asszisztens (12 fő).

5.3.4. Felnőttoktatás

A második szakma ingyenes megszerzését a szakképzési és köznevelési törvény 2015-ös módosítása tette lehetővé. A Békéscsabai Szakképzési Centrum érettséghez kötött szakképzések indítására 35 szakma esetén képes, míg az alapkú végzettséggel megszerezhető szakképesítések száma 25.²³

A 2015/2016-os tanévben indított képzések létszámát az intézmény a 2016/2017-es tanévben megduplázta, így már közel 650 fő tanul a BSZC tagintézményeiben felnőttoktatás keretében. A cégekkel való együttműködés nagyon jó, több vállalattól érkeznek tanulók esti munkarendű felnőttoktatásra.

²³ <http://www.bszc.hu/felnottoktatas>

5.4. A szakképzés kapcsolódása a Foglalkoztatási Stratégiához

5.4.1. A pályaaorientáció erősítése

A Békéscsabai Szakképzési Centrum többféle eszközt és módszert használ annak érdekében, hogy az általános iskolai tanulók a szakképző intézményekben tanuljanak tovább.

A Békéscsabai Szakképzési Centrum egységes beiskolázási füzetben jeleníti meg mind a 8 tagiskolájának képzési kínálatát. Az intézmény folyamatosan hirdeti a helyi rádiókban, illetve a közösségi oldalakon. A rádiókban három különféle hirdetésük hallgató:

- általános beiskolázási reklám,
- szakgimnáziumot külön népszerűsítő reklám,
- felnőttoktatást népszerűsítő reklám.

Valamennyi tagiskola vezetője vendége volt továbbá a 7. tv Aktuális című műsorának, ahol mintegy 20-25 percben be tudták mutatni, népszerűsíthették intézményüket. Elvárás, hogy a tagiskolák egy héten legalább 1-2 hírrel megjelenjenek a Békéscsabai Szakképzési Centrum Facebook oldalán. Az intézmény szakemberei minden pályaválasztási szülői értekezleten megjelennek - mind a 8 tagiskolát képviselve. A BSZC a pályaválasztási vásárok állandó részvevője. Külön érdekesség, hogy az olyan kuriózumnak számító képzésekre, mint a nyomdaipari, rendészeti vagy a BSZC Vásárhelyi Pál Szakgimnáziuma és Kollégiumának teljes képzési kínálatának országos beiskolázási kampányt szervez az intézmény. Az Európai Szakképzési Hét, illetve mind a Szakmák éjszakája rendezvényekhez is csatlakozott a BSZC. Az általános iskolákba kihelyezett gyakorlatorientált bemutatók megszervezése is folyamatban van.

Az eredmények biztatóak, azonban a továbblépéshez több dologra is szükség van.

Elsősorban elemezni kell az eddigi kezdeményezések és akciók eredményességét. Meg kell vizsgálni, hogy melyik pályaaorientációs tevékenységnek milyen hozadéka volt, az együttműködő partnerek közül ki vált be a leginkább. A gyerekek motiválásához komoly pedagógiai-lélektani szaktudás szükséges, és meghatározó a foglalkozást vagy fórumot vezető szakember személyisége is.

Meg kell fontolni, hogy az általános iskola mely évfolyamán kell belépni a pályaaorientációval, lehetséges, hogy középtávon szükséges gondolkodni és már az 5. vagy a 6. évfolyamon el kell kezdeni a motiváció felkeltését.

Minél több olyan rendezvény megtartására van szükség, amely az iskola kapuin túl kerül megszervezésre, ezzel is oldva a gyerekek esetleges szorongásait, amely az intézményi működéséből, a számonkérések és megfelelni akarás koordinátái között működő tanulási folyamat természetéből fakadnak. Ilyen, az iskolai környezetből kiszakított körülmények között működő pályaaorientációs programoknak helyet adhatnak akár az iskolai kirándulások, a táborok, a célcsoport számára szervezett játékos szakmaismereti versenyek, de akár városi vagy városrészi közösségi események, céges családi napok is.

A pályaaorientációval foglalkozó szakemberek továbbképzése, módszertani megújulásuk támogatása elengedhetetlen a hatékony munkához. Érdemes lenne egy munkaközösséget létrehozni városi szinten, hogy átadhassák egymásnak tudásukat, tapasztalataikat.

5.4.2. A lemorzsolódás csökkentése

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal honlapján elérhető információk²⁴ szerint: „**A végzettség nélküli iskolaelhagyás a szakképzés területén hazánkban közel 30%-os, ugyanakkor Magyarországon meghatározó problémát jelent a szakképzett munkaerő hiánya. A végzettség nélküli iskolaelhagyás az iskolai kudarcok gyakori következménye. Az alacsony iskolázottság a munkaerőpiacról és a társadalomból való kirekesztődés veszélyeit hordozza magában. A jövő szempontjából nehézséget jelent, hogy a szakiskolai végzettséggel általában együtt járó alacsonyabb jövedelem és társadalmi státusz miatt tovább csökkent a szakközépiskolák (eddig szakiskolák) presztízse, és egyre többen választják a gimnáziumi, illetve a szakgimnáziumi (szakközépiskolai) továbbtanulást.**”

A probléma kezelésére kiemelt projekt indult 2016. július 1-jével kezdődően 1,8 milliárd forint keretösszeggel. A GINOP-6.2.2 (VEKOP-15-2016-00001) azonosító számú „A szakképzést végzettség nélkül elhagyók számának csökkentése” című projekt keretében olyan tevékenységek valósulnak meg, melyek a Békéscsabai szakképzés előnyére is válhatnak. Ezek:

- Módszertani fejlesztések és együttműködések;
- Intézményfejlesztés;
- Informatikai fejlesztések, eszközbeszerzések;
- Projektkommunikáció.

Fontos lenne, hogy a Békéscsabai Szakképzési Centrum a kiemelt projektbe intenzíven bekapcsolódjon, és annak eredményességét segítse.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás (közismertebb nevén: lemorzsolódás) fő oka szociális eredetű. A leginkább szegény családok számára áll a legkevesebb eszköz rendelkezésre arra, hogy gyermeküket az intézményes szakképzés keretei között tartsák.

22. táblázat. A Békéscsabai Szakképzési Centrum Békéscsabai tagintézményeinek lemorzsolódási adatai a 2015/2016-os tanévben.

TAGINTÉZMÉNY	ÖSSZLÉTSZÁM 2015. OKTÓBER1-ÉN	ÖSSZLÉTSZÁM 2016. JÚNIUS 15-ÉN	VÁLTOZÁS (FŐ)	VÁLTOZÁS (%).
BSZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskolája	344	339	-5	1,45%
BSZC Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakközépiskolája	339	329	-10	3%
BSZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakközép iskolája és Kollégiuma	705	703	-2	0,3%
BSZC Trefort Ágoston Szakképző Iskolája és Kollégiuma	1176	1075	-101	8,6%
Békéscsabai SZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakképző Iskolája	501	411	-90	18%

²⁴ A GINOP -6.2.2 projekt bemutatása:

https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=720#system-message-container

Békéscsabai SZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskolája	926	864	-62	6,7%
Békéscsabai SZC Vásárhelyi Pál Szakközé iskolája és Kollégiuma	532	524	-8	1,5%
Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Szakközépiskolája és Kollégiuma	868	806	-62	7,1%
Békéscsabai SZC összes	5391	5051	-340	6,3%

Forrás: Békéscsabai Szakképzési Centrum

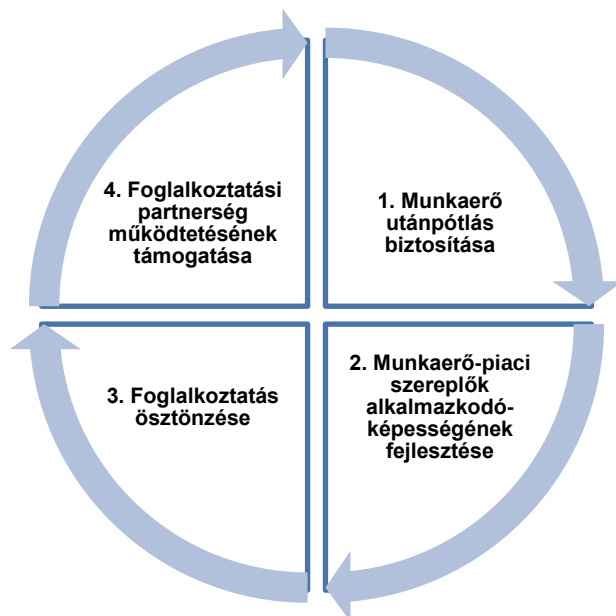
A 22. táblázat szerint a 2015/2016-os tanévben 340 diák hagyta el a Békéscsabai Szakképzési Centrum valamelyik tagintézményét végzettség nélkül. A lemorzsolódás tehát 6,3%-os, ez közel ötöde az országos átlagnak, azaz erre az eredményre büszke lehet az intézmény. A megyeszékhelyen megtapasztalható munkaerő-hiány miatt azonban mindenképpen meg kell fontolni, hogy miképpen csökkenthető ez a több mint 200 fős lemorzsolódó diákság. A javasolt intézkedések a következők:

- Az elmúlt három tanévben a végzettség nélkül a BSZC tagintézményeit elhagyók számának felmérése intézményenként, évfolyamonként és szakmánkénti bontásban;
- Az előző tevékenységcsoporthoz kapcsolódva: az utolsó lezárt tanév végzettség nélküli iskolaelhagyóiról rövid esettanulmányok készítése a volt osztályfőnökök, gyermekvédelmi felelősök, esetleg az iskolai szociális munkás segítségével. Az iskolaelhagyás okainak feltárása;
- A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók beazonosítása BSZC tagintézményeiben. Személyre szabott támogatási terv készítése az érintett diákok esetében;
- A beazonosított tanulók szociális helyzetére fókuszáló együttműködések kialakítása annak érdekében, hogy a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók a szakképzés rendszerében maradjanak. Az együttműködések eredményeként a veszélyeztetettséget okozó problémák feltárásra kerülnek és intézkedések történnek azok megszüntetésére. Ilyen lehet például a tanuló környezetében a délutáni időszak hasznos eltöltésének támogatása (fiatalok közösségfejlesztésével foglalkozó szervezetek, civilek részvételével, pl. tanoda program biztosítása, egy adott közösségi tér programjaihoz csatlakozás stb.), vagy a tanuló családjával kapcsolatos szociális problémák feltárása, a szülők támogatása a családsegítő szolgáltatón keresztül stb.;
- Az iskolai identitás megerősítését, az osztályközösségeket összekovácsolását segítő programok szervezése, főként az iskolán kívüli területeken;
- Sok esetben a lemorzsolódás oka, hogy a diák számára nem megfelelő képzést választott és ezzel csak a gyakorlati foglalkozásokon szembesül. Ilyen esetekben támogatni szükséges a szakmaváltást.

6. A Foglalkoztatási Stratégia prioritásai, intézkedési terve

Békéscsaba áttekintett gazdasági, foglalkoztatási helyzetképe alapján, valamint a térségben 2016 őszén zajlott szakértői találkozók²⁵ tapasztalatai, konklúziói alapján Békéscsaba Foglalkoztatási Stratégiája alapvetően 4 prioritást határoz meg. (6. ábra)

6. ábra: Békéscsaba Foglalkoztatási Stratégiájának (2016-2020) prioritásai

A négy prioritás szorosan kapcsolódik egymáshoz: az 1., 2. és a 3. prioritás a foglalkoztatás növelésére irányul, míg a 4. prioritás a munkaerő-piaci szereplők tevékenységének összehangolására helyezi a hangsúlyt. Az egyes prioritások megvalósítását célként megfogalmazott intézkedések segítik. A prioritásokhoz kapcsolódó intézkedéseket a 23. számú táblázat tartalmazza.

A Foglalkoztatási Stratégia prioritásai rövid- és középtávon valósítják meg a jövőképből levezethető hosszútávon érvényesülő átfogó és specifikus célokat.

Az egyes prioritások részletes ismertetése az alábbi egységes szerkezetet követik:

- **Indoklás:** Az adott terület helyzetértékelése, a prioritás szükségességének leírása.
- **Általános célok:** A prioritást megvalósító általános célok megfogalmazása.
- **Hatásindikátorok:** A prioritás általános hatásait jellemző indikátorok.
- **Intézkedések:** A prioritást megvalósító operatív programok leírása az alábbi szerkezetben:
 - Az intézkedés általános célja
 - Az intézkedés rövid leírása, tartalma
 - Célcsoport
 - Outputmutatók
 - Lehetséges projektek

²⁵ A megyei jogú város és a megye egyeztetései: 2016. augusztus 25. és szeptember 28. tájékoztató nap: 2016. szeptember 6.; Open Space konferencia 2016. október 24.; a foglalkoztatási stratégia és az akcióterv irányainak bemutatása, egyeztető fórum: 2016. december 2.

23. táblázat: A prioritásokhoz kapcsolódó intézkedések

PRIORITÁS	INTÉZKEDÉS
1. PRIORITÁS: MUNKAERŐ UTÁNPÓTLÁS BIZTOSÍTÁSA	1.1. Pályaorientáció, valamint az életpálya tervezés meghonosítása
	1.2. Szak - és felnőttképzés, valamint a felsőoktatás kereslet-vezérelt fejlesztése
	1.3. A munkatapasztalat szerzés támogatása
	1.4. Meglévő munkavállalók megtartása és újonnan betelepülő munkavállalók vonzása, a hazatérés ösztönzése
2. PRIORITÁS: MUNKAERŐ-PIACI SZEREPLŐK ALKALMAZKODÓKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	2.1. Foglalkoztathatóságot javító, kapcsolódó szolgáltatások és foglalkoztatást támogató programok ösztönzése, különösen a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben lévő csoportok számára
	2.2. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjainak foglalkoztatását segítő fejlesztések támogatása a munkaadók oldalán
	2.3. Munkaerő-piaci integrációt támogató humán szolgáltatásokat biztosító programok, szervezetek, intézmények tevékenységének támogatása
3. PRIORITÁS: FOGLALKOZTATÁS ÖSZTÖNZÉSE	3.1. Munkahely-teremtési akciók, programok
	3.2. Foglalkoztatást elősegítő vállalászási, önfoglalkoztatási, munkaadói tanácsadás, hálózatfejlesztés
	3.3. A munkahelyi rugalmasság ösztönzése
	3.4. Foglalkoztatási érzékenyítő programok, rendezvények
4. PRIORITÁS: FOGLALKOZTATÁSI PARTNERSÉG MŰKÖDTETÉSÉNEK TÁMOGATÁSA	4.1. Foglalkoztatási partnerség Irányító Csoport, illetve a paktum szervezet működésének kialakítása, fejlesztése
	4.2. A foglalkoztatási paktum működését befolyásoló belső és külső feltételek felmérése, (előrejelzések, gyorsjelentések), javaslatok megfogalmazása
	4.3. Hálózatépítés-partnerségi kapacitásépítés, szerepek, felelősségek tudatosítása a Paktumszervezeten belül
	4.4. Foglalkoztatási paktum szervezeti kapacitásainak és szolgáltatásainak fejlesztése

6.1. prioritás: Munkaerő utánpótlás biztosítása

Indoklás:

A jelenkor fiataljainak pályaválasztásában kevés tudatos elem található, leginkább a média, a szülők, barátok véleménye alapján történik a szakma-választás. Emiatt a tanulók nagy része nem a számára megfelelő képzést választja, nem lesz motivált a szakmai elsajátítására, nagy eséllyel nem helyezkedik el a szakmájában. A rendszerváltással megszűnt a pályaválasztást segítő intézményrendszer is. A 90-es évektől kezdődően az iskolák, pedagógiai intézetek és munkaügyi központok vállaltak fel egy-egy szeletet a nagyon sokrétű feladatból, de integrált rendszerük a mai napig nem alakult ki. A pályaválasztási előkészítő munka fő színtere az iskola, azonban a tapasztalatok alapján a képző intézményekben sem működik hatékonyan és hiányoznak a humánkapacitások is. A pályaválasztási és pályaaorientációs szolgáltatások nem kielégítőek, az elégtelen döntés-előkészítés pályaválasztási kudarchoz, hosszú távon lemorzsolódáshoz vezet(het). Jellemző, hogy a fiatalok a döntés eltolása érdekében inkább az általános képzésben folytatják tanulmányaikat, így pályaválasztási döntésük kitolódik. A szakképzés intézményeinek tanulói létszámkeretét ezért csak nehézségekkel sikerül feltölteni, gyakori, hogy akár hiányszakmákban is évekig nem tudnak osztályt, évfolyamot indítani.

Ugyanakkor a szak- és felnőttképzés nincs összhangban a munkaerő-piaci elvárásokkal, nehézkesen, sokszor csak az igények felmerülését követő több év elteltével képes reagálni a piac igényeire. Ugyanakkor az iskolák felszereltsége sem képes lépést tartani a technológiai fejlesztésekkel: anyagi és humán erőforrás kapacitáshiány miatt a képzések nem piacképesek, a tanárok, szakoktatók továbbképzésének biztosítása sem megoldott. Emiatt a szakképzésből kikerült fiatalok sem minden esetben vannak azzal a tudással felvértezve, amelyet a munkáltatók elvárnak. Mindez magával vonja a szakképzés megítélésének romlását, a szülők is egyre kevésbé támogatják gyermekeik szakmatanulását.

A munkaerő-igény kielégítése érdekében mind a helyi szakképzés, mind a helyi felsőoktatás átalakítására van szükség. A képzéseket a valós kereslethez kell igazítani, illetve a szakképzés eredményességét duális képzés előtérbe kerülésével érdemes elősegíteni. Emellett már a tanulmányok során szükséges az egyes hallgatók ösztönzése és támogatása. Nélkülözhetetlenek az olyan támogatások népszerűsítése és kibővítése, amelyek a terület munkaerőpiacán keresett (pl.: műszaki, természettudományos, élelmiszeripari, turisztikai) képzésben résztvevő főiskolai és egyetemi hallgatókat, valamint a békéscsabai középiskolák hiányszakmákban tanuló fiataljait támogatja.

A szakképzés mellett lényeges a megfelelő gyakorlat megszerzése a tanulmányok mellett vagy követően, ezért támogatni szükséges a munkatapasztalat-szerzés támogatását a fiatalok és a pályakezdők körében.

Mindezek mellett azonban elengedhetetlen, hogy a Stratégia megfogalmazzon a magasabban képzettek, illetve releváns szakmai tapasztalattal rendelkezők vonzása, helyben tartása szempontjából szükséges intézkedéseket is, annak érdekében, hogy a város megfelelő humán erő-kapacitással rendelkezzen a gazdaságfejlesztés, új befektetések ösztönzése terén.

Általános célok:

- Tudatos életpálya-tervezés meghonosodása
- Korai iskolaelhagyás (lemorzsolódás) csökkentése
- Térségi hiányszakmákra épülő oktatás ösztönzése
- Szakmunkás képzés megerősödése
- Szak- és felnőttképzés fejlesztése
- A térségben jelen lévő, vagy a későbbiekben megjelenő munkáltatók elvárásainak megfelelő munkaerő rendelkezésre állása
- Munkaerő-hiány csökkenése

Hatásindikátorok:

- Képzésben résztvevők aránya (%)
- Lemorzsolódottak arányának csökkenése (%)
- A piacképes szakképzettséggel rendelkezők aránya (%)
- A felnőttképzés keretében megvalósuló képzések száma (db)
- A képzésen résztvevők közül a hátrányos helyzetű aránya (%)
- Álláskeresőssel töltött időtartam csökkenése (nap, hónap)
- Foglalkoztatási szint (%)

6.1.1. intézkedés: Pályaorientáció, valamint az életpálya tervezés meghonosítása

Az intézkedés általános célja:

- Tudatosan tervezett térségi pályaorientáció meghonosítása
- A tanulói/szülői igények és a munkaerő-piaci lehetőségek összehangolása
- A hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, lemorzsolódás csökkentése

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A célok eléréséhez szükséges, hogy tudatosan tervezett térségi pályaorientáció valósuljon meg a paktumban résztvevő szervezetek együttműködésében (szülők, tanulók, vállalkozások, képzőintézmények, fenntartók stb.). Problémát jelent ugyanis, hogy a munkaerő-piacon jelenlévő munkavállalók, vagy potenciális munkavállalók a pályaválasztás és a munkára szocializálás időszakában nem sajátították el azokat az alapvető kompetenciákat és technikákat, amelyek a sikeres álláskereső és a munkaerő-piaci alkalmazkodás feltételeit jelentik. A megelőző tapasztalatok hiánya miatt nem terjedt el az a humán szolgáltatási forma, amely életpálya- és karriertervezési folyamatában, valamint szükség esetén pályakorrekciójában támogatná az egyént. Az uniós szakpolitikában ezt a komplex támogató szolgáltatási formát a LLL (Lifelong Learning- élethosszig tartó tanulás) koncepcióhoz kapcsolódóan LLG (Lifelong Guidance- életutat támogató pályaorientáció, tanácsadás) kifejezéssel jelölik.

A pályaorientáció elsősorban a helyi munkaadók érdekeltiségébe tartozó szakmákra és hiányszakmákra valósul meg, amelynek eszközei: gyárlátogatások, munkahelyek szervezett megtekintése, szakmák bemutatása, gyakornoki, ösztöndíj rendszerek indítása. Szükséges lenne a pályaválasztási és pályaorientációs tevékenység eszközrendszerének és szakmai hátterének felmérése és fejlesztése.

Célcsoport:

- Általános iskolák 7-8. osztályos tanulói
- Szakképzésben és egyéb középfokú- és felsőfokú intézményben tanuló diákok
- Pedagógusok, egyéb segítő szakemberek
- A köznevelés, a szakképzés és a felsőoktatás intézményei

Outputmutatók:

- A pályaválasztási, pályaaorientációs tanácsadásban részesülők száma (fő)
- A továbbképzéseken résztvevő pedagógusok és egyéb segítő munkatársak száma (fő)
- Pályaismertető kiadványok, rendezvények száma (db)
- Az iskolákban lebonyolított témával foglalkozó foglalkozások, szakkörök száma (db).
- Lemorzsolódás csökkenése (%)
- Az adott oktatási szintről továbbtanulók száma, aránya (fő és %)

Lehetséges projektek

- Célzott és összehangolt iskolai pályaaorientáció Békéscsabán és környékén
- Pályaaorientációt támogató tanácsadói hálózat létrehozása, egyénre szabott felméréssel.
- Pályakép kialakítása adott szakmák kapcsán (pályaismertető készítése)
- A pályaaorientációs tevékenységet végző pedagógusok és egyéb segítő munkatársak szakmai képzése továbbképzése, módszertani segítségnyújtás biztosítása
- Rendszeres tájékoztatók tartása az általános iskola végzős tanulói és szüleik számára a város munkaerő-piacáról, lehetőségeiről
- Helyi képzési és beiskolázási ismertető, szóróanyagok kidolgozása, lokális képzési portál létrehozása és működtetése

6.1.2. intézkedés: Szak - és felnőttképzés, valamint a felsőoktatás kereslet-vezérelt fejlesztése

Az intézkedés általános célja:

- A szakképzés minőségének javítása, hatékonyságának növelése
- A szakképzési kínálat és a munkaerő-piaci igények összehangolása
- A duális képzés népszerűsítése, elterjedésének támogatása
- A gyakorlati szakképzés fejlesztése
- A szakképzés-felnőttképzés integrált és átjárható rendszerének kialakítása
- A felsőoktatás és a munkaerőpiac szereplőinek szorosabb együttműködése
- A felsőoktatási erőforrás kapacitások integrálása és bekapcsolása a térség munkaerő-piaci igényeinek kielégítésében
- Felnőttképzési programok kialakításának támogatása
- Az egész életen át történő tanulás szemlélet ösztönzése

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A vállalkozások, intézmények fejlődése, magas színvonalú működése érdekében fontos a térség képzési-szakképzési kínálatának és a munkaerő-piaci igények összehangolása. Ez magában foglalja a munkaadói igényeknek megfelelő képzési szerkezet kialakítását, a képzések indításakor és a beiskolázásoknál az igazolt munkaadói igény elsődleges szempontként való figyelembevételét.

Meg kell valósítani a szakképzési centrumokon alapuló kereslet vezérelt szakképzésfejlesztést, különösen a szakmacsoportok számában és térségi hatásában való továbbfejlesztés, képzés feltételeinek alap- infrastruktúra fejlesztése, képzés feltételeinek eszközfejlesztése területén. Szükséges, hogy a munkaadók és vállalkozások intenzívebb bevonása valósuljon meg a gyakorlati szakképzésbe, amelynek egyik eszköze lehet a duális képzés népszerűsítése közép- és felsőfokú képzések esetében egyaránt. Mindehhez érdemes felmérni és tartós

együttműködést kialakítani az oktatás szereplőivel, a felsőoktatási és szakképzési intézmények erőforrásait kihasználni a képzési- és munkaerőpiac igényeinek kielégítése céljából.

Célcsoport:

- Általános iskolák 7-8. osztályos tanulói
- Szakképzésben és egyéb középfokú- és felsőfokú intézményben tanuló diákok
- Álláskereső és egyéb munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű lakossági csoportok
- Szakképzésben érdekelt egyéb szereplők (képző intézmények, pedagógusok, oktatók)

Outputmutatók:

- Szakképzésben résztvevők száma (fő)
- Duális képzésben résztvevő diákok száma (fő)
- Szakképzéssel együttműködő vállalkozások száma (db)
- Sikeres szakmai vizsgát tevők száma (fő)
- Munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, új képzési programok száma (db)
- Álláskeresőssel töltött időtartam csökkenése (nap, hónap)
- Akkreditált gyakorlati helyek számának növekedése (db)

Lehetséges projektek

- A szakképzésben tanulók lemorzsolódásának csökkentése
- Gyakorlati szakképzés modelljeinek kidolgozása a vállalkozások, munkaadók intenzív bevonásával
- Átképzési programok kidolgozása elavult vagy a munkaerőpiacon nem hasznosítható szakképzettséggel rendelkezők számára
- A munkaerő-piaci igényeknek megfelelő szakképzések kidolgozása, engedélyeztetése és beindítása
- Újszerű ösztöndíjrendszerek – kidolgozása a munkáltatók, az önkormányzatok és a fiatalok együttműködésével
- A középfokú- és felsőfokú intézmények közötti szorosabb együttműködés kialakítása, az átjárhatóság megkönnyítését szolgáló programok kidolgozása a továbbtanulni szándékozó fiatalok térségben tartása érdekében
- Munkaerő-piaci felmérések, előrejelzések, prognózisok kidolgozása különös tekintettel a képzési igényekre
- Szak- és felnőttképzés infrastrukturális, valamint szakmai-módszertani fejlesztése
- Pedagógusképzések, továbbképzések ösztönzése, támogatása
- Felsőoktatás képzési kínálatának bővítése, a térség profiljához igazodó elsősorban könnyűipari (nyomdaipar), logisztikai, élelmiszeripari, turisztikai és idegen nyelvű képzésekkel, valamint gépészmérnök, gépgyártás technológus, és mezőgazdasági termékfeldolgozó képzésekkel.
- Térségi pályakövetési rendszer a szakképzésből és a felsőoktatásból kikerültekről

6.1.3. intézkedés: A munkatapasztalat szerzés támogatása**Az intézkedés általános célja:**

- Munkatapasztalat szerzés támogatása
- A fiatalok számára az elhelyezkedést, munkába állást segítő kompetenciák oktatása
- Az szakképzés és a munkaerőpiac közötti híd megteremtése
- A pályakezdők lehetőségeinek kiterjesztése

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A pályakezdők gyakorlati tapasztalat és megfelelő munkavállalási kultúra elsajátítása nélkül nehezen tudnak elhelyezkedni. Ugyanez igaz a tartós álláskeresőkre, valamint az elavult szakképesítéssel rendelkezőkre. A fiatalok esetében a munkatapasztalatok tanulmányi időszakban való megszerzésére kell koncentrálni (megelőzés-felkészítés- munkára nevelés), míg a többi célcsoport esetében az újra munkába állás személyi feltételeit kell megteremteni.

Eszközök lehetnek: kötelező és nyári gyakorlatok, gyakornoki programok, projektekben való részvétel, munkaadók által meghatározott szakdolgozati témák kidolgozása, önkéntes munka, állásrotáció, tranzitfoglalkoztatás, diákmunka támogatása, mentorálás, álláskeresői technikák oktatása, átképzések, vagy elavult ismeretek aktualizálása és ezek munkahelyi kipróbálása stb.

Célcsoport:

- Szakképzésben és egyéb középfokú- és felsőfokú intézményben tanuló diákok
- Álláskereső és egyéb munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű lakossági csoportok
- Pedagógusok, mentorok és egyéb segítő szakemberek
- A köznevelés, a szakképzés és a felsőoktatás intézményei

Outputmutatók:

- Munkatapasztalat szerzést támogató együttműködési megállapodások száma (db)
- Duális képzésben résztvevő diákok száma (fő)
- Szakképzéssel együttműködő vállalkozások száma (db)
- Akkreditált gyakorlati helyek számának növekedése (db)
- Álláskeresőssel töltött időtartam csökkenése (nap, hónap)
- Munkahely-látogatások száma (munkahelyek, alkalmak, vagy bevont diákok/hallgatók száma)

Lehetséges projektek

- A pályakezdő fiatalok számára munkatapasztalat szerzést biztosító munkahelyek felkutatása
- Gyakorlati helyek akkreditálásának támogatása
- Munkáltatói nyílt napok (szervezett formában, előzetes felmérés alapján)
- Újszerű ösztöndíjrendszerek – kidolgozása a munkáltatók, az önkormányzatok és a fiatalok együttműködésével
- Rendszeres tájékoztatók tartása a programokról, lehetőségekről tanulók és szüleik, illetve a felsőoktatásban tanuló hallgatók számára a város munkaerő-piacáról, lehetőségeiről
- Önkéntes munka lehetőségének megteremtése

6.1.4. intézkedés: Meglévő munkavállalók megtartása és újonnan betelepülő munkavállalók vonzása, a hazatérés ösztönzése

Az intézkedés általános célja:

- Meglévő munkavállalók megtartása különböző támogató, ösztönző rendszerek bevezetésével
- A munkavállalást gátló szociális és közlekedési szolgáltatási hiányok leküzdése, a térség adottságainak megfelelő szolgáltatási rendszerek kialakítása
- A városban tapasztalható munkaerő-hiány csökkentése

- Külföldre, vagy az ország más térségébe elvándorolt munkavállalók hazatérésének ösztönzése
- A térség munkaerő-vonzókéességének növelése, új munkavállalók térségbe vonzása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

Az átalakuló munkaerőpiac igényeit jelenleg a térség munkaerő kínálata nem képes kiszolgálni: nem csupán a szakképzett, de a szakképzettséget nem igénylő munkakörök betöltése is egyre nagyobb problémát jelent. Problémát jelent ugyanakkor a külföld és a környező térségek munkaerő-elszívó hatása.

A foglalkoztatási lehetőségek településenként differenciáltak, ezért a helyi munkaerő egy része kénytelen megélhetése érdekében naponta ingázni. A napi közlekedés mértéke elsősorban a munkahelyek koncentrátságával, az elérhető jövedelem nagyságával, a közlekedési viszonyokkal és a településszerkezettel függ össze. A magas ingázói arány miatt a munkába állás másik fontos háttérszolgáltatása a közlekedés. A térség közúti hálózata megfelelő sűrűségű, a települések közti összeköttetés és a főutak elérése azonban csak kevésbé biztosított. Mindemellett vannak települések is, amelyek megközelítése periférikus fekvésük miatt nehezebb. A sikeres munkavállalás érdekében meg kell valósítani az ingázás feltételeinek javítását az egyéni és közösségi közlekedés fejlesztésével. Ennek eszközei lehetnek a közlekedési társaságok és paktum partnerek közötti koordináció, közösségi közlekedés koordinációja.

Az intézkedés másik sarkalatos pontja az új munkavállalók térsége csábítása, illetve a korábban elvándorolt munkavállalók hazatérésének ösztönzése. Mindezek különféle szolgáltatások és támogatások (pl.: lakhatás, társadalmi, kulturális lehetőségek biztosítása, munkavállalás vonzóvá tétele) megvalósítható.

Célcsoport:

- A térség munkavállalói, különösen az ingázók
- Korábban elvándorolt térségi lakosok
- Más településekről, területekről érkező munkavállalók
- A térség foglalkoztatói

Outputmutatók:

- Foglalkoztatottsági létszám növelése (fő)
- Lakosságszám növekedése (betelepülők) (fő)
- Elkészült mobilitási térkép (db)
- Lezajlott közlekedési egyeztetések száma (db)
- Bevont partnerek száma (db)
- Elindított új közlekedési szolgáltatások száma (db)

Lehetséges projektek

- Átfogó térségi mobilitási térkép készítése, a meglévő közlekedési szolgáltatások feltérképezése, illetve a hiányzó szolgáltatási igények felmérése.
- A munkavállalók migrációjának utazási nehézségeinek feltárása, a foglalkoztatóknak az utazási problémákkal kapcsolatos tevékenységeinek összehangolása.
- A releváns szereplők (önkormányzatok, közlekedési társaságok, egyéni közlekedők, szociális szolgáltatók, iskolajáratokat üzemeltetők, autóbust/kisbuszt üzemeltető vállalkozások stb.) közötti partnerség-építési akció végrehajtása
- Kistérségi közösségi közlekedés-fejlesztési modellprojekt megvalósítása (meglévő szolgáltatások összehangolása, új szolgáltatások indítása, egyéni közlekedés-szervezés Internetes támogatása stb.).

- Békéscsabára költözést támogató programok
- „Békéscsaba visszavár”- hazaköltözést támogató programok, támogatások
- Békéscsaba Megyei Jogú Város és a térségben lévő munkáltatói brandjének támogatása, népszerűsítése

6.2. prioritás: Munkaerő-piaci szereplők alkalmazkodóképességének fejlesztése

Indoklás:

Az elmúlt két évtizedben a gazdaságban és a társadalomban lezajlott folyamatok következtében jelentősen megváltozott a népesség gazdasági aktivitása. Szűkült a munkaerőpiac, módosult a foglalkoztatás struktúrája és megjelent a munkanélküliség. A népesség öregedése és a korai nyugdíjazás lehetőségeinek megteremtődése pedig az inaktív állományát szélesítette ki, növelve ezzel együtt a társadalomra háruló terheket. Ugyanakkor a változó gazdasági helyzetben a munkaerőpiac is jelentősen átalakult a közelmúltban: a gazdasági beruházásoknak köszönhetően új munkahelyek jöttek létre, amely igényeket nem, vagy csak nehézségekkel képes a munkaerőpiac kiszolgálni. Emiatt szükséges a munkaerőpiacon potenciálisan munkát vállalni tudók speciális igényeit is szem előtt tartó fejlesztéseket eszközölni a foglalkoztatók oldalán is.

A munkaerő-piaci igények és lehetőségek kihasználása érdekében szükséges a térség munkáltatóit és munkavállalóit alkalmassá tenni a megváltozott körülményekhez történő alkalmazkodás elősegítése érdekében. A munkahely-teremtési akciók, a munkahelyi rugalmasság ösztönzése, valamint a foglalkoztatást elősegítő programok és tanácsadói hálózatok kialakítása mind a foglalkoztatási lehetőségek kiaknázását segítik. Felértékelődik a munkavállalói igényeknek, elvárásoknak való megfelelés, mint az atipikus foglalkoztatási formák biztosítása, a hátrányos helyzetben lévő (potenciális) munkavállalók munkahelyi szükségait kielégítő beruházások, fejlesztések, valamint az önfoglalkoztatóvá válás támogatása.

Részben szakmapolitikai és finanszírozási okokból nem működnek integrált munkaerő-piaci szolgáltatások, amelyek Európa számos országában sikeresen segítik a hátrányos helyzetűek (re)integrációját. Nincsenek összekapcsolva a leendő munkahely/munkakör betöltése érdekében szükséges képzési, mentális, egyéb felkészítési szolgáltatások. Általános gyakorlat, hogy a szolgáltatások, programok a munkaerő-piaci igények helyett a megszokott rutinok alapján nyújt képzési támogatást és más munkába állást segítő humán szolgáltatásokat az egyéneknek.

A szolgáltatásokat biztosító szervezetek ugyanakkor nincsenek felkészülve a megváltozott munkaerő-piaci tendenciákra: a térségben egyre jellemzőbb a munkaerőhiány, amely a korábbi gyakorlat alapján nem, vagy csak nehezen kezelhető. Mindeközben a meglévő munkavállalók megtartása is komoly nehézséget jelent a munkáltatóknak: bérverseny, a munkavállalók ingázása, vagy a térségbe vonzása olyan problémák, feladatok, amelyek megoldása csak térségi összefogással, kooperációval lehetséges.

Általános célok:

- Foglalkoztatási szint növekedjen
- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok foglalkoztatásának támogatása
- A sikeres munkavállalást elősegítő humán szolgáltatások integrálódott és problémaorientált működése
- A hátrányos helyzetű munkavállalók tartós, adózott munkalehetőséghez juttatása

Hatásindikátorok:

- Foglalkoztatási ráta célcsoportonként (%)
- Gazdasági aktivitási ráta célcsoportonként (%)
- Inaktívak arányának csökkentése (%)

6.2.1. intézkedés: Foglalkoztathatóságot javító, kapcsolódó szolgáltatások és foglalkoztatást támogató programok ösztönzése, különösen a munkaerő-piacon hátrányos helyzetben lévő csoportok számára

Az intézkedés általános célja:

- A munkanélküliek és más hátrányos helyzetű célcsoportok számára integrált szolgáltatások nyújtása szektorközi - együttműködéssel (oktatási, képzési, szociális, munkaügyi, egészségügyi szolgáltatások integrálásával), amely célja a tartós munkaerő-piaci helytállás biztosítása
- Munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolása, az álláskereső és a foglalkoztatók egymásra találásának támogatása
- Szociális ellátásokról, szociális gazdaságfejlesztésről, munkalehetőségekről, képzésekről, foglalkoztatási célú forrásokról, munkaerő-piaci programokról szóló tájékoztatás
- Társadalmi felzárkózás elősegítése a munkaerő-piaci integráció érdekében.

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

Jelen térségben is megjelenik az a probléma, amely országos szinten is igen jellemző, miszerint a leginkább rászorulókat nem éri el a munkaerő-piaci szolgáltatások, az integrált munkaerő-piaci szolgáltatások pedig nem elérhetőek a hátrányos helyzetű célcsoportok számára.

A foglalkoztatási információnyújtás célja, hogy elősegítse az elhelyezkedést és az üres álláshelyek betöltését. Az információnyújtás a foglalkozásokra, a térségben elérhető képzésekre, a régió, a megye, valamint a térség munkaerő-piaci helyzetére, a munkaerő-kereslet és kínálat helyi jellemzőire vonatkozó információk nyújtását, a foglalkoztatást elősegítő támogatások és a munkanélküli ellátásokra vonatkozó lehetőségek ismertetését, továbbá a foglalkoztatással összefüggő jogszabályokkal kapcsolatos tájékoztatást és az azokról szóló ismertetők átadását tartalmazza. A foglalkoztatásról, munkalehetőségekről és kapcsolódó szociális szolgáltatásokról azonban nem minden rászoruló kap információt.

Az intézkedés keretében össze kell kapcsolni a különböző életvezetési - szociális-oktatási/képzési-foglalkoztatási szolgáltatásokat, és az érintett szolgáltatók együttműködésében (felnőttképzők, állami foglalkoztatási szervezet, civil szolgáltatók, stb.) egyéni fejlesztési terveket készíteni és végrehajtani, amelyek kiinduló pontja, hogy hova szeretnék eljuttatni az egyént. A munkaadóknál feltérképezett konkrét munkalehetőségekből kell kiindulni, és ezek kihasználása érdekében kell felvonultatni a rendelkezésre álló eszköztárat. A fejlesztési tervek kidolgozását a leendő munkáltató bevonásával és jóváhagyásával kell elkészíteni. A felkészítést képzési-mentális/pszichés-egészségügyi-életvezetési-foglalkoztatási területeken kell elvégezni annak érdekében, hogy tartós munkába állás valósuljon meg a célcsoport körében.

Célcsoport:

- Álláskereső vagy a munkaerőpiactól tartósan távol lévő személyek
- Térségi munkaadók és vállalkozások

- Hátrányos helyzetű csoportok, különösen roma nemzetiséghez tartozók, megváltozott munkaképességűek, GYES-en, GYED-en lévő szülők, tartós álláskereső, idősök

Outputmutatók:

- Végrehajtott információs napok száma (db)
- Tanácsadásban résztvevők száma (fő)
- A tanácsadási szolgáltatási rendszerbe belépő szervezetek száma (fő)
- A tanácsadási és egyéb humán szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)
- Foglalkoztatást támogató elérhető szolgáltatások, programok száma (db)
- A szolgáltatásokat igénybe vevő hátrányos helyzetű csoportok aránya (%)

Lehetséges projektek

- Munkaerő-piaci szolgáltatások biztosítása a hátrányos helyzetű személyek számára
- Mentorhálózat kialakítása
- Foglalkoztatást támogató szolgáltatások, programok kidolgozása (pl.: gyermekfelügyelet biztosítása)
- Községi szolgáltatások biztosítása (pl.: szabadidős tevékenységek, közösségfejlesztés)
- Az integrált humán szolgáltatások rendszerének kidolgozása, modell projekt végrehajtása
- A kiemelt célcsoportokra (pl. nők, megváltozott munkaképességűek és fogyatékosok, romák) mentori rendszer, segítő hálózat fejlesztése
- Foglalkoztatást elősegítő információs rendszer kiépítése és üzemeltetése („OKOS pontok”)
- Foglalkoztathatóságot növelő kompetenciafejlesztő programok kidolgozása és biztosítása (pl.: alapkompenciák elsajátítása, alapkörű végzettség megszerzése)

6.2.2. intézkedés: Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjainak foglalkoztatását segítő fejlesztések támogatása a munkaadók oldalán**Az intézkedés általános célja:**

- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkaerő-piaci integrációjának elősegítése
- Foglalkoztatást segítő fejlesztések, beruházások támogatása
- Foglalkoztatási szemléletformálás ösztönzése

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A munkaerő-piaci kereslet kielégítése céljából egyre nagyobb jelentőségre tesz szert a potenciális munkavállalók feltérképezése és munkaerő-piaci integrációja. Problémát jelent ugyanakkor, hogy a speciális igényekkel, feltételekkel bíró munkavállalókkal szemben nagy az előítélet, sok helyen a foglalkoztatásukhoz nélkülözhetetlen személyi és infrastrukturális feltételek is hiányoznak. Jelen intézkedés elsődleges célja a hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci helyzetének javítása, az esélyegyenlőség elősegítése, foglalkoztatásuk támogatása.

Célcsoport:

- Foglalkoztatottak

- Hátrányos helyzetű munkavállalók, különösen: nők, megváltozott munkaképességű személyek, idősök, tartós álláskereső, pályakezdők, roma nemzetiséghez tartozók, Gyesről, Gyedről, ápolási díjról visszatérők, közfoglalkoztatásban résztvevők

Outputmutatók:

- Hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatási aránya (%)
- Témával kapcsolatban tartott képzések, ismeretterjesztő előadások, rendezvények száma (db)
- A cél érdekében megvalósult beruházások, fejlesztések összege (Ft)

Lehetséges projektek

- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok foglalkoztathatóságának feltárása, programok, modellek kidolgozása
- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok foglalkoztatását támogató programok, szolgáltatások biztosítása
- Érzékenyítő tréningek, rendezvények, továbbképzések speciális szükségletű munkavállalók foglalkoztatásával kapcsolatban
- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok foglalkoztatását támogató programokhoz kapcsolódó beruházások, fejlesztések
- Munkahelyi beilleszkedést támogató modell-program kidolgozása speciális igényű munkavállalók számára
- Társadalmi és vállalati felelősségvállalás (CSR) ösztönzése

6.2.3. intézkedés: Munkaerő-piaci integrációt támogató humán szolgáltatásokat biztosító programok, szervezetek, intézmények tevékenységének támogatása

Az intézkedés általános célja:

- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkaerő-piaci integrációját elősegítő programok, szolgáltatások támogatása
- Humánerőforrás és intézményi kapacitásbővítés

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A növekvő munkaerő-piaci kereslet kielégítése céljából egyre nagyobb jelentőségre tesz szert a potenciális munkavállalók feltérképezése és munkaerő-piaci integrációja. Ezen szolgáltatásokat biztosító személyek, szervezetek, programok és intézmények azonban gyakran erőforrás és kapacitáshiánnyal küzdenek a feladatok ellátása során. Pedig közvetítő szerepük a (potenciális) munkavállalók és foglalkoztatók közötti kapcsolat kialakításában, koordinációjában, valamint az érdekek összeegyeztetése során rendkívül fontos. Ezért a Foglalkoztatási Stratégia megvalósítása érdekében szükséges ezen tevékenységek támogatása.

Célcsoport:

- Munkaerő-piaci és szociális ellátórendszer szereplői
- Civil szervezetek
- Humán szolgáltatásokat nyújtók

Outputmutatók:

- Hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatási aránya (%)
- Foglalkoztatást elősegítő humán szolgáltatásokat igénybevevők száma (fő)
- A cél érdekében megvalósult beruházások, fejlesztések összege (Ft)

Lehetséges projektek

- Humán szakemberek képzése, továbbképzése a térségi sajátosságok figyelembevételével
- Térségi szakember és mentorhálózat kialakítása
- Roma mentor program
- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok foglalkoztatását támogató programok, szolgáltatások biztosítása
- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok foglalkoztatását támogató programokhoz kapcsolódó beruházások, fejlesztések
- Civil szervezetek szerepét ösztönző támogatások a foglalkoztatás elősegítése területén (pl.: „Civil ház” kialakítása)

6.3. prioritás: Foglalkoztatás ösztönzése

Indoklás:

Nagy fontosságú a mai gazdasági környezetben az együttműködés, a partnerség, amivel a méretgazdaságosság a koncentráció káros munkaerő piaci és egyéb hatásaitól részben mentesítve oldható meg. A klaszterek létrejötte és működőképessé válása a térség vállalkozásai számára egyrészt egy részben közös, magasabb értéket képező tudást, azon belül pedig az innovációs tevékenységek erősödését, annak megjelenését jelenti.

A foglalkoztatást ösztönző tervezett fejlesztések első sorban a munkaerő-piaci rugalmasság növelésére, a be nem jelentett munkavállalás visszaszorítására, a munkaegészségügy és munkabiztonság fejlesztésére irányulnak a nemzeti foglalkoztatási stratégiával összhangban. A munkaerő-piaci rugalmasság növelése keretében a rugalmas foglalkoztatás ösztönzését és a kisgyermekes rugalmas, napközbeni ellátásának fejlesztése lehet a cél. A be nem jelentett munkavállalás visszaszorítása érdekében az új munkahelyek létrejöttének támogatása, a munkavállalók és munkáltatók tájékozottságának növelését fogalmazhatjuk meg elsődleges törekvésként. A munkaegészségügy és munkabiztonság fejlesztése révén a megváltozott munkaképességű személyek és egyéb speciális igényekkel rendelkező csoportok foglalkoztatását segíthetik elő, amelyet tovább támogathat a munkavállalók és munkáltatók célzott tájékoztatása is.

Általános célok:

- Foglalkoztatást ösztönző programok kialakítása
- Munkahelyek teremtése
- A térség tökevonzó képességének javítása, munkahelyteremtéssel járó befektetések ösztönzése
- Befektetés-ösztönző térség és térségmarketing

Hatásindikátorok:

- Foglalkoztatási szint (%)
- Álláskeresővel töltött időtartam csökkenése (nap, hónap)
- Létrehozott munkahelyek száma (db)
- Munkahelyteremtő beruházások nagysága (Ft)

6.3.1. intézkedés: Munkahely-teremtési akciók, programok

Az intézkedés általános célja:

- A munkahely-teremtést támogató programok megvalósítását lehetővé tevő erőforrások koncentrált felhasználása
- A térségben meglévő munkahely-teremtési lehetőségek felkutatása és kihasználása, munkahely-teremtő beruházások megvalósítása
- Fenntartható helyi munkahelyek teremtése
- Munkahely-teremtést szolgáló tanácsadási és egyéb szolgáltatások biztosítása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A munkahely teremtési lehetőségeknél fontos figyelembe venni a térség erősségeit, és ezen erősségekre alapozva kialakítani a munkahely-teremtési lehetőségeket.

Fontos feladat a meglévő ipari parkok, iparterületek lehetőségének kihasználása, fejlődő vállalkozások vonzása és letelepítése. A paktum partnerség koordinációjában a munkahelyteremtések emberi erőforrás hátterének biztosítása is megtörténik az alkalmazandó munkavállalóknak nyújtott toborzási tevékenységgel, a munkaerő-piaci integrációt támogató munkaerő-piaci, valamint a munkára felkészítési, átképzési szolgáltatásokkal.

Célcsoport:

- Helyi bejegyzésű és érdekeltségű vállalkozások
- Önfoglalkoztatók
- Vállalkozóvá válni kívánó magánszemélyek, álláskereső

Outputmutatók:

- A fejlesztésekbe bevont vállalkozások száma (db)
- A vállalkozások által végrehajtott munkahely-teremtési célú beruházások nagysága (Ft)
- Feltárt új vállalkozási területek száma (db)
- Képzésben részt vett munkavállalók száma, akik elhelyezkedtek a képzést követően (fő)
- Létrehozott munkahelyek száma (db)
- Létrehozott zöld munkahelyek száma (db)

Lehetséges projektek

- Foglalkoztatás-bővítést eredményező vállalkozási területek feltárása
- Új vállalkozások üzleti terveinek elkészítése, meglévő vállalkozások fejlesztési programjának kidolgozása, tanácsadás biztosítása
- Munkahelyteremtő beruházások végrehajtása

6.3.2. intézkedés: Foglalkoztatást elősegítő vállalkozási, önfoglalkoztatási, munkaadói tanácsadás, hálózatfejlesztés

Az intézkedés általános célja:

- A meglévő mikro, kis- és középvállalkozások fejlesztése, új vállalkozások létrehozásának ösztönzése
- A vállalkozói kultúra fejlesztése
- A vállalkozások együttműködésének ösztönzése, hálózatosodása

- Vállalkozási tevékenység támogatása, kapcsolódó szolgáltatások biztosítása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A vállalkozási tanácsadás célja potenciális vállalkozók és vállalkozási tevékenységet folytatók szakmai ismereteinek bővítése, a kisvállalkozások versenyképességének növelése, továbbá a hátrányos helyzetű és kisebbségi csoportok gazdasági szerepvállalásának elősegítése. Mindezen keresztül hozzájárulás a munkahelyteremtéshez. A fenntartható civil szektor erősítése tanácsadással és képzéssel.

Az intézkedés másik fontos területe a vállalkozások közötti hálózathálófejlesztés. Az együttműködésben rejlő előnyök jelenleg nem kihasználva. A foglalkoztatási paktumon belül kezdeményezni kell a résztvevő vállalkozások és más szervezetek tevékenységi körének, szolgáltatásainak, termékeinek megismertetését, ezáltal is elősegítve a szervezett kapcsolatok kialakítását. Fontos megvizsgálni, hogy a térségben lévő nagyvállalatok beszállítói láncába milyen módon kapcsolódhatnak be helyi mikro-, kis- és középvállalkozások. A klaszter menedzsment szervezetekkel együttműködésben szükséges az intézkedést megvalósítani.

Célcsoport:

- Térségi mikro- és kis és közép-vállalkozások
- Nagyvállalatok
- Vállalkozást indítani szándékozó magánszemélyek

Outputmutatók:

- A szolgáltatási hiányterületeken elindított új vállalkozások száma (db)
- A tanácsadási programokba bevont vállalkozások száma (db)
- A vállalkozói kultúra oktatását bevezető iskolák száma (db)
- Együttműködési programokban résztvevő vállalkozások száma (db)
- Feltárt szolgáltatási hiányterületek száma (db)

Lehetséges projektek

- Innovatív vállalkozásszervezési formák kialakítása, modell-programok megvalósítása
- Meglévő vállalkozások foglalkoztatás-bővítésének támogatása (tanácsadás, támogatott munkahelyek)
- Szolgáltatási szükségletek feltérképezése, és vállalkozásfejlesztési program indítása
- Térségi vállalkozói klub létrehozása
- Vállalkozási ismeretek elsajátítását célzó továbbképzések
- Vállalkozási ismeretek oktatása a középfokú képzésben, valamint a felsőoktatásban
- Vállalkozási tanácsadás nyújtása a foglalkoztatási paktum menedzsment szervezet bázisán

6.3.3. intézkedés: A munkahelyi rugalmasság ösztönzése**Az intézkedés általános célja:**

- Atipikus foglalkoztatási formák népszerűsítése
- Munkavállalói kompetenciák fejlesztése
- Munkaerő-piaci változások előrejelzése, az azokhoz történő alkalmazkodást támogató szolgáltatások, programok kidolgozása és biztosítása

- Rugalmas foglalkoztatás megvalósítása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A munkaerő-piaci rugalmasság a munkaerőpiac szereplőinek a társadalmi, gazdasági, technikai változásokhoz való alkalmazkodóképességét jelöli. A rugalmasság növelésének igénye mind a munkáltatói, mind a munkavállalói oldalon megjelenik: előbbiek a termelés igényekhez, illetve az üzleti ciklusaikhoz való alkalmazkodást célozzák, utóbbiak munkavállalási hajlandóságát pedig magánéleti szükségleteik és életciklusuk határozzák meg.

A foglalkoztatás rugalmas módjaival mind a keresleti, mind a kínálati oldalon potenciális „tartálékok” szabadíthatók fel, ami növelheti a foglalkoztatottak számát. Vállalati oldalról a rugalmas foglalkoztatás növelheti a gazdasági alkalmazkodóképességet és ezáltal a versenyképességet is, a működéshez igazított rugalmas munkaszervezési módszerek elsajátítása révén. Másrészt a munkavállalói oldalon több olyan csoport is van a munkaerő-piacon, amely valamilyen oknál fogva nem tud, vagy nem akar hagyományos foglalkoztatási formában elhelyezkedni kisgyermek nevelése, idős hozzátartozó gondozása, vagy oktatásban való részvétel miatt.

Fontos kiemelni, hogy a nem hagyományos foglalkoztatási formákban való munkavégzés a munkaerő-piac rugalmasságnak csupán egyik eleme. A munkáltatók szempontjából a foglalkoztatás rugalmasságának fontos része a munkaszervezés rugalmassága, a munkakörök és egyes szervezeti egységek közötti gyors átmenetek biztosítása, a munkatársak távolléte esetére a helyettesítések megoldása, a termelési igények és a munkavállalók preferenciái alapján összeállított munkarendek, valamint az egyéni élethelyzeteket (pl. kisgyermek vagy egyéb gondozásra szoruló hozzátartozó ápolása, oktatásban, képzésben való részvétel, betegség stb.) megfelelően és rugalmasan kezelni képes humánpolitika kialakítása.

A változás és szerkezetváltás előrejelzését és megfelelő kezelését előnyben részesítő politikák megléte minden fontos szinten (nemzeti, regionális, helyi és ágazati) nélkülözhetetlen. Az előrejelzések segítik a várható munkaerő-piaci folyamatokhoz történő hatékonyabb alkalmazkodást, illetve a változásokra való reagálás gyorsítását.

Célcsoport:

- Vállalkozások, munkáltatók
- Munkavállalók,
- Álláskeresők

Outputmutatók:

- Témával kapcsolatban tartott képzések, ismeretterjesztő előadások, rendezvények száma (db)
- A cél érdekében megvalósult beruházások, fejlesztések összege (ft)
- Rugalmas foglalkoztatás keretében elhelyezkedett munkavállalók száma (fő)
- Rugalmas foglalkoztatást támogató kidolgozott programok, szolgáltatások száma (db)

Lehetséges projektek

- Rugalmas foglalkoztatás megvalósítását biztosító feltételek feltárása
- Innovatív projektek megvalósítása

- Foglalkoztatást támogató speciális szolgáltatások (pl.: gyermekellátási, gyermekfelügyeleti programok a munkahelyeken) kidolgozása és biztosítása
- Rugalmas foglalkoztatást megvalósító modellek, programok (pl.: innovatív munkaszervezési megoldások, munkarend és munkaidő beosztás)
- Programok kidolgozását támogató tanácsadói és szakértői rendszer kiépítése
- Rugalmas foglalkoztatást népszerűsítő rendezvények, továbbképzések
- Atipikus foglalkoztatási formák terjesztése, feltételeinek biztosítása (pl.: közösségi munkaállomás iroda)

6.3.4. intézkedés: Foglalkoztatói érzékenyítő programok, rendezvények

Az intézkedés általános célja:

- Foglalkoztatói tájékoztatást és attitűdformálás szolgáló információk eljuttatása, programok szervezése, rendezése
- Speciális igényű munkavállalók munkaerő-piaci integrációjának elősegítése
- Munkáltatói előítélek csökkentése

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A fogyatékos és a megváltozott munkaképességű emberek csoportja nagyon sokrétű, eltérő képességekkel, adottságokkal rendelkezik. Nagyon heterogén társadalmi csoportról van szó, akik teljesen más igényekkel, készségekkel és képességekkel rendelkeznek. Jelentős arányuk munkavállalásra alkalmas, azonban a foglalkoztatók ismereteik hiánya, vagy pontatlansága miatt eleve elutasítják a foglalkoztatásuk lehetőségét.

Számos ok indokolja, hogy a fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának száma növekedjen. Mindenekelőtt fontos lenne az esélyegyenlőségük érvényesülése miatt és a társadalmi kirekesztődésük ellen. Munkavállalásukkal emelhető lenne a foglalkoztatási szint és megvalósulhatna munkaerő-piaci (re)integrációjuk. Foglalkoztatásuk nem csak az egyén személyes életére van pozitív hatással, de a szociális ellátó rendszer kiadásait is csökkentheti.

Mindezek miatt olyan intézkedések támogatása szükséges, amely elősegíti a megváltozott munkaképességű és egyéb speciális igényű munkavállalók foglalkoztatásának lehetőségét.

Célcsoport:

- Vállalkozások,
- Munkáltatók
- Munkavállalók, álláskereső
- Szociális szakemberek és egyéb segítő szolgáltatásokat biztosítók

Outputmutatók:

- Témával kapcsolatban tartott képzések, ismeretterjesztő előadások, rendezvények száma (db)
- A cél érdekében megvalósult beruházások, fejlesztések összege (ft)
- Elhelyezkedett speciális igényű munkavállalók száma (fő)
- Megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatását támogató kidolgozott programok, szolgáltatások száma (db)

Lehetséges projektek

- Innovatív projektek megvalósítása
- Foglalkoztatást támogató speciális szolgáltatások (pl.: mentor program) kidolgozása és biztosítása
- Programok kidolgozását támogató tanácsadói és szakértői rendszer kiépítése
- Érzékenyítő tréningek, rendezvények, továbbképzések foglalkoztatóknak
- Munkahelyi beilleszkedést támogató modell-program kidolgozása speciális igényű munkavállalók számára
- Társadalmi és vállalati felelősségvállalás (CSR) ösztönzése
- Akadálymentesítés támogatása

6.4. prioritás: Foglalkoztatási partnerség működtetésének támogatása

Indoklás:

A sikeres és hatékony foglalkoztatási partnerségek jól működő szervezeti és személyes vezetéssel igényelnek. A partnerséget vezető szervezetnek ügyelni kell arra, hogy elsődleges feladata a megfelelő környezet és feltételek megteremtése a partnerség hatékony működéséhez, valamint a helyi partnerek aktivizálása, bevonása és az információáramlás biztosítása. A paktum menedzsmentnek elkötelezettséget kell mutatnia a partnerség irányába, és a közösségi érdekeket a szervezeti érdekek felé emelni. A paktum menedzsmentnek és a fejlesztésben résztvevő partnereknek megfelelő pénzügyi stabilitással és a szükséges infrastrukturális és humán feltételekkel is rendelkezniük kell. A Stratégia sikeres végrehajtásához a meglévők működtetése mellett új partnerségi kapcsolatokat is kell létrehozni, a kölcsönös bizalmat felépíteni, amely sok időt és energiát igénylő tevékenység.

Az együttműködés módját, technikáit a menedzsment szervezet vezetésével ki kell dolgozni, de mindezek előtt meg kell ismerni a tagok tevékenységét, céljait, és segíteni kell nekik, hogy hatékonyan tudjanak részt venni a partnerségi munkában és közreműködni a paktum céljainak megvalósításában.

A Stratégia akkor valósulhat meg eredményesen, ha az egyes akcióterületeket a paktum tagok (kiegészülve külső szervezetekkel) gondozzák, felelősséget vállalnak ezekért. Az intézkedések közül az lesz sikeres, amelynél az „örökbefogadók” gondoskodnak arról, hogy a leírt elképzelések valóra váljanak. Ennek érdekében a paktum szervezetrendszerén belül szükséges munkacsoportok létrehozása. Ezek a munkacsoportok kézben tartják az adott terület fejlesztéseit, kidolgozzák a projekteket, és közreműködnek a megvalósításban. Tagjaik projektgazdaként, partnerként, vagy szakértőként vesznek részt a fejlesztésekben.

Általános célok:

- A foglalkoztatási paktum menedzsment szervezetének megerősítése
- A paktum partnerség fejlesztése, a partnerek szerepének tudatosítása
- A Stratégia gyakorlati megvalósításának segítése szervezetfejlesztési lépésekkel
- Stratégiai tervezési szemlélet meghonosítása a paktum tagok körében
- A paktum projekt várható és megvalósított eredményeinek világos kommunikációja

Hatásindikátorok:

- Új foglalkoztatási partnerségi kapcsolatok kialakulása (db)
- A menedzsment tevékenysége révén végrehajtott projektek száma, a megszerzett külső források nagysága (db, Ft)
- Helyi foglalkoztatási projektek számának növekedése (db)

6.4.1. intézkedés: Foglalkoztatási Partnerség Irányító Csoport, illetve a paktum szervezet működésének kialakítása, fejlesztése

Az intézkedés általános célja:

- A Foglalkoztatási Stratégia és az azt támogató Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum projekt sikeres megvalósításának biztosítása
- A paktumszervezet különböző formációinak szerepének, feladatainak és kompetenciahatárainak tisztázása, a folyamatok és eredmények dokumentációs és megvalósítási feladatainak támogatása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A Foglalkoztatási Stratégia és annak megvalósítását támogató Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum projekt megvalósításának és működtetésének letéteményese az Irányító Csoport. Ezért nélkülözhetetlen, hogy annak működése, szereplőinek feladatai tisztázásra kerüljenek. Jelen intézkedés legfontosabb célja a működtetéshez szükséges dokumentáció létrehozása és a Csoport munkájának szakmai és infrastrukturális támogatása.

Célcsoport:

- A paktumszervezet tagjai
- Az Irányító Csoport tagjai
- A paktum tevékenységében részt vevő partnerszervezetek
- Döntéshozók

Outputmutatók:

- Paktum működésével kapcsolatos elfogadott dokumentumok száma (db)
- Paktumszervezet különböző formációinak találkozója (db)

Lehetséges projektek

- A paktum szervezet ügyrendjének, , valamint munkatervének megalkotása
- Paktum munkaprogram elkészítése
- A paktum működésére vonatkozó folyamatleírások megalkotása
- Irányító Csoport találkozók, munkacsoport találkozók, Foglalkoztatási Fórumok szervezése és lebonyolítása

6.4.2. intézkedés: A paktum működését befolyásoló belső és külső feltételek felmérése, (előrejelzések, gyorsjelentések), javaslatok megfogalmazása

Az intézkedés általános célja:

- A Foglalkoztatási Stratégia megvalósítását befolyásoló tényezők feltárása
- A Paktumszervezet hosszú távú fenntartását lehetővé tevő feltételek feltérképezése, gátló, akadályozó tényezők felszámolása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A paktum működését befolyásoló belső és külső feltételek felmérése, (előrejelzések, gyorsjelentések), javaslatok megfogalmazása rendkívül fontos a Foglalkoztatási Stratégia sikeres megvalósítása érdekében.

Célcsoport:

- A paktumszervezeti tagsága
- A paktum menedzsmentje
- A paktum tevékenységében részt vevő partnerszervezetek

Outputmutatók:

- Felmérések, jelentések, előrejelzések készítése (db)
- Javaslatok, ajánlások megfogalmazása (db)
- Intézkedések, akciótervek generálása (db)

Lehetséges projektek

- Előrejelzések, gyorsjelentések készítése
- Helyi, regionális és országos programok, akciók, intézkedések külső/ belső értékelése, azok térségre gyakorolt hatásának elemzése
- A paktumszervezet önkormányzatai bevonásával közös térségi foglalkoztatási stratégia megalkotása
- Kockázatértékelés
- Monitoring rendszer működtetése

6.4.3. intézkedés: Hálózatépítés-partnerségi kapacitásépítés, szerepek, felelőségek tudatosítása a Paktumszervezetben belül

Az intézkedés általános célja:

- A foglalkoztatási paktum projekt szervezeti fejlesztése, kapcsolati hálózat menedzsmentje
- A partnerség kialakítása, a szerepek, kompetenciahatárok tisztázása különösen kormányhivatal és a munkaerő-piaci szolgáltató együttműködésére
- A Paktum tagszervezetei közötti együttműködés és információáramlás elősegítése, támogatása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A Foglalkoztatási Stratégia sikeres végrehajtásához, a tapasztalatok átvételéhez új térségi, partnerségi kapcsolatokat kell létrehozni és karbantartani, a kölcsönös bizalmat felépíteni, amely sok időt és energiát igénylő tevékenység. Fontos, hogy a paktum menedzsment tagok a térségen túl is tervezzenek, nyitott szemmel járjanak a tágabb környezetükben, Magyarországon és Európában. Fontos, hogy széleskörű kapcsolatokat építsenek ki más megyei elsősorban magyarországi, de külföldi foglalkoztatási paktumokkal is tapasztalatcsere, módszertani és szakmai együttműködések, közös érdekképviselés céljából. Tapasztalatátadást, együttműködést, új ötleteket és fejlesztési források megszerzési esélyét is nyújtják ezek az együttműködések, és egyben munkahelyeket is teremthetnek.

A paktum partnerek részéről megjelenő fontos igény a paktumban résztvevők szervezetek tevékenységének megismerése, kapcsolódása pontok feltárása. Ennek előfeltétele, hogy kialakuljon a bizalom a résztvevők között, és felismerjék az együttműködés előnyeit. Fontos, hogy a Paktum működését, a Paktumban való részvételt egyfajta minőségi kritérium fémjelezze.

Célcsoport:

- Jelenlegi és jövőbeni paktum tagok

Outputmutatók:

- Új, fenntartható partnerségi kapcsolatok kialakulása (db)
- A paktum tevékenységében részt vevő vállalkozások száma (db)
- A térségi paktum részvételével zajló hazai, vagy nemzetközi szakmai hálózati projektek száma (db), átvett jó példák száma (db)
- Együttműködő paktumok száma (db)

Lehetséges projektek

- Foglalkoztatási Fórumok szervezése
- Munkaügyi szervezetekkel történő együttműködés: az adott ország gyakorlatában bevált vagy sikertelen munkapiaci eszközök bemutatása, a tapasztalatok megosztása érdekében
- Paktum honlap működtetése és továbbfejlesztése, hírlevél rendszer
- Potenciális szervezetek azonosítása, tudatos szervezetfejlesztés, humánerőforrások fejlesztése, infrastrukturális kapacitásépítés
- Regionális és országos paktum együttműködésekben való aktív részvétel (tagsági jogviszony létesítése)
- Tájékoztató kampányok, a tudatosítás fokozása
- Tanulmányutak szervezése
- Térségi szolgáltatási és termék kalauz készítése, a térségen belüli együttműködések ösztönző rendezvények tartása
- Térségi, hazai és külföldi jó példák bemutatása

6.4.4. intézkedés: Foglalkoztatási paktum szervezeti kapacitásainak és szolgáltatásainak fejlesztése

Az intézkedés általános célja:

- A paktum menedzsment szakmai kompetenciájának és szervezeti stabilitásának növelése a fenntarthatóság érdekében
- A paktum szervezetrendszerének erősítése, a partneri szerepek és felelősségek tudatosítása

Az intézkedés rövid leírása, tartalma:

A paktum iroda működtetéséhez szükséges tárgyi és anyagi feltételeket biztosítani kell, hiszen csak a megfelelő körülmények mellett várható hatékony és eredményes munkavégzés.

Jelen intézkedéshez kapcsolható továbbá a szektorokon átívelő partnerségek fejlesztése, (bizalomépítés), a foglalkoztatáspolitikai célokra rendelkezésre álló belső és külső források egyesítése, a felhasználás összehangolása, és a munkaerő-piacca és a képzési lehetőségekkel kapcsolatos információk széleskörű elérhetőségének biztosítása. A helyi foglalkoztatáspolitikai szerepének erősítése, fontosságának tudatosítása az önkormányzatok működésében, valamint jogi, szervezeti, szakmai, pénzügyi, kommunikációs megalapozás, továbbfejlesztés érdekében, szintén e tevékenységhez tartozik.

Célcsoport:

- A paktum menedzsment szervezet tagjai
- Irányító Csoport tagok

Outputmutatók:

- A működésre fordított anyagi források nagysága (Ft)
- Állandó paktumtagok száma (db)
- Paktum által biztosított szolgáltatások száma (db)
- Paktum szolgáltatásokat igénybe vevők száma (db)

Lehetséges projektek

- Fenntarthatóság tanulmány a paktumot továbbműködtetése érdekében
- Új szolgáltatások bevezetését megalapozó igényfelmérés, helyzetelemzés készítése, illetve a szolgáltatás szakmai-módszertani kialakítása
- Paktummal kapcsolatos információk megosztását támogató programok, tevékenységek (pl.: lakossági rendezvények, foglalkoztatási fórumok, sajtóközlemények, honlap üzemeltetés)

6.5. Az intézkedések ütemezése

Jelen Foglalkoztatási Stratégiában foglalt célok elérését és a jelölt tevékenységek megvalósulását a stratégiához szervesen kapcsolódó az **Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum Akcióterve** című dokumentum tartalmazza.

Az Akcióterv az elfogadott konzorciumi megállapodásra, a stratégiára alapuló ütem-tervvel, humánerőforrás-tervvel, valamint költségvetéssel rendelkező intézkedéssorozat, amely tartalmazza a végrehajtandó projekteket is. Az akcióterv 2020. június 30-ig került kidolgozásra, azonban folyamatos monitoring és időközi értékelések is részét képezik. Jelen Stratégia megvalósítását sikeres foglalkoztatási akciótervek sorozatával lehet elérni.

A projekt lehetőséget ad arra, hogy lezárását követően – a korábbi tapasztalatokhoz hasonlóan- a projektgazda további partnerségi programok megvalósítását indítsa el a projektben elindított szolgáltatások igénybevételével, további foglalkoztatók bevonásával a kiépített paktum partnerség támogatásával. A projekt fenntartásához szükséges, tapasztalt emberi erőforrások rendelkezésre állnak a fenntartási időszakot követően is projektgazdánál és a partnereknél is. A kölcsönös együttműködések révén a konzorcium személyi feltételei kiegészülnek a paktum partnerek humán kapacitásaival is. A széleskörű partnerség-építés megteremti a fenntartható együttműködés alapjait, amelyet a Paktum kereteiben indítandó gazdaságélénkítő, befektetés-ösztönző projektek is megalapoznak.

7. A Stratégia megvalósításának feltételrendszere

Békéscsaba Foglalkoztatási Stratégiájának megvalósítását több feltétel megléte biztosítja. Ezek különösen a szakmai feltételek, a szervezeti feltételek, a megvalósításban résztvevő szereplők és a finanszírozási feltételek. A következőkben ezen szempontokat, feltételek tartalmát tekintjük át.

7.1. Szakmai feltételek

A Foglalkoztatási Stratégiában megfogalmazott jövőkép eléréséhez a következők szakmai és tartalmi feltételekre van szükség:

- A foglalkoztatás bővítésében érintett partnerek, kiemelten a munkaadók támogatása és érdekeltségének kialakítása a Stratégia céljainak megvalósítása érdekében
- A munkaerő-piaci folyamatok hatékony működését támogató programok, intézkedések, fórumok biztosítása, kiemelten a munkaerő kereslet és kínálat összehangolása érdekében.
- A munkaerő-piaci szereplők közötti együttműködésének ösztönzése, különösen a Stratégia prioritásai és a hozzá kapcsolódó intézkedések mentén
- A releváns munkaerő-piaci információk „valós idejű” megosztása az érintett partnerszervezetek között
- A térségben működő munkaadók igényeinek, elvárásainak feltérképezése és szem előtt tartása a döntési és megvalósítási folyamatokban
- Az Európai Unió, különösen az Európai Szociális Alap által társfinanszírozott foglalkoztatási, foglalkoztatást elősegítő oktatási és képzési, foglalkozási rehabilitációs, valamint a foglalkoztatási programok hatásainak fokozása a programok összehangolása és eredményeinek hasznosítása által
- Foglalkoztatást elősegítő új és korszerű eszközök és módszerek alkalmazásának támogatása a foglalkoztatás bővítése és a munkaerő-piaci integráció elősegítése érdekében
- Munkaerő-piaci szolgáltatások erősítése az állami foglalkoztatási szervezet, a civil szektor és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatók együttműködésének fokozásával

7.2. Szervezeti feltételek

A Foglalkoztatási Stratégia megvalósításában kulcsfontosságú szerepet töltenek be a foglalkoztatás bővítésében érintett és érdekelt, Békéscsaba Megyei Jogú Város várostérségének területén tevékenykedő szereplők (lásd: 7.3. fejezet). E partneri körhöz tartoznak a Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum szervezeti egységei, valamint tagszervezetei. Emellett együttműködő partnerek lehetnek mindazok a partnerszervezetek, amelyek tevékenysége közvetve kapcsolódik a Stratégiában bemutatott foglalkoztatási célok megvalósításához (pl. köznevelési intézmények, szociális szféra intézményei és szervezetei, foglalkozás-egészségügyi intézmények és szolgáltatók, stb.). Az együttműködő partnerek közreműködésével lehetővé válhat a térség munkaerő-piaci helyzetére és foglalkoztatási tendenciájára vonatkozó információk hatékony és folyamatos összegyűjtése, valamint az információk felhasználása a stratégia céljainak megvalósítása érdekében.

A Foglalkoztatási Stratégia megvalósításának alap feltételei közé tartozik, hogy a döntéshozók és a munkaerő-piaci folyamatokat befolyásolni képes szereplők munkájuk során figyelembe veszik az abban foglaltakat, a Paktum szervezet menedzsmentje pedig egyfajta katalizátorként ösztönzi és fenntartja a szervezetközi együttműködést. A transzparens és hiteles működés érdekében olyan szervezeti háttér kiépítése célszerű, amely képes a releváns információk

valós idejű megosztására, és működtetése a hosszabb távú fenntarthatóság érdekében alacsony költségszint mellett is megoldható.

7.3. A megvalósításban résztvevő szereplők

A Foglalkoztatási Stratégia sikeres megvalósítása érdekében nélkülözhetetlen, hogy a kitűzött célok megvalósítása széles szakmai bázison alapuljon, valamint, hogy a foglalkoztatás bővítésében érintett és érdekelt helyi szereplőkkel és szakértőkkel szoros együttműködésben, a társadalmi nyilvánosság és részvétel biztosításával valósuljon meg. Ennek biztosítása olyan együttműködés keretében lehetséges, amely érdemben képes bevonni és közreműködésre ösztönözni egy olyan széles szervezeti kört, amelynek érintettsége és érdekeltisége van a stratégia megvalósításában.

A különböző szereplők más-más igényekkel és célokkal csatlakoznak a Stratégia megvalósítását támogató együttműködő közösséghez. A megvalósításban résztvevők szereplőket és tevékenységük elsődleges célját a 24. sz. táblázat mutatja be.

24. táblázat: A Foglalkoztatási Stratégia megvalósításában résztvevő szereplők és céljaik

SZEREPLŐ	CÉLCSOPORT	CÉL
TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT	lakosság	népességmegtartás, a helyi lakosság munkavállalásának elősegítése
KORMÁNYHIVATAL FOGLALKOZTATÁSI SZERVE	álláskereső, munkaerő-piacon inaktívak csoportja (pl.: Gyesről, Gyedről visszatérők)	munkaerő-piaci (re)integrációja
MUNKÁLTATÓK	munkavállalók	Megfelelő munkaerő biztosítása
KAMARA	munkáltatók, vállalkozások	közreműködés a vállalkozások foglalkoztatási igényeinek kielégítésében
SZAKKÉPZŐ INTÉZMÉNY, KÉPZÉSI SZOLGÁLTATÓ	tanulók, vállalkozások	szakképzés minőségének és hatékonyságának, valamint a résztvevők számának növelése
MUNKAERŐ-PIACI SZOLGÁLTATÓK	munkavállalók és álláskereső	ügyfelek/célcsoportok munkaerő-piaci integrációja, foglalkoztatásuk elősegítése
CIVIL SZERVEZETEK (FOGLALKOZTATÁS- ÖSZTÖNZŐ CÉLLAL)	munkavállalók és álláskereső	foglalkoztathatóság javítása a támogató szolgáltatásokkal

7.4. Finanszírozási feltételek

Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Stratégia (2016-2020) megvalósításának letéteményese Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Területi Programjának forrásallokációs tervével összhangban elsődlegesen a Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum program szervezete és költségvetése. Mindez az elkövetkező évekre megteremti a foglalkoztatás bővítését célzó együttműködések hátterét. Egy 2015-ben készült kutatás eredményei²⁶ alapján a megvalósulás finanszírozásának további lehetőségeit az önkormányzati vagy társulási forrás, illetve a partnerek által befizetett, illetve biztosított támogatás jelenthetik. A tanulmány ugyanakkor rámutat, hogy pusztán az együttműködő partnerek befizetéseiből, különösen a

²⁶ Foglalkoztatási megállapodások (paktum) vizsgálata - Hétfa Kutatóintézet, Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Nonprofit Kft. (2015.)

vállalkozások hozzájárulásából a foglalkoztatási megállapodások hosszú távú fenntarthatósága nem biztosítható, ezért a támogatott időszakon túli együttműködéshez jellemzően állami vagy önkormányzati szerepvállalás szükséges.

Emiatt a Foglalkoztatási Stratégia prioritásai és intézkedéseinek meghatározásakor törekedtünk olyan eszközöket és módszereket bevonni, amelyek a támogatási lehetőségektől függetlenül is képesek a Stratégiában foglalt célok megvalósítására

Jelen Stratégia és a hozzá kapcsolódó projektek megvalósítása során kiemelt figyelmet szükséges fordítani arra, hogy további ágazati OP forrásokat, és befektetői forrásokat lehessen Békéscsabára vonzani a gazdaság- és foglalkoztatás-fejlesztés érdekében. Ez a tevékenység egyben javítja az EU-s források hatékonyságát is a felhasználásban. Ilyen források lehetnek különösen az Európai Szociális Alap (ESZA- társadalmi befogadás és jó kormányzás), az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA- regionális és városfejlesztés), valamint az ezekhez kapcsolódó hazai operatív programok. Különösen az alábbiak:

- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)
- Vidékfejlesztési Program (VP)

Ezeket a potenciális forrásokat egészíthetik ki a helyi partnerek anyagi és természetbeni hozzájárulásai (pl. önkormányzati pénzügyi támogatás, épületek).

A Stratégiához köthető programok, projektek és kapcsolódó intézkedések megvalósítása során törekedni kell a rendelkezésre álló anyagi és egyéb erőforrások gazdaságos felhasználására, illetve az együttműködések zavartalan fenntartására. A foglalkoztatási együttműködés lehetőséget teremt arra, hogy a Stratégia hosszú távú céljaihoz az érintett szereplők erőfeszítése révén integrálásra kerüljenek új anyagi és egyéb források.

8. A Stratégia megvalósításának lépései, nyomon követése

8.1. A Stratégia megvalósításának menete, irányelvei

A Foglalkoztatási Stratégia létjogosultságának és eredményes megvalósításának biztosítását a megelőző tervező, szervező tevékenységek jelentik. A megvalósítás legfontosabb lépései és irányelvei az alábbiakban foglalhatók össze:

- A Stratégia megvalósításának elsődleges technikai eszköze a részletes Akcióterv, amely a Stratégia alapján pontosan rögzíti a megvalósításban érintett potenciális partnerek szerepét, feladatait, a fő mérföldköveket, a feladatok ütemezését és finanszírozási hátterét. Jelen Foglalkoztatási Stratégiához elkészített Akcióterv 2020-ig tervezi a legfontosabb lépéseket, programokat, cselekvési terveket. Az Akcióterv érdemi használatához annak rendszeres felülvizsgálata és aktualizálása nélkülözhetetlen.
- A megvalósítás előkészítése során célszerű a potenciális, illetve a már ismert, határozott szereppel rendelkező partnereket mielőbb érdemben bevonni, majd meglévő kapacitásaikra építeni a foglalkoztatás bővítését célzó tevékenységeket, szolgáltatásokat.
- Szükséges felmérni és összegezni a munkaerő-piaci trendekről és várható folyamatokról rendelkezésre álló információkat, a korábbi kutatások, elemzések, tanulmányok, valamint projektek tervezési és - megvalósítási dokumentumainak összegyűjtésével.
- Információkat kell gyűjteni a vállalkozásoknak, nonprofit szervezeteknek, állami szervezeteknek és munkavállalóknak egyaránt hasznos gyakorlati eszközökről, illetve hozzáférhetővé kell tenni a foglalkoztatás bővítését szolgáló módszereket és eszközöket.
- Fontos a stratégia megvalósítását szolgáló tevékenységek részletes megtervezése, majd a tevékenységek megvalósítását támogató minőségirányítási folyamatok kialakítása.
- A Foglalkoztatási Stratégiához kapcsolódó programok, intézkedések megfelelő nyilvánosságának biztosítása elengedhetetlen, mindez egyben elősegíti a megfelelő információáramlást az érintettek és a potenciális érdeklődő partnerek között.
- Ki kell építeni egy kommunikációs felületet (pl.: honlap) és hozzáférhetővé kell tenni az együttműködésre vonatkozó, és az együttműködéshez szükséges információkat, létrehozva egyúttal a szükséges kapcsolódásokat a partnerszervezetek internetes felületeihez is.
- Jelen Foglalkoztatási Stratégia 2016-2020-as időszakot foglalja magában, amelynek megvalósítását 2020.06.30-ig a TOP-6.8.2-15-BC1-2016-00001 támogatási számú Békéscsabai Járási Foglalkoztatási Paktum projekt biztosítja. A projekt lehetőséget ad arra, hogy lezárását követően a projektgazda további partnerségi programok megvalósítását indítsa el a projektben elindított szolgáltatások igénybevételével, további foglalkoztatók bevonásával a kiépített paktum partnerség támogatásával. Emiatt szükséges, hogy a Stratégia megvalósítása során a szereplők mindvégig szem előtt tartsák a partnerség hosszú távú fenntartását.
- Fel kell tárni a Stratégia megvalósítása érdekében igénybe vehető hazai és európai uniós forrásokat, a lehetséges támogatási programokat, valamint egyéb bevételi forrásokat. A stratégiai célokat szolgáló tevékenységek pénzügyi megvalósítása során, támogatási források igénybevétele esetén a támogatások hatékony felhasználására, valamint proaktív forráskereséssel és a stratégia egészére kiterjedő szakmai és pénzügyi tervezéssel a költséghatékonyság megvalósításra kell törekedni.

8.2. Horizontális szempontok érvényesítése

A Foglalkoztatási Stratégia megvalósítása során a gyakorlatban szükséges érvényesíteni az esélyegyenlőség, valamint a fenntartható fejlődés horizontális elveit.

A környezettudatos fejlesztések támogatása, a fenntartható fejlődés következetes érvényesítése közép- és hosszútávon komoly előnyt biztosíthat a városnak és térségének életminőségi és gazdasági szempontokból egyaránt, valamint erősítheti a város innovatív szerepét régiós és országos összevetésben. Amennyiben lehetséges a Stratégia végrehajtása során törekedni kell a környezeti szempont érvényesítésére, és ezzel összefüggésben a gazdasági versenyképesség növelése érdekében az anyag-, és energiatakarékos, a természeti erőforrásokkal környezettudatosan gazdálkodó eljárások és technológiák, közöttük a megújuló energiaforrások alkalmazásának ösztönzésére, illetve ezek foglalkoztatási potenciáljának kihasználására.

A Foglalkoztatási Stratégia keretében megvalósuló fejlesztések során szem előtt kell tartani:

- a helyi munkalehetőségek, illetve a helyi lakhatási támogatások bővítését, hogy kevesebb utazásra legyen szükség, amellyel csökken a közlekedés okozta környezeti terhelés,
- a közösségi közlekedés fejlesztését, az ingázásra kényszerülő munkavállalók munkába jutási feltételeinek javítását,
- a megfelelő minőségű és árú, helyben előállítható javakat, termékeket, szolgáltatásokat lehetőleg helyi termelőktől, szolgáltatóktól vegyék igénybe, mivel ezáltal a helyi gazdaságot, a helyi munkahelyeket támogatják, valamint
- a munkahelyteremtő beruházásoknál ösztönözni kell az energiatakarékos technológiák és a megújuló energiák használatát.

A Foglalkoztatási Stratégia megvalósítása során tekintettel kell lenni a munkaerőpiac hátrányos helyzetű szereplőinek speciális igényeire, korlátozott lehetőségeire, különösen a Gyesről, Gyedről, ápolási díjról visszatérők, a nők, a pályakezdők, a megváltozott munkaképességűek, az idős, a roma nemzetiséghez tartozó munkavállalók, valamint a közfoglalkoztatottak esetében. Fontos szempont, hogy a kvalifikált és az alacsony iskolai végzettségű munkavállalók számára is lehetőséget biztosító munkahelyek létrehozása valósuljon meg a támogatott fejlesztések által, ezáltal közvetlenül növekedjen a térség foglalkoztatottsági szintje, és javuljon a foglalkoztatás szerkezete. A munkahelyteremtéseknél kiemelt szempont, hogy jelenjen meg a hosszú távú stratégiai tervezési szemlélet.

A Stratégiával összefüggő fejlesztéseknek minél hatékonyabban kell hasznosítani a térség belső erőforrásait, és képessé kell tenni a folyamatos gazdasági és technológiai megújulásra. A helyi – elsősorban mikro, kis és közepes – vállalkozások hosszú távú együttműködéseinek elősegítésével, korszerű szolgáltatások és tanácsadási rendszer kialakításával biztosítható a térségben lévő humán tőke aktivizálásához és gazdagításához. Az infokommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása, információhoz való hozzáférés javítása emiatt kulcskérdés. A társadalmi-gazdasági élet szereplői számára a fejlett infokommunikációs technológiákhoz való hozzáférés és az ebben rejlő lehetőség kiaknázása (felhasználói készség, tartalomszolgáltatás) alapvető igényként jelentkezik. Ennek megfelelően egyenlő és diszkriminációtól mentes hozzáférést kell biztosítani valamennyi érintettnek a Stratégia keretében megvalósuló tevékenységekhez és a keletkező információkhoz. elsősorban az Internet és a web2-es felületek segítségével.

8.3. A Stratégia megvalósításának nyomon követése

A Foglalkoztatási Stratégia végrehajtásának nyomon követése az eredményes megvalósítás alapvető feltétele. Szükséges a folyamatokat figyelemmel kísérni és időközönként a partnerségi szereplők számára visszajelzést adni, illetve amennyiben szükséges, módosításokat eszközölni. Mindezek révén a partnerségek:

- alkalmasak problémákat azonosítani és megoldásokat keresni,
- azonosítani tudják a jó gyakorlatokat és képesek azokat másokkal is megosztani,
- be tudják mutatni az akciótervek, stratégiák végrehajtásának eredményeit,
- képesek lesznek a kiinduló pont rögzítését követően az elért eredményeket, helyzetet összehasonlítani, értékelni, valamint
- új problémákra és lehetőségekre tudnak rávilágítani, amelyek révén további kutatásokat kell végrehajtani.

A stratégiai célkitűzések megvalósítását következetes **stratégiai monitoring intézkedésekkel** célszerű biztosítani, amelyek funkciója a tervezett kezdeményezések végrehajtásának nyomon követése, a tapasztalatok visszacsatolása a végrehajtás folyamataiba, valamint a stratégia folyamatba épített felülvizsgálata, szükség szerint módosítások kidolgozása.

A Foglalkoztatási Stratégiában megfogalmazott intézkedésekhez kapcsolódóan meghatározott akciók végrehajtására készítünk tervet. E tervek a jelen stratégiában meghatározott célkitűzésekre támaszkodnak. Az **Akcióterv** – a stratégiai akciók pontosítása, ütemezése mellett – egyértelműen rögzíti a szervezeti és egyéni felelősöket, határidőket, teljesítményindikátorokat. Az Akcióterv ezáltal stratégiai iránymutatást nyújt valamennyi együttműködő partner számára a vállalt feladatok ellátása és a teljesített feladatok rendszeres áttekintése során.

A monitoring folyamatos **adatgyűjtésen** alapszik, amely alapján a menedzsment vizsgálhatja a tevékenység előrehaladását a kitűzött célok viszonylatában. A monitoring segít a végrehajtás nyomon követésében, az elért eredmények áttekintésében, a partnerek és a finanszírozók tájékoztatásában, a problématerületek feltárásában. Ez a tevékenység felöleli a teljesítményindikátorok eredményeinek mérését is.

A jól működő monitoring alapja a **megfelelő indikátorok** választása. A mérhető teljesítmény-indikátorok kiválasztásával a partnerség be tudja mutatni az elért eredményeket, mérni tudja a célok elérésének sikerességét, és segít a sikerkritériumok meghatározásában is. Az indikátoroknak relevánsnak és objektívnek kell lenniük.

9. A Stratégia megvalósításának értékelése

Az értékelés a stratégia sikerét és hatásait méri. Alapvetően az értékelés a Foglalkoztatási Stratégia egészének áttekintése, célja a tevékenység hatásának vizsgálata a megoldani kívánt társadalmi-gazdasági probléma viszonylatában. Az értékelés segítségével az elért eredményeket hasonlíthatjuk össze a kitűzött célokkal, elvárt eredményekkel. Az értékelés tartalmazza a monitoring eredmények elemzését és értelmezését az eredmények azonosítása és a gyenge pontok meghatározása érdekében.

A stratégiák hatásának elemzésekor **belső és külső értékelést** is alkalmazhatunk. A belső értékelést elvégezheti a partnerségen belül megfelelő tapasztalattal rendelkező szakember. Számára biztosítani szükséges az időt, információt és az erőforrásokat a feladat végrehajtásához. A külső értékelők általában széleskörű tapasztalatokkal rendelkeznek, és magas színvonalú szolgáltatásokat tudnak nyújtani. Függetlenségük és objektivitásuk biztosítja az értékelés megbízhatóságát, amely különösen fontos, ha az értékelés eredményeit a stratégia végrehajtását finanszírozók számára mutatjuk be. Az értékelés módja attól függően változhat, hogy mi a célja, mire szeretnénk használni, kiknek készül, illetve a stratégia által kitűzött célok is befolyásolják.

Az értékeléséhez szükséges információk összegyűjtését, illetve annak koordinációját a paktum menedzsment-szervezete végzi. A Foglalkoztatási Stratégia megvalósításának, illetve az egyes prioritások és intézkedések hatásainak mérését a prioritásoknál meghatározott hatásindikátorok segítségével lehet megtenni.

Ennek érdekében érdemes legalább két évente (illetve az akciótervek ütemezéséhez illeszkedően) elvégezni az értékelést. Az értékelésnek célszerű a következő tevékenységekre kitérnie:

- Foglalkoztatási és kapcsolódó területek (oktatás, gazdaság, szociális ellátás stb.) statisztikai adatok elemzése, hazai összehasonlító vizsgálatok elvégzése.
- Az egyes akciókban, projektekben résztvevő szereplők kérdőívvel és interjúkkal történő megkérdezése.

A folyamatba épített (formatív) értékelés célja a stratégiai célok megvalósításában elért előrehaladás mérése alapján megalapozott megállapítások megfogalmazása és az esetlegesen szükséges beavatkozások előkészítése. Szerepe a javítandó területek behatárolásában, az igényelt változtatások meghatározásában, valamint a stratégia megvalósításának folyamatával kapcsolatban felmerülő újabb igények azonosításában kiemelkedő.

A formatív értékelés rendszeres, folyamatos visszajelzést ad az értékelt tevékenységekről az értékelt számára. A folyamatos visszajelzések hatással vannak az értékeltre, formálják, módosítják viselkedését, tevékenységét, a módosított tevékenységekre adott értékelés pedig tovább növeli az elkötelezettséget, a javítási szándékot. A formatív értékelés akkor töltheti be megfelelően szerepét, ha gyakori, rendszeres és lehetőleg minden érintett partnerszervezetre kiterjed, nem csak azokra, akik egyébként is motiváltak a kapcsolattartásban, információcserében.

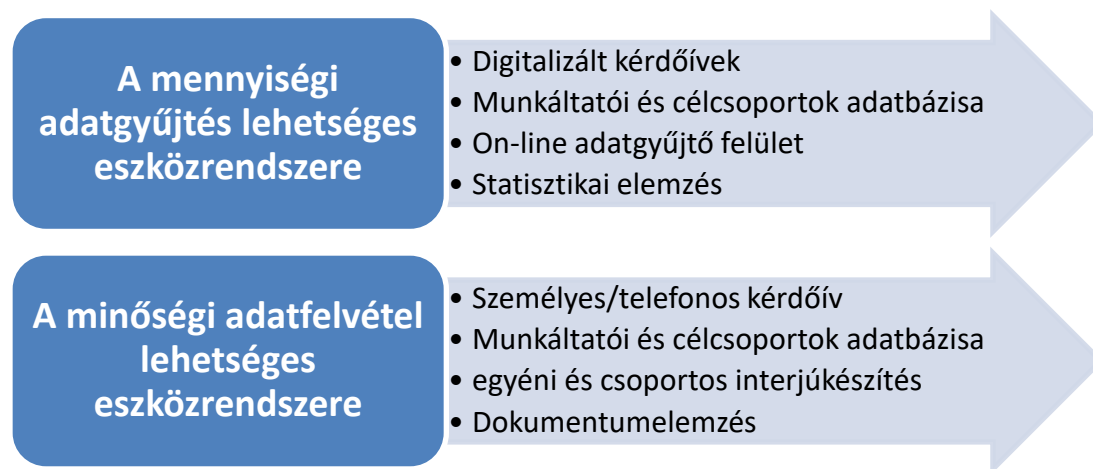
Az értékelés időben, az értékelést végrehajtó személyek és feladatok szintjén is beágyazódik a stratégia megvalósítását szolgáló tevékenységek közé. A folyamatba ágyazott értékelésnek figyelembe kell vennie a szakmai elemeket, illeszkednie kell a stratégia végrehajtása során megvalósuló valamennyi tevékenységhez.

Javasolt kérdések a Foglalkoztatási Stratégia felülvizsgálatához és fejlesztéséhez:

- Milyen tevékenységek, programok valósultak meg az előző időszakban?
- Milyen nehézségek és lehetőségek adódtak?
- Miként kezeltük ezeket?
- Milyen speciális akciókat tervezünk a következő (felülvizsgálati) időszakra?

Az értékelés alapján meghatározhatóak azok a területek, amelyek esetében célszerű a felülvizsgálat és a fejlesztés megkezdése. Az értékelési folyamatban két mérési szint, mennyiségi és minőségi különül el egymástól. Az adatgyűjtések potenciális eszközeit a 7. ábra mutatja be.

7. ábra Az adatgyűjtések eszközrendszere

A mennyiségi indikátorok, adatok (számok és statisztikák) specifikusak és mérhetőek. Alkalmasak arra, hogy bemutassák a kiinduló helyzetet, a tényeket és kimeneti eredményeket, például a ráfordított pénzügyi forrásokat vagy a képzésben részesülők számát. Önmagukban azonban nem alkalmasak a teljes kép bemutatására. A más térségekkel való összehasonlítás miatt érdemes sztemderd, mások által és statisztikai rendszerek keretében is gyűjtött indikátorokat használni.

A minőségi indikátorok, adatok (vélemények, attitűdök stb.) a személyek és szervezetek gyakorlati tapasztalataira irányulnak. Fontosak lehetnek a készségek mérésében (pl. kommunikációs, interperszonális készségek), amelyek túlmutatnak a mennyiségi indikátorokon. Különösen fontosak lehetnek hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozó projektek esetében, mivel képesek a munkához vezető úton tett személyes előrelépések mérésére.

Fontos, hogy az értékelés céljának megfelelő módszert és indikátort válasszunk.